

Zdravotníctvo a sociálna práca

Medzinárodný vedecký časopis

Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave
a Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave

HEALTH AND SOCIAL WORK

International Scientific Journal

St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava
and Faculty of Health and Social Work Trnava University in Trnava

Ročník / Volume 13 | 2018 | Číslo / Number 3 supplementum

Ošetrovatel'stvo | Verejné zdravotníctvo | LVMvZ
Pedagogika | Sociálna práca

Nursing | Public Health | Laboratory Medicine
Education | Social Work

administratívne centrum

AIRCRAFT

AIRCRAFT administratívne centrum je situované v rozvíjajúcej sa administratívno-obchodnej zóne pri nákupnom centre AVION a letisku M.R.Štefánika, na Ivánskej ceste 30/B.

kancelárske priestory od 40m²

najväčšia jednotka 620m²

kancelársky štandard A

reštaurácia a konferenčné miestnosti v budove

celkovo 10 000 m² kancelárskych priestorov

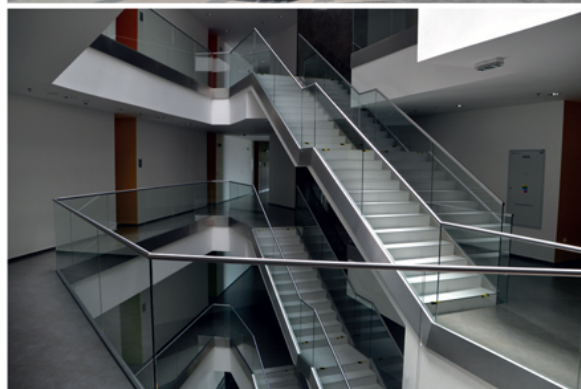
AIRCRAFT DIAGOSTIK COMPANY s.r.o.

Ivánska cesta 30/B, 821 04 Bratislava

Tel.: +421 2 32 55 31 46, +421 911 211 612

struhar@afl.sk

www.aircraftoffice.sk

aircraftsporthouse

Aircraft Sport House je špičkové fitness centrum, ktoré sa nachádza na ploche 3000 m². Jednou z najväčších výhod fitness centra je jeho rozloha. Keď raz prídete k nám, všetky ostatné fitness centrá sa Vám budú zdať malé. K fitness centru patrí aj bar, kde si môžete dať kávu alebo pred-tréningový shake. Medzi iné vybavenie v našom fitness centre patria spinningové bicykle, hrubé Watson tyče, kettlebells, strongman zóna so štedrým strongman vybavením, vzpieračské pódia a silové kliečky.

Bojové športy
Rehabilitácie
Strongman
Craft camp
Wellness

Box club
Riddim Dance
Dance Station
Aerobik
Pilates

Aircraft Sport House s.r.o.

Ivánska cesta 30/D, 821 04 Bratislava

Fitness +412 944 645 101 - Halové športy +421 949 422 051
sporthouse@afl.sk - www.aircraftsport.sk

PARTNERY:

Prvé skúsenosti

"Konečne prípravok, ktorý neobsahuje iba silikón, ale má tiež protizápalový účinok."
Pacient po užívaní Epicyn™ v trvaní 4 týždňov

"Po 3 dňoch užívania Epicyn™ úplne zmizol pocit svrbenia."
Pacient po užívaní Epicyn™ v trvaní 5 dňov

"Počul som o tomto prípravku a zdá sa mi zaujímavý pre mojich pacientov."
Dermatológ zo Slovinska

"Po piatich dňoch užívania Epicyn™ na čerstvú jazvu po operácii, jazva takmer úplne zmizla."
Plastický chirurg z Litvy

"Po mnohých rokoch používania rôznych prípravkov verím, že som konečne našiel ten správny."
Pacient z Nemecka

Otázky a odpovede

1. Môžem ďalej používať svoju kozmetiku?
Áno, akonáhle sa gél po niekoľkých minútach vstrebe, môžete použiť svoju obľúbenú kozmetiku.
2. Môžem Epicyn™ použiť ihneď po vzniku rany?
Áno, Epicyn™ sa môže použiť na čerstvé rany alebo ihneď po zašití rany lekárom.
3. Koľko bude trvať, kým jazva zmizne?
Akonáhle sa už jazva vytvorí, zostane Vám do konca života. Úplné odstránenie jazvy nie je možné, ale je možné, aby bola denným používaním Epicyn™ menej výrazná.
4. Koľko bude trvať, kým Epicyn™ začne pôsobiť?
Microcyn® reaguje v postihnutom mieste ihneď. Baktérie zabije počas 30 sekúnd.
5. Ako dlho môžem prípravok používať?
Epicyn™ môžete používať počas 60 dní od otvorenia.
6. Poškodzuje Epicyn™ okolité tkanivo?
Nie, Epicyn™ je jemný a bezpečný. Neobsahuje nekrotizujúce chemikálie. Prípravok prešiel všetkými testami citlivosti tkanív a toxicity, pričom nebolo hlásené žiadne podráždenie.
7. Kde si môžem Epicyn™ kúpiť?
Epicyn™ je k dispozícii vo Vašej lekární.

Ako použiť Epicyn™

Použitie Epicynu™ je ľahké a mimoriadne pohodlné

Okrem pokynov odporučených Vaším ošetroujúcim lekárom je nutné dodržiavať nasledujúci postup:

Epicyn™ je pripravený na použitie a nie je potrebné miešanie alebo riedenie.

1. Postihnuté miesto umyte a osušte.
2. Postihnutú kožu pokryte tenkou vrstvou Epicynu™ a jemne vmasírujte do kože.
3. Nechajte voľne zaschnúť.
4. Opakujte 3x denne.

Po vstrebaní môže byť Epicyn™ prekrytý kozmetikou alebo tlakovým obvazom.

Nie je potrebné žiadne zvláštne zaobchádzanie. Uchovávajte pri izbovej teplote a chráňte pred priamym slnečným žiarením alebo extrémnym chladom/mrazom.

Dostupné veľkosti prípravku

Názov prípravku **Epicyn™**

Doba použiteľnosti 24 mesiacov

Počas procesu hojenia udržiavajte ranu čistú, aby sa zabránilo infekcii.

Výrobca: Oculus Innovative Sciences Netherlands B.V.

Distribútor: A care s.r.o. / Sládkovičova 10 / 921 01 Piešťany
/ tel.: +421 32 777 30 70 / www.acarehealth.sk / acare@acare.sk

NOVINKA Pokrok v liečbe jaziev

Epicyn™

Na aktívnu starostlivosť o jazvy po chirurgických zákrokoch alebo úrazoch.

S REVOLUČNOU TECHNOLOGIOU MICROCYN®
Moderný hydrogél na liečbu jaziev

NAŠE PRIORITY:

- » PACIENT na prvom mieste
- » BEZPEČNÁ a KVALITNÁ starostlivosť
- » ZAMESTNANCI sú potenciálom spoločnosti
- » Podpora VEDY, VÝSKUMU a VZDELÁVANIA
- » SPOLUPRÁCA so školami a univerzitami

PONUKA PRE ŠTUDENTOV

ŠTIPENDIJNÝ PROGRAM PRE ŠTUDENTOV V ODBORE - VŠEOBECNÉ LEKÁRSTVO - OŠETROVATEĽSTVO - DIPLOMOVANÁ VŠEOBECNÁ SESTRA

Viac na
www.agelsk.sk/kariera

ZDRAVOTNÍCTVO A SOCIÁLNA PRÁCA / ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE HEALTH AND SOCIAL WORK

Medzinárodný vedecký časopis

Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave

a Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave

International Scientific Journal

St. Elizabeth University of Health and Social Work Bratislava

and Trnava University in Trnava, Faculty of Health and Social Work

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca a zaradený do citačnej databázy CiBaMed

Vydáva: SAMOSATO, s.r.o., Bratislava, SR a MAUREA, s.r.o., Plzeň, ČR

Vydavateľstvo SR

SAMOSATO, s.r.o., Bratislava

Plachého 53

P.O.BOX 27

840 42 Bratislava 42, SR

IČO: 35971509

IČ DPH: SK 202210756

Objednávky pre SR a ČR

doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU

Univerzitné nám. 1, 918 43 Trnava

Tel: 00421911747282

e-mail: msramka@ousa.sk

číslo účtu: 2925860335/1100 SR

Vydavateľství ČR

Maurea, s.r.o.,

ul. Edvarda Beneše 56

301 00 Plzeň

Česká republika

IČO: 25202294

Editor: prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc.,

Co-editor: doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.

Redakcia: prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc. – šéfredaktor

doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc. – tajomník redakcie

Mgr. et Mgr. Silvia Capíková, PhD – odborný redaktor, PhDr. Zoja Csoková, PhD - technický redaktor

Redakčná rada / Editorial Board:

doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc. (Trnava); doc. PhDr. Anna Bérešová, PhD. (Košice); doc. PhDr. Jana Boroňová, PhD. (Trnava); prof. PhDr. Pawel Czarnecki, PhD. (Warszawa); prof. PhDr. Pavol Dancák, PhD. (Prešov); doc. MUDr. Štefan Durdík, PhD. (Bratislava); Prof. MUDr. Peter Fedor-Freybergh, DrSc. (Bratislava); doc. MUDr. et Mgr. Alena Furdová, PhD., MPH, MSc. (Bratislava); prof. MUDr. Štefan Galbavý, DrSc. (Bratislava); prof. MUDr. Anton Gúth, CSc. (Bratislava); MUDr. Mikuláš A. Haľko (New York, USA); prof. MUDr. Štefan Hrušovský, CSc., Dr. SVS (Bratislava); prof. MVDr. Peter Juriš, CSc. (Košice); doc. PhDr. Dagmar Kalátová, PhD, m.prof. (Příbram); prof. PhDr. Mária Kilíková, PhD. (Rožňava); doc. PhDr. Nadežda Kovalčíková, PhD. (Trnava); Univ. Prof. PhDr. Vlastimil Kozoň, PhD. (Wien); prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc, Dr.h.c.mult. (Bratislava); doc. Mgr. Elena Lisá, PhD. (Bratislava); doc. PaedDr. Ilona Mauritzová, PhD. (Plzeň); doc. PhDr. Jitka Němcová, PhD. (Praha); Prof. PhDr. Michal Oláh, PhD. (Bratislava); doc. RNDr. Eugen Ružický, CSc. (Bratislava); prof. MUDr. Anna Sabová, PhD., (Nový Sad, Srbsko); prof. PhDr. Milan Schavel, PhD., (Bratislava); prof. MUDr. Jaroslav Slaný, PhD. (Trnava); prof. MUDr. Jana Slobodníková (Trenčín); Prof. MUDr. Peter Šimko, PhD (Bratislava); prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc. (Bratislava); prof. MUDr. Igor Šulla, DrSc. (Košice); prof. PhDr. Valerie Tóthová, PhD. (České Budejovice); prof. JUDr. Robert Vlček, PhD., MPH (Bratislava); .

Adresa redakcie:

Časopis Zdravotníctvo a sociálna práca, Klinika stereotaktickej rádiokirurgie, OÚSA, SZU a VŠ ZaSP sv. Alžbety, Heydukova 10, 812 50 Bratislava, Slovenská republika. č. účtu: 2925860335/1100, SR. Adresa redakcie pre zaslanie rukopisov: e-mail: msramka@ousa.sk

Časopis je recenzovaný. Za obsahovú a formálnu stránku článkov zodpovedajú ich autori.

Texty neprešli jazykovou korektúrou.

Pretlač je dovolená s písomným súhlasom redakcie • Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú •

EV 4111/10, Zaregistrované MK SR pod číslom 3575/2006 • ISSN 1336–9326 •

Zaregistrované MK ČR pod číslom E 19259 • ISSN 1336–9326.

Nepredajné. 4 vydania ročne

Zdravotníctvo a sociálna práca • Volume/Ročník 13, Supplementum, 2018. Vyšlo dňa 18.10.2018.

Link na online verziu časopisu:

www.zdravotnictvoasocialnpraca.sk

www.zdravotnictviasocialnprace.cz

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o., v Bratislave
Inštitút VŠ ZaSP sv. Alžbety sv. Cyrila a Metoda v Partizánskom
Komora sestier hornonitrianskeho regiónu
Komora sociálnych pracovníkov hornonitrianskeho regiónu
Mesto Partizánske

z príležitosti 10. výročia založenia Inštitútu svätého Cyrila a Metoda
Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Partizánskom

usporiada a zároveň si dovoľuje Vás pozvať na
14. medzinárodnú vedecko-odbornú konferenciu

„Zdravotnícke a sociálne problémy regiónov v 21. storočí“

v dňoch 19 - 20. októbra 2018 v Partizánskom,
Slovenská republika

Cieľom konferencie je akcentovať spoluprácu
z oblasti zdravotníctva, ošetrovateľstva,
sociálnej práce a v pomáhajúcich profesiách
pri zabezpečení zdravia
a zdravotno-sociálnej starostlivosti v 21. storočí.

The aim of the conference is
to put the emphasis of collaboration of healthcare,
nursing, social work and helping professionals
in providing health and social care
in the 21st century.

Tematické zameranie konferencie:

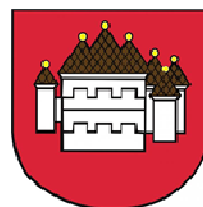
Sestry v zdravotníckom systéme regiónov
Možnosti ošetrovania, diagnostiky a liečby v regiónoch
Príčiny civilizačných chorôb v regiónoch
Profesia sociálneho pracovníka
v zdravotníckych zariadeniach v regiónoch
Perspektívy sociálnej starostlivosti v regiónoch.
Varia

**XIV. vedecko-odborná konferencia
s medzinárodnou účasťou**

**„Zdravotnícke a sociálne problémy regiónov
v 21. storočí“**

**„Healthcare and Social Problems of Regions
in 21st Century“**

**z príležitosti 10. výročia založenia Ústavu sv. Cyrila a Metoda
Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
v Partizánskom**

**Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.,
v Bratislave**

a

**Ústav VŠZaSP sv. Alžbety sv. Cyrila a Metoda v Partizánskom
v spolupráci s**

Komorou sestier a pôrodných asistentiek hornonitrianskeho regiónu

a

Komorou sociálnych pracovníkov hornonitrianskeho regiónu

a

Mesto Partizánske a mesto Bojnice

19. – 20. október 2018

Predsedníctvo a organizačné výbory konferencie

Prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc.

Predseda konferencie

Doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.

Tajomník konferencie

Organizačný výbor konferencie / Organizational Committee

PhDr. Michal Valach, PhD.

Predseda organizačného výboru

MUDr. Michal Fritzman, PhD.

Ing. Marcela Kamzíková

Tamara Kamzíková

MUDr. Mária Šramková, PhD.

PhDr. Katarína Valachová-Subyová, PhD.

Vedecký výbor konferencie / Scientific Committee

Prof. MUDr. Vladimír Krčmář, DrSc., Slovensko

Prof. PhDr. Pavel Czarnacki, PhD., Poľsko

Prof. MUDr. Ana Sabová, PhD., Srbsko

Prof. PhDr. Mária Kiličková, PhD., Slovensko

Prof. PhDr. Vlastimil Kozň, PhD., Rakúsko

Doc. PaedDr. Ing. Miroslav Paľun, PhD., Slovensko

Prof. PaedDr. Milan Schavel, PhD., Slovensko

Prof. Daniel West, Jr. MD., PhD., USA

OBSAH / CONTENT

Editoriál	11
Plenárne prednášky	12
Valach, M. (Slovak republic).....	13
10. VÝROČIE ZALOŽENIA ÚSTAVU SV. CYRILA A METODA V PARTIZÁNSKOM 10 th Anniversary of St. Cyril and Methodius Institute in Partizanske.	
Kozoň, V. (Austria)	19
MANAŽMENT RÁN V AKH – MEDICÍNSKY UNIVERZITNÝ KAMPUS VIEDENŤ CERTIFIKÁCIA A POSTGRADUÁLNE VZDELÁVANIE Wound Management at the AKH –Medical University Campus Vienna. Certification and Postgraduate Education	
Schavel, M., Máteľ, A. (Slovak republic)	22
ETIKA A ETICKÉ DILEMY V PRÁCI SUPERVÍZORA Ethic and Ethical Dilemmas in the Supervisor's work.	
Bydžovský, J. (Czech republic)	24
CESTA K EFEKTIVNÍMU VYUŽITÍ ZDROJŮ PŘI HROMADNÉM VÝSKYTU PACIENTŮ: ZDRAVOTNÍCKÉ TRÍDĚNÍ A way to effective utilization of resources in mass causality: A triage.	
Kostrica, D., Czarnecki, P. (Poland).....	27
LEADING CHANGE IN POLISH HEALTHCARE SYSTEM. LESSONS LEARNED FROM PUBLIC AND PRIVATE HOSPITALS Hlavné zmeny v poľskom systéme zdravotnej starostlivosti. Poučenie z verejných a súkromných nemocníc.	
Šramka, M., Ružický, E., Lacko, J., Szomolányiová, A. (Slovak republic)	29
ZOBRAZOVANIE VIZUÁLNYCH DÁT V KOLABORATÍVNOM VIACPOUŽÍVATEĽSKOM PROSTREDÍ PRE STEREOTAKTICKÉ RADIOCHIRURGICKÉ OPERÁCIE Visual Imaging in a Collaborative Multiuser Environment for Stereotactic Radiosurgery.	
Prednášky hostí z University of Scranton, USA	32
West, D. J., Jr. (USA)	33
COMPETENCY DEVELOPMENT IN HEALTH ADMINISTRATION LEADERSHIP AND MANAGEMENT Rozvoj zručností v oblasti riadenia a vedenia nemocníc.	
Szydlowski, S. J. (USA)	37
EPIDEMIOLOGY, INCIDENCE, AND MORTALITY RELATED TO HEALTHCARE ACQUIRED INFECTIONS IN THE UNITED STATES VERSUS OTHER COUNTRIES. Epidemiológia, incidencia a úmrtnosť spojená s nozokomiálnymi infekciami v USA a iných krajinách.	

Costello, M. M., Szydlowski, S. J. (USA)	39
NOSOCOMIAL INFECTIONS AND THE LAW	
Nozokomiálne nákazy a právo.	
Marangelli, N. R. (USA)	41
GROWING HIV EPIDEMIC IN SLOVAKIA: A CALL TO ACTION	
Pribúdanie nakazených HIV na Slovensku: apel k činnosti	
Adamo, A. (USA)	44
THE SMOKING PROBLEM IN SLOVAKIA: STRATEGIES	
AND RECOM-MENDATIONS	
Problém fajčenia na Slovensku: stratégie a odporúčania.	
Steele, E. (USA)	46
IMPROVING ACCESS TO MENTAL HEALTH SERVICES:	
A REVIEW OF CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES	
Zlepšovanie prístupu k službám mentálneho zdravia v krajinách Strednej	
a Východnej Európy: Prehľad	
Nardelli, I. (USA)	48
INNOVATION OF FOOD SECURITY IN CENTRAL, EASTERN,	
AND WESTERN EUROPE	
Inovácie bezpečnosti potravín v Strednej, Východnej a Západnej Európe.	
Robinson, J. (USA)	50
OBESITY PREVENTION STRATEGIES FOR TEENAGE ADULTS	
IN CENTRAL AND EASTEN EUROPE	
Stratégie prevencie obesity v krajinách Strednej a Východnej Európy.	
Macurak, S. (USA)	52
IMPACT OF SYRIAN REFUGEES IN SLOVAKIA:	
PSYCHOLOGICAL IMPLICATIONS	
Sýrski utečenci na Slovensko: psychologické implikácie.	
Sadowski, E.A. (USA)	54
HOMELESSNESS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE	
Bezdomovectvo v Strednej a Východnej Európe.	
Zdravotníctvo, Verejné zdravotníctvo / Health, Public Health	56
Sumková, M. (Czech republic)	57
KRAJSKÉ ROZDIELY ZDRAVOTNÉHO STAVU OBYVATEĽOV	
SLOVENSKA V R. 1993-2016	
Regional Differences in the Health Condition of the Slovak Population	
within the Years 1993 - 2016.	
Švancarová, A. (Czech republic)	60
PŘEHLED DĚTSKÉ ÚRAZOVOSTI V ČR	
Overview of the Child Injury Rate in the Czech republic.	

Sabo, A., Popović, R., Tomić, N., Tomić, L. (Republika Srbija)	62
PROGRAM UPRAVLJANJA ANTIBIOTICIMA U JEDINCAMA INTENZIVNE NEGE	
Antibacterial Sewardship in ICU.	
Šramková, M., Paľun, M. (Slovak republic)	64
ZARIADENIE PRE DLHODOBO VENTILOVANÝCH PACIENTOV	
Facilities for Long Term Ventilated Patients.	
Guba, D., Pekárová, M., Sestrienková J. (Slovak republic)	67
BANÁLNY? BAZOCELULÁRNY KARCINÓM V 21. STOROČÍ	
Banal? Basal – Cell Carcinoma in 21 st Century.	
Beňo, P., Juhásová, I. (Slovak republic)	69
VEREJNOZDRAVOTNÍCKE ASPEKTY TBC a HIV / TBC	
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	
Public Health and Diagnostic Aspects of TB and HIV / TB in Slovakia.	
Weindlingová, V., Pastieriková, I. (Slovak republic)	72
EDUKÁCIA PACIENTA S TBC – HROZBA MULTIREZISTENCIE	
PRI NEDODRŽANÍ LIEČBY	
Education of Patient with TB - Threat of Multiresistance due to	
Non-Compliance with Therapy.	
Tomić, Z., Tomas, A., Sabo, S., Krsmanović, A. (Republika Srbija)	74
UTICAJ PHARMAKODINAMSKIH PARAMETARA NA SUDBINU ANTIBIOTIKA	
The Influence of Pharmacodynamic Parameters on Life of Antiotic.	
Ošetrovatel'stvo, Geriatria, Rehabilitácia / Nursing, Geriatry, Rehabilitation	76
Hrindová, T., Kilíková, M. (Slovak republic)	77
METODOLÓGIA PREDMETU MANAŽÉRSKA PRAX V PROCESSE	
POSTGRADUÁLNEHO VZDELÁVANIA SESTIER – PEDAGOGICKÉ SKÚSENOSTI	
Methodology of the Subject of Manager Prax in the Process of	
Postgraduate Education of Nurses – Pedagogical Experience.	
Bachratá, Z., Kristová, J., Meszárošová, J. (Slovak republic)	81
TELEOŠETROVATEĽSTVO – NÁZORY SESTIER NA NOVÚ	
MOŽNOSŤ OŠETROVANIA PACIENTA V 21. STOROČÍ	
Nurses's View on a New Patient Treatment Opportunity in the 21st Century.	
Šrámková, M. (Slovak republic)	84
HEMOSTÁZA A ZÁPÁL	
Haemostasis and Systemic Inflammatory Response Syndrome.	
Rottermund, J., Knapik, A., Hamerlińska, A., Warmuz-Wancisiewicz A. (Poland)	88
DYSFAGIA W OPIECE I REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNO-SPRAWNYCH	
Dysphagia in the Care and Rehabilitation of Disabled People.	

Knapik, A., Rottemund, J., Warmuz-Wancisiewicz, A. (Poland)	91
LĘK I DEPRESJA U OSÓB STARSZYCH – ANALIZA UWARUNKOWAŃ SOCJODEMOGRAFICZNYCH ORAZ ZWIĄZKI Z JAKOŚCIĄ STARZENIA SIĘ Anxiety and Depression in the Elderly – Analysis of Sociodemographic Conditions and Relationship with the Quality of Aging.	
Šusterová, V., Pasieriková, I. (Slovak republic)	94
GERIATRICKÉ SYNDRÓMY AKO PRIORITA GERIATRICKÉHO OŠETROVATEĽSTVA Geriatric Syndroms as Priority of Geriatric Nursing.	
Ferenčík, M., Mazúr, Ľ. (Slovak republic)	97
PROJEKT SIP – SOCIAL IMPACT OF PAIN SIP Project – Social Impact of Pain.	
Sociálna práca / Social Work	99
Bérešová, A. (Slovak republic)	100
POSTOJE ŠTUDENTOV V ODBORE SOCIÁLNA PRÁCA K MIGRANTOM A UTEČENCOM NA SLOVENSKU The attitudes of students in the field of social work for migrants and refugees in Slovakia.	
Cintulová, L. L. (Slovak republic)	103
DOBROVOĽNÍCTVO, JEHO TRENDY A PERSPEKTÍVY V SPOLOČNOSTI volunteering, its trends and perspectives in the society.	
Pawlica, B. (Poland)	106
UTICAJ OPERATIVNOG RIZIKA KARDIO-HIRURŠKOG BOLESNIKA NA AKTIVNOSTI SESTARA U JEDINICI INTENZIVNOG LEČENJA Influence of operational risk patients on activities cardiac nurses in intensive care unit.	
Paľun, M., Valach, M., Valachová-Subyová, K. (Slovak republic)	108
MANAŽÉRSKE ROZHODOVANIE, KOUČING A VEDENIE ĽUDÍ Management Decision, Coaching and Management.	
Čermáková, Z. (Slovak republic)	111
POMOC POSKYTOVANÁ SENIOROM V DOMÁCOM PROSTREDÍ Help Provided for Elder Citizens in Home Environment.	
Gállová, A., Valach, M. (Slovak republic)	113
ZDRAVOTNO - SOCIÁLNE FAKTORY A KVALITA ŽIVOTA SENIOROV The Impact of Health – Social Factors on Quality of Senior's Life.	
Etika, Náboženstvo, Varia / Ethics, Faith, Various	
Zbroja, B. (Poland)	116
CHORZY POTRZEBUJĄ LEKARZA, A NIE LUDZIE ZDROWI (POR. ŁK 5,31-32) Withdrawal method outside of the concept of natural family planning.	

Stych, M. (Poland)	118
ETYKA FARMACEUTY W PRAWIE POLSKIM The Pharmacist's Ethics in Polish Law	
Maliszewska A. (Poland)	120
DEFINICJA ŚMIERCI MÓZGOWEJ W KONTEKŚCIE WIARY I NAUCZANIA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO. The Brain Death in the Context of Faith and Teaching of the Catholic Church.	
Glinka, K., Wiończyk, G. (Poland)	123
SZALONY CI WIERNY? SPOLECZNY ODBIÓR WYBRANYCH ZACHOWAŃ MOTYWOWANYCH RELIGIJNIE Madman or Faithful? Social Reception of some Religiously Motivated Behaviors.	
Gwóźdź, M. (Poland)	125
RECEPCJA ISTOTNYCH PRZYMIOTÓW MALŻEŃSTVA W XXI WIEKU The Reception of the Essential Properties Marriage's in XXI Century.	
Laššáková, T. (Slovak republic)	127
PROBLEMATIKA DEMOGRAFICKÉHO STARNUTIA OBYVATEĽSTVA V MESTE ZVOLEN Problematics of Demographic Aging of the Population in the Town Zvolen.	
Lukáčová, S., Paľun, M., Valach, M. (Slovak republic)	129
OSOBNÁ ASISTENCIA AKO CESTA K LEPŠIEMU ŽIVOTU Personal Asistance as a Way to a Better Life.	
Postery / Posters	131
Buzalová, S., Cintulová, L. L. (Slovak republic)	132
INOVATÍVNE TERAPIE PRE KLIENTOV VO VYŠŠOM VKU Innovative Therapies for the Elder Clients.	
Ferenčík, M., Mazúr, Ľ. (Slovak republic)	134
KATASTROFIZÁCIA A SPOKOJNOSŤ PACIENTA S LIEČBOU POOPERAČNEJ BOLESTI Catastrophizing and Patient Satisfaction with Postoperative Pain Treatment.	
Funková, I. (Czech republic)	137
NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ CENTRUM PRO VZÁCNÁ ONEMOCNĚNÍ - VÝSLEDKY PROJEKTU NF-CZ11-PDP-3-003-2014 National Co-ordination Centre for Rare Diseases – Results of Project NF-CZ11-PDP-3-003-2014.	
Furda, R., Greguš, M. (Slovak republic)	141
CIELE A PERSPEKTÍVY VYUŽITIA PROGRESÍVNYCH INFORMAČNÝCH TECHNOLÓGIÍ V ZDRAVOTNÍCTVE Objectives and Perspectives of the Advanced Information Technologies Usage in Healthcare.	

Furdová, A., Marková, A., Zahorjanová, P., Kollárová A. (Slovak republic)	144
SOCIÁLNE A PSYCHOLOGICKÉ PROBLÉMY PACIENTOV PO RADIKÁLNYCH OPERÁCIACH PRE TUMORY V OBLASTI OKA A OČNICE Social and Psychological Problems in Patients after Radical Surgical Therapy for Tumors in the Eye and Orbit.	
Furdová, A., Šramka, M., Králik, G. (Slovak republic)	147
PREŽÍVANIE PACIENTOV S UVEÁLNYM MELANÓMOM PO JEDNORÁZOVEJ STEREOTAKTICKEJ RÁDIOCHIRURGII Survival Rates after Single Dose Stereotactic Radiosurgery for Uveal Melanoma.	
Kapitánová K. (Slovak republic)	150
EKTAKTICKÉ OCHORENIA ROHOVKY A SÚČASNÉ MOŽNOSTI ICH KOREKCIE A LIEČBY Ectactic Diseases of Cornea and Present Possibilities of Their Correction and Treatment.	
Крсмановић А., Томић Н., Томић Љ., Зечевић Д., Сабо С. (Srbia)	153
АНАЛИЗА ПРИМЕНЕ АНТИДЕПРЕСИВА Analysis of Use of Antidepressives.	
Marková, A., Furdová, A., Sekáč, J. (Slovak republic)	156
PRVÉ PRÍZNAKY LYMFÓMOV OČNICE First Signs of Uvea Lymphoma.	
Sabo, S., Krsmanović, A., Šramka, M., (Srbija, Slovakia)	159
JAVNO ZDRAVSTVENI ZNAČAJ ZAGADENJA REČNIH VODA Public Health Significance of Pollution of River Watter	
Paľun, M., Valach, M., Valachová-Subyová, K. (Slovak republic),.....	161
TRANSFORMÁCIA PREMENNÝCH Transform Compute Variable.	

EDITORIÁL

Milí čitatelia,

časopis Zdravotníctvo a sociálna práca začal vychádzať v roku 2006 na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce blahoslaveného P. P. Gojdiča v Prešove Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave. Z odborného časopisu sa postupne vypracoval na vedecký časopis. Od roku 2009 sa stal nielen vedeckým časopisom ale aj medzinárodným časopisom. Vychádza v Slovenskej aj Českej republike, je distribuovaný v slovenskej aj v českej verzii. Od roku 2011 vychádza časopis na Slovensku aj v Čechách nielen v printovej ale aj v internetovej forme. Od čísla 3/2014 sa rozšírilo tématické zameranie časopisu tak, že pokrýva jednak zdravotnícke odbory, ako sú Ošetrovatel'stvo, Verejné zdravotníctvo, Laboratórne vyšetrovacie metódy (LVM) v zdravotníctve, jednak ďalšie pomáhajúce profesie ako sú Sociálna práca a Pedagogika. Pristúpilo sa ku spolupráci s Fakultou zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. V súčasnosti časopis vydávajú spoločne Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave a Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave. V roku 2016 vychádzal v poradí 11. ročník časopisu.

Časopis je indexovaný v databáze Bibliographia Medica Slovaca a zaradený do citačnej databázy CiBaMed. Našou dlhodobou snahou je, aby časopis postupne nadobudol stredo európskeho významu a bol zaradený do medzinárodných databáz. V tomto roku sa nám podarilo dosiahnuť zaradenie časopisu do databázy Central and Eastern European Online Library - CEEOL. Pokračujeme v snahe o akceptáciu do ďalších medzinárodných databáz, preto preferujeme zaraďovanie príspevkov do časopisu v anglickom jazyku.

Časopis vydáva Supplementum, do ktorého sa zaraďujú štruktúrované abstrakty z medzinárodnej konferencie organizovanej Vysokou školou zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Do roku 2015 sa konali medzinárodné konferencie v Prešove. V roku 2016 v Českej republike v Příbrami, v roku 2017 v Báčskom Petrovci vo Vojvodine, Srbská republika. V roku 2018 rektor Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., rozhodol, že 14. ročník medzinárodnej konferencie sa uskutoční z príležitosti 10.výročia založenia Ústavu sv. Cyrila a Metoda v Partizánskom. Naším čitateľom prinášame abstrakty prednášok a posterov.

Prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc.
Šéfredaktor

PLENÁRNE PREDNÁŠKY
PLENARY LECTURES

10. VÝROČIE ZALOŽENIA ÚSTAVU SV. CYRILA A METODA V PARTIZÁNSKOM

VALACH Michal

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava,

Ústav sv. Cyrila a Metoda Partizánske

Abstrakt

Úvod: A roky plynú.....

Všeličo môže človek na svete zastaviť, ale čo nikdy nezastaví, je čas. Čas je rieka nášho života. Míňa sa deň za dňom, rok za rokom a my sa pri jeho toku občas pristavíme, aby sme si uvedomili určitý medzník vo svojom živote. V tomto období si pripomíname medzník desiatich rokov založenia detašovaného pracoviska Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety so sídlom v Bratislave v Partizánskom zastrešené dvomi patrónmi a to sv. Cyrilom a Metodom. Tento medzník patril medzi významné udalosti v okrese Partizánske, ako aj v samotnom okresnom meste. Mám tú česť, že Vás vážení hostia môžem dnes k príležitosti usporiadania XIV. Vedecko – odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou pod názvom „*Zdravotnícke a sociálne problémy regiónov v 21. storočí*“ oboznámiť so samotným vznikom a desaťročnou históriou nášho ústavu. Celé sa to začalo myšlienkou založiť v Partizánskom vysokú školu, ktorá by svojim vznikom, mesto posunula a dodala mu kredit vysokoškolského mesta. Na samotnom začiatku bolo potrebné nájsť odvahu a s touto myšlienkou predstúpiť jednak pred rektora vysokej školy Prof. MUDr. Vladimíra Krčméryho, DrSc., Dr.h.c. a nájsť pochopenie vo vedení mesta, ktorého primátorom bol v tej dobe Ing. Podmanický. Mal som to šťastie a ako viceprimátor spolu s Prof. MUDr. Mironom Šramkom, DrSc. sme túto myšlienku začali pomaly predostierať jednak na pôde vysokej školy, kde zo začiatku nebolo prejavované veľké nadšenie a vo vedení mesta v mestskom zastupiteľstve, ktorého poslanci na začiatku len nechápavo pokrútili hlavami a zobrali na vedomie túto skutočnosť. Mesto už malo na svojom území vysunuté pracovisko vysokej školy sídliacej v Trnave, ktoré zaniklo. Tak vznik novej vysokej školy na území mesta brali s rezervou. Neviem prečo, ale myšlienka vzniku detašovaného pracoviska nás s Prof. MUDr. Šramkom DrSc. aj po tomto rozpačitom úvode držala a tak sa v marci roku 2008 uskutočnilo prvé stretnutie na pôde Vysokej školy sv. Alžbety v Bratislave za účasti rektora Prof. MUDr. Krčméryho a Prof. MUDr. Šramku zo strany vysokej školy a primátora mesta Partizánske Ing. Podmanického a mňa ako viceprimátora za mesto Partizánske. Na tomto stretnutí sa položil základný kameň nášho detašovaného pracoviska a dohodli sa podmienky pre jeho

vznik. Následne na toto stretnutie bola v apríli zaslaná zmluva o zaradení detašovaného pracoviska do štruktúry Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. V tomto mesiaci sa uskutočnila návšteva rektora u primátora v Partizánskom a obhliadka sídla Detašovaného pracoviska, ktorému sme spoločne dali názov po Solúnskych vierozvestcoch svätom Cyrilovi a Metodovi. Naše pracovisko susedí s kostolom Božského srdca Ježišovho, čo nie je náhoda. Aj osud, ktorý by sa mohol nazvať pracovný bol ku mne láskavý. Vyniesol ma na post vedúceho novovytvoreného vysokoškolského pracoviska. Vďaka za túto príležitosť. I keď mnohí videli v tomto poste výhody, môžem povedať, že opak je pravdou. Tu človek nenesie zodpovednosť len za seba samého, za svoju prácu, ale za celý kolektív. Prevzal som školu, ktorá už mala svoju novodobú tradíciu a som hrdý, že za pomoci mojich kolegov pôsobiacich počas tohto desaťročného obdobia a môjho zástupcu doc. PaedDr. Ing. Miroslava Paľuna, PhD., MHA., MBA., I-P IGIP., mim, prof je pevne zaradený do štruktúry Vysokej školy Zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety so sídlom v Bratislave.

Jadro príspevku: Cieľom príspevku je priblíženie vzniku a desaťročného pôsobenia Ústavu sv. Cyrila a Metoda v Partizánskom. Na spracovanie tejto plenárnej prednášky, ktorá sa zaoberá samotným vznikom a v číselnom spracovaní približuje počet novoprijatých študentov v rokoch 2008 až po rok 2018, som použil údaje samotného pracoviska, ako aj údaje študijného oddelenia Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. Počet študentov, ktorí v týchto rokoch ukončili vysokoškolské štúdium v prvom stupni, ako aj v druhom stupni vysokoškolského štúdia v odboroch Sociálna práca a Ošetrovateľstvo. Ďalej sú spracované údaje spojené so štúdiom Rigorózneho konania, doplnkového pedagogického štúdia, formou novoprijatých študentov, ako aj študentov, ktorí toto štúdium ukončili v danom období. Zaoberám sa aj aktivitami ústavu sv. Cyrila a Metoda v Partizánskom v rámci založenia univerzity tretieho veku, ako aj detskej univerzity. Použil som aj údaje o počte študentov končiacich v tomto roku program MBA. Pri spracovaní plenárnej prednášky sme použili metodické formy spracovania

Spracovaním počtov novoprijatých uchádzačov, študentov do prvých ročníkov v školských rokoch 2008/2009 až po školský rok 2018/19 sme poukázali na počet študentov, ktorý začali študovať na ústave sv. Cyrila a Metoda v Partizánskom v odboroch Sociálna práca a Ošetrovateľstvo. Zároveň sme spracovali počty študentov, ktorý ukončili vysokoškolské vzdelávanie a získali titul BC. v prvom stupni vysokoškolského vzdelávania a titul MGR v druhom stupni vysokoškolského vzdelávania v odboroch Sociálna práca a Ošetrovateľstvo. Boli spracované aj údaje o ukončenom rigoróznom konaní ukončenom titulom PhDr, v odbore Sociálna práca, doplnkovom pedagogickom štúdiu, a v programe MBA. Oboznámil som

širokú verejnosť so samotným vznikom Ústavu sv. Cyrila a Metóda a s jeho aktivitami počas desať ročného pôsobenia.

Záver: Prínosom je oboznámenie širokej verejnosti s pôsobením ústavu sv. Cyrila a Metóda počas jeho desaťročnej histórie od jeho vzniku až po súčasnosť - pohľad na svet okolo nás. Jasnejšie vnímanie možno dosiahnuť taktiež neustálym vzdelávaním a učením sa. Tým, že poznáme a identifikujeme sami seba, naše okolie, zlepšujeme našu informovanosť o svete, v ktorom žijeme, o spoločnosti, ktorej sme súčasťou. 10 rokov práce na Ústave sv. Cyrila a Metóda ma obohatilo o nové skúsenosti a tiež nové zážitky. V kolektíve, ktorý sa sformoval počas tohto obdobia, som sa snažil upevňovať medziľudské vzťahy, a preto sa nám spoločne darilo, aj v súčasnosti darí budovať školu na dobrej úrovni, ktorá šíri dobré meno v rámci okresu, ale aj celého Slovenska.

Kľúčové slová: Desať rokov. Ústav. Vzdelávanie. Výročie. Odbor.

10 ANNIVERSARY OF THE FOUNDING OF THE INSTITUTE OF ST. CYRIL AND METHODIUS IN PARTIZANSKE

VALACH Michal

*Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava,
Ústav sv. Cyrila a Metóda Partizánske*

Abstract

Introduction: And years go by

Inside, people can stop in the world, but what they never stop is time. Time is the river of our life. It is day by day, year after year, and we sometimes get to see it flowing in order to realize a certain milestone in our lives. In this period, we recall the milestone of ten years of establishment of a detached workplace of the University of Health and Social Work, Elizabeth, based in Bratislava in Partizánske, covered with two patrons, namely St. Cyril and Method. This milestone was one of the most important events in the district of Partizánske, as well as in the district itself. I have the honor to honor you today for the occasion of the XIV. Scientific Conference with International Participation under the title "Health and Social Issues of the Regions in the 21st Century" to familiarize themselves with the very origins and ten - year history of our institute. It all began with the idea of establishing a Partizan college which, by its origins, moved the city and gave it credit to the university city. At the outset, courage had to be found, and this idea was to be brought to the Rector of the University, Prof. MD.

Vladimír Krčméry, DrSc., Dr.h.c, and to find understanding in the city management, whose master was at that time Ing. Podmanický. I was lucky and as viceprimary along with Prof. MD. Mironom Šramko, DrSc. we slowly began to preach this idea at the top of a college where, from the outset, there was not much enthusiasm and the leadership of the city council, whose deputies at first began to shake their heads and take note of this fact. The city already had an outstretched workplace in its territory in a university located in Trnava, which was extinct. So the creation of a new college in the city was taken with a reserve. I do not know why, but the idea of creating a detached workplace with Prof. MD. Šramkom DrSc. even after this embarrassing introduction, and so in March 2008 the first meeting was held at the University of St. John's College. Elizabeth in Bratislava with the rector Prof. MD. Krčméryho and Prof. MD. Šramka by the High School and Mayor of Partizánske Ing. Podmanický and me as Deputy Mayor of Partizánske. At this meeting, we laid the cornerstone of our detached workplace and agreed the conditions for its creation. Following this meeting, in April, a contract was signed to include a detached workplace into the structure of the University of Health and Social Work, Elizabeth. This month, the Rector's visit to the Mayor of Partizánsky took place and a visit to the detached department headquarters, which we jointly named after St. Cyril and Methodius after Solúnské vierozvestky. Our workplace is adjacent to the church of the Divine Heart of Jesus, which is not a coincidence. And fate that could be called work was kind to me. He took me to the post of head of a newly created university workplace. Thanks for this opportunity. Although many have seen advantages in this post, I can say that the opposite is true. This man is not responsible for himself, for his work, but for the whole team. I took over a school that already had its modern tradition and I am proud that with the help of my colleagues working during this ten-year period and my deputy doc. PaedDr. Ing. Miroslav Paľuna, PhD., MHA., MBA., I-P IGIP., Mim, Prof is firmly included in the structure of the University of Health and Social Work sv. Elizabeth, based in Bratislava.

Core: The aim of the paper is to bring about the establishment and ten-year operation of the Institute of Sts. Cyril and Method in Partizánsky. For the processing of this plenary lecture, which deals with the origins and numerical processing, the number of newly enrolled students is approximating in 2008 to 2018, I used the data of the workplace as well as the data from the Study Department of the University of Health and Social Work, Elizabeth in Bratislava. Number of students who completed university studies in these years in the first stage, as well as in the second degree of university studies in the fields of Social Work and Nursing. Furthermore, the data are combined with the study of the Rigorous Procedure, the supplementary pedagogical study, in the form of the newly enrolled students, as well as the

students who finished the study in the given period. I also deal with the activities of the St. Cyril and Method in Partizansk within the founding of a third-age university as well as a children's university. I also used data on the number of students finishing this year's MBA program. In the plenary lecture we used methodical forms of processing

By processing the number of newly enrolled applicants, students in the first grades in the school years 2008/2009 and the school year 2018/19, we have pointed out the number of students who started studying at the St. John's Institute. Cyril and Methodius in Partizánsky in the fields of Social Work and Nursing. At the same time, we have processed the number of students who graduated from higher education and received the BC degree. in the first degree of higher education and the degree of MGR in the second degree of higher education in the fields of Social Work and Nursing. Data on completed PhD graduation, Social Work, Additional Pedagogical Study, and the MBA program were also processed. I became acquainted with the general public with the very creation of the Institute of St. Cyril and Method and its activities for ten years.

Conclusion: The benefit is to inform the general public with the work of the St. Cyril and Method during its ten-year history from its creation to the present - a view of the world around us. A clearer perception can also be achieved by constant learning and learning. By identifying and identifying ourselves, our surroundings, we are improving our awareness of the world we live in, of the society we are part of. 10 years of work on the Constitution of St. Cyril and Method have enriched me with new experiences and new experiences. In the collective that formed during this period, I tried to consolidate interpersonal relationships, and so we have worked together, we are currently working to build a good school that has spread good reputation throughout the district as well as across Slovakia.

Keywords: Ten years. Department. Education. Death. Section.

Literatúra / References:

Študijný program a ročenka na akademický rok 2008/09 Vysokej školy Zdravotníctva a Sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Študijný program a ročenka na akademický rok 2016/17 Vysokej školy Zdravotníctva a Sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Študijný program a ročenka na akademický rok 2017/18 Vysokej školy Zdravotníctva a Sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava

Študijný program a ročenka na akademický rok 2018/19 Vysokej školy Zdravotníctva a Sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava

KAMZIKOVÁ, M. štatistické spracovanie údajov o počte študentov v programe SPSS počas rokov 2008 až 2018 na Ústave sv. Cyrila a Metóda Partizánske

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Michal VALACH., PhD., MBA,

E-mail: michalvalach@azet.sk

MANAŽMENT RÁN V AKH – MEDICÍNSKY UNIVERZITNÝ KAMPUS VIEDEŇ, CERTIFIKÁCIA A POSTGRADUÁLNE VZDELÁVANIE

KOZON Vlastimil

AKH – medicínsky univerzitný kampus, Viedeň

Wunddiagnostik und Wundmanagement, Österreich

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, SR

Abstrakt

Úvod: V praxi univerzitných kliník AKH Viedeň boli v nedávnej minulosti pozorovateľné veľké kvalitatívne rozdiely v liečbe a ošetrovaní pacientov s ranami. Cieľom bolo systematicky implementovať expertný štandard „Ošetrovanie ľudí s chronickými ranami“ (Panfil et al., 2015) do praxe tejto univerzitnej nemocnice (Kozon, Fortner, 2015). Táto nemocnica má viac ako 100 odborných oddelení s cca. 1900 posteľami a pracuje v nej cca. 1500 lekáriek a lekárov a cca. 3000 ošetrojúcich.

Metodika a výsledky: V rokoch 2009 – 2018 sme do praxe AKH Viedeň systematicky implementovali expertný štandard (Kozon, 2016). Na základe auditných meraní sme úspešnosť empiricky overovali na klinických oddeleniach, na ktorých sa nachádzal najväčší počet pacientov s chronickými ranami. Päť auditovaných oddelení dosiahlo vyšší výsledok ako 76% a bol im udelený certifikát, ktorý sa multidisciplinárne odovzdal.

Obsahom a cieľom certifikátu manažmentu rán v AKH Viedeň je zaistenie:

1. objektívneho zistenia situácie rany pacientov, 2. jasné určenie ošetrovateľského a liečebného plánu, 3. koordinácia interprofesionálneho riadenia procesov, 4. vykonanie fázovoorientovanej starostlivosti o ranu, 5. poradenstvo a školenie pacientov, 6. vyhodnotenie celkových zákrokov.

Záver: Niektoré procesy a výsledky je možné štandardizovať a certifikovať, musí sa ale vždy primárne prihliadať na celkový význam a dopad certifikácie. Cieľom nesmie byť získavanie certifikátov, ktoré nemajú vzťah pre súčasnú alebo budúcu oblasť dôležitých výkonov a úloh. Z cca. 100 oddelení v AKH Viedeň bolo certifikovaných len päť, pretože len tam bolo možné dosiahnuť a zmerať objektívny výsledok implementácie prostredníctvom empirického dopytovania minimálne 40 pacientov. Na všetkých ostatných oddeleniach sme vytvorili podmienky a štruktúry, aby sa nepoužívali nevhodné obväzové materiály a nerealizovali zastaralé techniky liečby rán (Kozon, Fortner, 2017).

Kľúčové slová: manažment rán, ošetrovanie, certifikácia, postgraduálne vzdelávanie

WOUND MANAGEMENT AT THE AKH - MEDICAL UNIVERSITY CAMPUS VIENNA, CERTIFICATION AND POSTGRADUATE EDUCATION

KOZON Vlastimil

AKH - Medical University Campus, Vienna

Wound Diagnosis and Wound Management Austria

St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava

Abstract

Introduction: During the practice of the University Clinics AKH Vienna great qualitative differences in the treatment and care of patients with wounds have been noticed in the recent past. The aim was to systematically implement the Expert Standard "Nursing of People with Chronic Wounds" (Panfil et al., 2015) into the practice of this University Hospital (Kozon, Fortner, 2015). This hospital has more than 100 specialist departments with approx. 1900 beds and approx. 1500 doctors and approx. 3000 nurses work in it.

Methods and Results: During the years 2009 – 2018, AKH Vienna systematically implemented the Expert Standard (Kozon, 2016). Based on auditing measurements, we have empirically verified success in the clinical departments where the largest number of patients with chronic wounds were. The five departments audited achieved a score higher than 76% and were awarded a multidisciplinary certificate. The content and purpose of the Wound Management Certificate at AKH Vienna is to ensure:

1. Objective diagnosis of patient wounds,
2. Clear determination of the nursing and treatment plan,
3. Coordination of interprofessional process management,
4. Phase-oriented wound care,
5. Advice and training of patients,
6. Evaluation of overall interventions.

Conclusion: Some processes and results can be standardized and certified, but the overall importance and impact of certification must always be taken into account. The goal must not be to obtain certificates that are not relevant to the current or future areas of important performance and tasks. From approx. 100 departments in AKH Vienna only five were certified because only in these it was possible to achieve and measure the objective result of the implementation through the empirical inquiry of at least 40 patients. In all other departments we created conditions and structures to avoid the use of inappropriate dressing materials and did not implement obsolete wound healing techniques (Kozon, Fortner, 2017).

Keywords: wound management, nursing, certification, postgraduate education

Literatúra / References:

- 1) Panfil Eva-Maria, Bauernfeind Gonda, Berger Katherina, Feirer Annegret, Goertz Marion, Hampel-Kalthoff Carsten, Kozon Vlastimil, Neubert Thomas, Protz Kerstin, Schöning Doris, Schröder Gerhard, Uschok Andreas, von Siebenthal Doris: Der Expertenstandard Pflege von Menschen mit chronischen Wunden. 1. Aktualisierung, Schriftenreihe des Deutschen Netzwerks für Qualitätsentwicklung in der Pflege (DNQP) (Hrsg.), Osnabrück, Hochschule Osnabrück, 2015, 140 s. ISBN: 978-3-00-023708-9.
- 2) Kozon Vlastimil, Fortner Norbert: Nachhaltige Implementierung des Expertenstandards „Pflege von Menschen mit chronischen Wunden“ mit Zertifikat. In: Kozon Vlastimil, Fortner Norbert (Hrsg.), Dorfmeister Günter (rec.), Gschwandtner Michael (rec.): Herausforderungen der professionellen Pflege. Wien, ÖGVP Verlag, 2015, 53-70. ISBN 978-3-9502178-7-2.
- 3) Kozon Vlastimil: Implementierung des Expertenstandards im Krankenhaus. CNE.fortbildung, cne.thieme.de, 2016, 3, 15-16.
- 4) Kozon Vlastimil, Fortner Norbert: Wundmanagement – Handlungsfeld der professionellen Pflege. Österreichische Pflegezeitschrift, 2017, 4, 28-31.

Kontaktná adresa / Contact Address:

prof. PhDr. Vlastimil KOZONĚ, PhD.

Allgemeines Krankenhaus - Medizinischer Universitätscampus

Direktion des Pflegedienstes - POE

Währinger Gürtel 18-20,

A-1090 Wien

E-mail: v.kozon@wdm.at

ETIKA A ETICKÉ DILEMY V PRÁCI SUPERVÍZORA

SCHAVEI Milan, MÁTEL Andrej

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava, n.o., SR

Abstrakt

Úvod: Činnosti v pomáhajúcich profesiách si vyžadujú nevyhnutnosť riadiť sa určitými pravidlami. Vo väčšine prípadov sú tieto pravidlá obsiahnuté v etických kódexoch rôznych stavovských združení, asociácií, zväzov, komôr a pod. Aj etický kódex supervízie by mal zabezpečovať v našom prípade pre supervidovaného, supervízora, ale aj objednávateľa supervízie bezpečnosť a ochranu v rámci profesijného statusu a samotnej organizácie. Etické dilemy v práci supervízora súvisia najmä pri sprostredkovaní niektorých tém objednávateľovi supervízie, teda manažmentu zariadenia sociálnych služieb.

Jadro: Dodržiavanie základných princípov v práci supervízora upozorňuje aj Kadushin (2014), keď tvrdí, že etika v práci supervízora si vyžaduje aby ten konal eticky a humánne voči supervidovaným. Je etickým záväzkom supervízora vyhovieť oprávneným požiadavkám supervidovaného, objektívne a spravodlivo ho ohodnocovať, vyhýbať sa zneužitiu vyššej moci a aplikovať supervíziu svedomito a zodpovedne. Podobne na problém etiky v práci supervízora upozorňujú aj ďalší autori, ako napríklad Howkins, Shohet (2004), ktorí spoločne poznamenávajú, že supervízori sú morálne zodpovední, ak sa pravidelne nestretajú so supervidovanými, nevenujú sa ich práci a nerobia včasné hodnotenia výkonov, alebo ak sa im nepodariť odhaliť alebo znemožniť nedbanlivé zaobchádzanie s klientom. Od supervízora i supervidovaného je neetické, ak sa prezentujú ako schopní poskytnúť služby v ktorých poskytovaní však nemajú skúsenosť, alebo nie sú v rámci nich kompetencií.

Supervízor je povinný rešpektovať dôvernosť poskytnutých informácií počas procesu supervízie. Ak je potrebné, informácie získané počas supervíznej práce odovzdať ďalšej osobe, musí supervízor supervidovaného informovať, kto bude informovaný a za akým účelom. Napríklad aj tieto princípy supervízie je potrebné konštituovať prostredníctvom etického kódexu supervízie, ktorého návrh bol spracovaný pod odbornou garanciou prof. Mátele.

Záver: Základnou podmienkou poskytovania mravne zodpovednej a profesionálnej supervíznej pomoci je práve etika, eticky orientovaný prístup a etické princípy v práci supervízora. Dodržiavanie etických princípov prostredníctvom etického kódexu supervízie môže podporiť a viesť supervízora k dodržiavaniu etickej praxe a eticky citlivejšiemu procesu

supervízie. Etický kódex supervízie by mal byť prirodzenou súčasťou supervízneho kontraktu, programov supervízie a súčasťou samotného procesu supervízie

Kľúčové slová: Etika. Etický kódex supervízie. Supervízor. Supervidovaný. Zodpovednosť.

ETHICS AND ETHICAL DILEMMAS IN THE SUPERVISOR'S WORK

SCHAVEL Milan, MÁTEL Andrej.

College of Health and Social Work of St. Elizabeth in Bratislava, n.o., Slovakia

Abstract

Introduction: Activities in helping professions require the need to follow certain rules. In most cases, these rules are contained in the codes of ethics of various professional associations, unions, chambers, and so on. Even an ethical code of supervision should be ensured in our case for a supervised supervisor, but also for customer of the supervisor security and protection under the professional status and organization itself. Ethical dilemmas in supervisor's work relate particularly in mediating certain topics of client supervision thus management of social service facilities.

Core: Even Kadushin (2014) highlights maintaining principles in the supervisor's work, when he claims that ethics in the work of a supervisor requires him to act ethically and humane towards supervised persons. It is the ethical responsibility of the supervisor to meet the legitimate requirements of the supervised man, to objectively and fairly evaluate him, avoid misuse of force majeure and apply supervision conscientiously and responsibly. Other authors likewise point out the problem of ethics in the supervisor's work, such as Howkins, Shoet (2004), who collectively remark, that supervisors are morally responsible if they do not regularly deal with supervised, they do not care about their work and do not perform timely performance evaluations, or if they fail to uncover or prevent negligent handling of clients. Both the supervisor and the supervised person are unethical if they are presented as being able to provide services where they do not have experience or are not competent.

The supervisor is obliged to respect the confidentiality of the information provided during the supervision process. If necessary, transfer the information obtained during the supervising work to another person, the supervisor must inform the supervised person, who to will be informed and for what purpose. For example, these principles of supervision need to be created through the Code of ethics of supervision, whose proposal was processed under the professional guarantee of professor Matel.

Conclusion: The basic condition for the providing of morally responsible and professional supervisory help is the ethics, ethically oriented approach and ethical principles in work of a supervisor. Compliance with ethical principles through the code of ethics can be supported and lead the supervisor to adhere to ethical practice and an ethically more sensitive process of supervision. The code of ethics of supervision should be a natural part of the supervisory contract, supervision programs and part of the supervision process itself.

Keywords: Ethics. Code of Ethics of Supervision. Supervisor. Supervisee. Responsibility.

Literatúra / References:

1. GABURA, J. 2018. *Supervízia v pomáhajúcich profesiách*. Nitra: UKF. 324 s. ISBN 978-80-558-1260-1.
2. HAWKINS, P., SHOHET, R. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2004. 208 s. ISBN 80-7178-7159
3. KADUSHIN, A. – HARKNESS, D. 2014. *Supervision in social work – 5 th ed*. New York : Columbia University Press, 2014. 576 p. ISBN 978-0-231-15176-4.
4. MÁTEL, A. ROMANOVÁ, M., SENÁRIKOVÁ, Z. 2017. *Kľúčové hodnoty sociálnej práce v Slovenskej republike*. Nitra: UKF. 196 s. ISBN 978.80-558-1222-9.
5. NASW. 2017. *Code of Ethics of the National Association of Social Workers*. Washington, DC: NASW. 36 p.
6. PAVELKOVÁ, J. 2013. *Etika podnikání v oblasti služeb využívaných seniory*. In Aplikovaná etika v sociálnej práci 2. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety. s. 96-108. ISBN 978-80-8132-087-3.
7. SCHAVEL, M., HUNYADIOVÁ, S., KUZYŠIN, B. 2013. *Supervízia v sociálnej práci*. Bratislava: Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce. ISBN 978-80-971445-0-0.

Kontaktná adresa / Contact address:

Prof. PaedDr. Milan Schavel, PhD.,
vysokoškolský pedagóg
VŠ ZaSP sv. Alžbety, Nám. 1. Mája
Bratislava,
Kontaktná adresa: 900 90 Dubová, Gaštanová 8.
Tel. kontakt: 0907138045
E-mail: schavelm@mail.telekom.sk.

CESTA K EFEKTIVNÍMU VYUŽITÍ ZDROJŮ PŘI HROMADNÉM VÝSKYTU PACIENTŮ: ZDRAVOTNICKÉ TŘÍDĚNÍ

BYDŽOVSKÝ Jan

*Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna VŠZaSP sv. Alžbety, Příbram,
Oddělení urgentního příjmu Nemocnice České Budějovice, České Budějovice
Zdravotnická záchranná služba Jihočeského kraje, Blatná
Farmakologický ústav 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, Praha,
Česká republika*

Abstrakt

Úvod: Hromadný výskyt pacientů a nároky na vyšetření a ošetření, které převyšují aktuální kapacitu, vyžadují stanovení priorit těchto pacientů, tzv. zdravotnické třídění, aby byly dostupné zdroje účinně využity.

Jádro: Příspěvek poskytuje přehled třídících systémů, které byly vytvořeny pro různá prostředí přednemocniční i nemocniční neodkladné péče včetně související zdravotnické dokumentace. Dále je popsán přechod od subjektivního třídění pacientů k objektivnímu třídícímu systému na urgentním příjmu fakultní nemocnice.

Záver: Z představených třídících systémů lze doporučit použití systému SALT pro třídění při hromadném neštěstí na místě události a ESI pro třídění ve zdravotnickém zařízení.

Klíčová slova: zdravotnické třídění, hromadný výskyt pacientů, hromadné neštěstí

A WAY TO EFFECTIVE UTILIZATION OF RESOURCES IN MASS CASUALTY: A TRIAGE

BYDŽOVSKÝ Jan

*St. John Nepomuk Neumann Dept., St. Elizabeth University of Health and Social Sciences,
Příbram*

Emergency Dept., Hospital České Budějovice, České Budějovice

Emergency Medical Service of South Bohemian Region, Blatná

*Dept. of Pharmacology, 2nd Medical Faculty, Charles University, Prague
Czech republic*

Abstract

Introduction: A mass casualty and demands for examinations and treatment that exceed current capacity require prioritizing patients, ie. triage, to use available resources effectively.

Body: The paper provides an overview of triage systems developed for different settings of both prehospital and in-hospital emergency care including medical documentation. Later a transition from a subjective triage of patients to an objective triage system in emergency department of a university hospital is described.

Conclusion: out of the introduced triage systems it is recommended to use SALT for on-scene triage in major incidents and ESI for triage in healthcare facilities

Key words: triage, mass casualty, major incident

Literatura / References:

Gilboy N, Tanabe P, Travers DA, Rosenau AM, Eitel DR. Emergency Severity Index, Version 4: Implementation Handbook. Rockville, MD: AHRQ, 2005. 95s. ISBN 1-58763-212-8.

Kontaktní adresa / Contact address:

doc. MUDr. Mgr. Jan Bydžovský, DiS., PhD.,
(Assoc. prof. Jan Bydžovský, MD, MSc, PhD), EMT-P,
Ústav sv. J. N. Neumanna VŠZaSP sv. Alžbety,
Jiráskovy sady 240, 261 01 Příbram I, ČR;
e-mail: bydzovsky@vszsp.cz

LEADING CHANGE IN POLISH HEALTHCARE SYSTEM. LESSONS LEARNED FROM PUBLIC AND PRIVATE HOSPITALS

¹ KOSTRICA Dimytr, ¹ CZARNECKI Pawel

¹ *Warsaw Management University*

Abstract

Introduction: The development of globalization has placed particular challenges for healthcare companies. Achieving competitiveness has become a necessity not only for enterprises wishing to internationalize their business, but also for those who want to achieve success in domestic market, where high-quality products of foreign companies actively implemented. The above-mentioned high-competitiveness of enterprises is associated with dynamic transformations in the sphere of management, which significantly limits the possibilities of copying already implemented strategies.

There is a need to analyze and rationalize strategic moves of companies in the health care sector. The presented work is in a sense a pioneering work on the Polish scientific landscape, because it addresses the issues of public health change and issues related to it in an integration, from strategic and international perspective, which at the same time indicates solutions of the health care sector present in global perspective.

Based on these acquirements, the main goal that the author of this work set for himself are: It is the definition (including interorganizational influences of constituent elements) of the development strategy in the literature and on the health care market in Poland, gathering, analyzing and systematizing knowledge on public health and public health strategies, as well as proposing own conceptual solutions. As part of such a goal, objectives with a much higher level of detail were formulated.

Methods and Material: The method was used is IDI Scenario.

Results: Preliminary results pointed out the strong need in changes in complex thinking of future healthcare structure.

Conclusion: Effective change leadership requires a collaborative partnership in which formal leaders share authority

Keywords: Leading change, Healthcare, Organizational Change

Literature / References:

1. Leadership and Management in Healthcare, Neil Gopee, SAGE, 2017
2. Mobilizing Knowledge in Healthcare, Jacky Swan, Sue Newell, and Davide Nicolini, Oxford University Press 2016
3. THE theory and practice of change management, JOHN HAYES, PALGRAVE MACMILLAN, 2014
4. Leading Change, Why Transformation Efforts Fail. *by John Kotter*, Harvard Business Review March 1995. Reprint R0701J
5. Change Through Persuasion, David A. Garvin and Michael A. Roberto, Harvard Business Review, February 2005. Reprint R0502F
Radical Change, the Quiet Way by Debra E. Meyerson, Harvard Business Review, 2001, Reprint 7923

Kontaktná adresa / Contact Address:

Dimytr Kostrica, MUDr., MBA
Kaweczyńska st. 36,
03-772 Warsaw
Tel. kontakt: +48 784 781 448
E-mail: dkostrica@me.com

Súhrn v poľskom jazyku nedodaný

ZOBRAZOVANIE VIZUÁLNYCH DÁT V KOLABORATÍVOM VIACPOUŽÍVATEĽSKOM PROSTREDÍ PRE STEREOTAKTICKÉ RADIOCHIRURGICKÉ OPERÁCIE

ŠRAMKA Miron,¹ RUŽICKÝ Eugen,² LACKO Ján,²
SZOMOLÁNYIOVÁ Alexandra³

¹ *Onkologický ústav sv. Alžbety, s.r.o., Bratislava, Slovenská republika*

² *Fakulta informatiky, Paneurópska vysoká škola, Bratislava*

³ *AXON PRO, Bratislava*

Abstrakt:

Úvod: Pri plánovaní neurochirurgických operácií je veľmi dôležitá presnosť pri kreslení cieľovej štruktúry a definovanie blízkych rizikových štruktúr. Tvar a umiestnenie cieľovej štruktúry pred operáciou je možné zobrazit' pomocou vizualizácie, čo pomáha pri rozhodovaní o tom, ktorá modalita chirurgickej operácie je najbezpečnejšou terapiou pre pacienta.

Jadro: Plánovanie stereotaktickej chirurgie sa vykonáva pomocou CT a MRI, ktoré sa prenášajú po ich zlúčení do systému virtuálneho plánovania. Vizualizácia a virtuálne plánovanie výrazne pomáhajú subjektívnosti ručného kreslenia obrysu neurochirurgom pre 3D modelu mozgových štruktúr pre optimalizáciu liečby. Z tohto dôvodu sme navrhli používať stereoskopické zobrazovanie a virtuálnu realitu pri plánovaní neurochirurgických operácií. Pomocou stereoskopického zobrazenia rezov CT a MRI v 3D modeli vykonávame lepšie korekcie v segmentačnej fáze vytvárania 3D modelu mozgových štruktúr.

Súčasťou nového projektu bude riešenie streamovania obrazových a 3D dát pre real-time rendering prostredníctvom webového rozhrania a prenosu dát v sieti tak, aby obrazová interakcia používateľov v multipoužívateľskom prostredí bola synchronizovaná s hlasovým prenosom

Záver: Vizualizácia a komunikácia v sieti bude umožňovať prípravu stereotaktickej operácie s odborníkmi z rôznych nemocníc, čím sa zvýši dôraz na presnosť procesu plánovania. Najmä v prípade rádiochirurgie má výpočet najnižšej dávky v štruktúre rizika a účinnosť ožiarenia vplyv na zachovanie najvyššej kvality života po operácii.

Kľúčové slová: neurochirurgia, rádiochirurgia, vizualizácia, virtuálna realita, plánovanie v neurochirurgii, spolupracujúce viacpoužívateľské prostredie

VISUAL IMAGING IN A COLLABORATIVE MULTI-USER ENVIRONMENT FOR STEREOTACTIC RADIOSURGERY

ŠRAMKA Miron,¹ RUŽICKÝ Eugen,² LACKO Ján,²
SZOMOLÁNYIOVÁ Alexandra³

¹ *Onkologický ústav sv. Alžbety, s.r.o., Bratislava, Slovenská republika*

² *Fakulta informatiky, Paneurópska vysoká škola, Bratislava*

³ *AXON PRO, Bratislava*

Abstract

Introduction: In planning of neurosurgical operations is very crucial the precision in drawing target structure and definition the near risk structures. Shape and location of the target structure before the operation can be previewed via visualization, which help in deciding which modality of surgical operation is the safest therapy for patient.

Core: Planning of stereotactic surgery is performed by CT and MRI imaging, which are transferred after their merging into the virtual planning system called "TomoCon". Visualization and virtual planning greatly assist the subjectivity of hand drawing contour by the neurosurgeon for a 3D model of brain structures for optimization of treatment. For this reason, we proposed to use virtual reality in the planning of neurosurgical operations. Using the stereoscopic view of the CT and MRI slices in 3D model, we make better corrections in the segmentation phase of creating the 3D model of brain structures.

The new project will include streaming video and 3D data streaming for real-time rendering via web interface and data networking so that user image interaction in the multi-user environment is synchronized with voice transmission

Conclusion: Visualization and communication across the network will enable you to prepare a stereotactic operation with experts from different hospitals, thus increasing the emphasis on the accuracy of the planning process. Especially in the case of radiosurgery, the calculation of the lowest dose in the risk structure and irradiation efficiency has the effect of maintaining the highest quality of life after surgery.

Key words: neurosurgery, radiosurgery, visualization, virtual reality, neurosurgery planning, collaborative multi-user environment

Literatúra / References:

1. Kokelj, Z., Bohak, C., & Marolt, M. (2018). A web-based virtual reality environment for medical visualization. Paper presented at the *2018 41st International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics, MIPRO 2018 - Proceedings*, 299-302.
2. Pichat, J., Iglesias, J. E., Yousry, T., Ourselin, S., & Modat, M. (2018). A survey of methods for 3D histology reconstruction. *Medical Image Analysis*, 46, 73-105.
3. Mujika, K. M., Méndez, J. A. J., & de Miguel, A. F. (2018). Advantages and disadvantages in image processing with free software in radiology. *Journal of Medical Systems*, 42(3)
4. Furdová, A., Sramka, M., Thurzo, A., & Furdová, A. (2017). Early experiences of planning stereotactic radiosurgery using 3D printed models of eyes with uveal melanomas. *Clinical Ophthalmology*, 11, 267-271.
5. Šramka M, Ružický E (2016) Possibilities in 3D Printing by Radiosurgical Operations. *Journal of Biosciences and Medicines*, 4:18-22.
6. Furdova, A., Horkovicova, K., Justusova, P., & Sramka, M. (2016). Is it sufficient to repeat LINEAR accelerator stereotactic radiosurgery in choroidal melanoma? *Bratislava Medical Journal*, 117(8), 456-462.

Kontaktná adresa / Contact address:

Prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc.,
Onkologický ústav sv. Alžbety, s.r.o.,
Heydukova 10
812 50 Bratislava
E-mail: msramka@ousa.sk

PREDNÁŠKY HOSTÍ
LECTURES OF VISITORS

UNIVERSITY OF SCRANTON
USA

COMPETENCY DEVELOPMENT IN HEALTH ADMINISTRATION LEADERSHIP AND MANAGEMENT

WEST, Daniel J. Jr.,

Department of Health Administration and Human Resources

University of Scranton, Scranton, PA, USA

Abstract

Introduction: International accreditation has been a topic of discussion among accrediting agencies, providers of healthcare and professional organizations. A borderless world in higher education provides mobility of students and faculty to enhance scientific research and to enhance post graduate and doctoral education. Within this larger global context, there is an opportunity for existing accrediting organizations to provide additional program specific accreditation in order to develop healthcare leaders and enhance quality of care. Countries in all regions of the world are concerned with leadership, governance, quality of care, the patient experience and access to care. Accreditation provides assurances of quality for various public and key stakeholders.

Methods: With funding through the ARAMARK Charitable Fund, two research studies (Phase I and Phase II) were authorized by CAHME to gather specific information and answer important questions impacting graduate health management education. The Phase I study was conducted in 2011 and was structured to examine the supply and demand for professionally trained healthcare administration in sixteen countries; provide a summary of health systems; assess the extent of international healthcare management areas involving global centers, research, courses, study abroad and partnerships. Survey research was used to look at models of accreditation in Mexico and Central and Eastern European countries.

Results: Healthcare leaders need specific competencies in governance, quality of care, patient safety, improving clinical outcomes and management performance. Universities must develop curriculum that prepares leaders who can address population health, community health, change the performance of health services and systems, and produce sustainable health outcomes and improvements. A competency-based accreditation model and process using continuous improvement enhances curriculum performance and encourages innovation in post-graduate education.

Conclusion: The mission of CAHME is to advance the quality of the graduate healthcare management education; more specifically, the CAHME mission is to “serve the public interests by advancing the quality of healthcare management education”. Accreditation of health management programs in universities with specific graduate programs in health management outside the United States and Canada is an appropriate idea. Strong working relationships with existing national accrediting organizations and professional associations is warranted. CAHME is interested in working with SHAPE (Society for Health Administration Programs in Education); EHMA (European Health Management Association); ASPHER (Association of Schools of Public Health in European Regions) and CLADEA (Latin American Council of Management Schools) in developing and implementing global accreditation.

Keywords: Accreditation, Competency Development, Public-Private Partnerships

ROZVOJ ZRUČNOSTÍ V OBLASTI RIADENIA A VEDENIA NEMOCNÍC

WEST Daniel J. Jr.,

*Department of Health Administration and Human Resources, University of Scranton,
Scranton, PA*

Abstrakt

Úvod: Medzinárodná akreditácia patrila k frekventovaným diskusným témam medzi inštitúciami akreditácie udeľujúcimi, poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a profesijnými združeniami. Svet bez hraníc v oblasti vyššieho vzdelávania poskytuje mobilitu študentov aj vyučujúcich a obohacuje vedecký výskum, postgraduálne a doktorské vzdelávanie. V tomto širšom globálnom kontexte leží príležitosť pre akreditujúce inštitúcie poskytovať dodatočnú programovo špecifickú akreditáciu a prostredníctvom nej podporiť rozvoj osôb zodpovedných za vedenie zdravotnej starostlivosti a zvyšovať jej kvalitu. Krajiny vo všetkých oblastiach sveta sa zaoberajú vodcovstvom, riadením, kvalitou a dostupnosťou starostlivosti a skúsenosťami pacientov. Akreditácia poskytuje záruky kvality pre rôznych verejných a kľúčových hráčov.

Metódy: S podporou z prostriedkov ARAMARK Charitable Fund, CAHME autorizovala 2 výskumné štúdie (Fáza I a Fáza II) ktorými sa získali informácie a odpovede na dôležité

otázky o vyššom vzdelávaní v oblasti zdravotníckeho manažmentu. Štúdia Fáza I sa realizovala v r.2011 a bola štruktúrovaná na zisťovanie dostupnosť a potreby po profesijne vyškolených pracovníkoch riadenia zdravotníctva v 16 krajinách; poskytnutie prehľadu o zdravotníckych systémoch; hodnotenie rozsahu oblastí medzinárodného zdravotníckeho manažmentu so zahrnutím globálnych centier, výskumu, kurzov, štúdiá v zahraničí a partnerstiev. Uskutočnil sa prieskum modelov akreditácie v Mexiku a v krajinách strednej a východnej Európy.

Výsledky: Riadiaci pracovníci v zdravotníctve potrebujú špecifické zručnosti v oblasti riadenia, kvality starostlivosti, bezpečnosti pacientov, zlepšovania klinických výsledkov a vykonávania manažérskych činností. Je potrebné aby univerzity vytvorili študijné programy ktoré ich pripraví tak aby dokázali riešiť otázky zdravia obyvateľstva a komunit, meniť fungovanie poskytovania zdravotníckych služieb a zdravotníctva, a vytvárať udržateľné zdravotné výsledky a zlepšenia. Akreditačný model založený na kompetenciách a proces využívajúci kontinuálne zlepšenia obohatí študijný program a povzbudí inovácie v postgraduálnom vzdelávaní.

Záver: Poslaním CAHME je prispievať k zvyšovaniu kvality vyššieho vzdelávania v zdravotníckom manažmente; špecifickejšie, poslaním CAHME je “slúžiť záujmom verejnosti zvyšovaním kvality vzdelávania v manažmente zdravotníctva”. Akreditácia programov manažmentu zdravotníctva na univerzitách so špecifickými programami v zdravotníckom manažmente mimo USA a Kanadu je súlade. Silné pracovné väzby na existujúce národné akreditujúce inštitúcie a profesijné združenia sú zaručené. CAHME má záujem o spoluprácu so SHAPE (Society for Health Administration Programs in Education); EHMA (European Health Management Association); ASPHER (Association of Schools of Public Health in European Regions) and CLADEA (Latin American Council of Management Schools) v oblasti rozvoja a implementácie globálnej akreditácie.

Kľúčové slová: Akreditácia. Rozvoj zručností. Partnerstvá verejného a súkromného sektora.

References / Literatúra:

1. West, D.J., Ramirez, B. & Filerman, G. (2012). Leadership and Globalization: Research in Health Management Education. World Hospitals and Health Services, 48(3), 14-17.
2. West, D.J., Filerman, G. & Ramirez, B. (2011). International Healthcare Management Education, Phase 1, Report to the Commission on Accreditation of Healthcare Management Education (CAHME).

3. West, D.J., Filerman, G. & Ramirez, B. (2012). International Healthcare Management Education, Phase II, Report to the Commission on Accreditation of Healthcare Management Education (CAHE).

Contact address / Kontaktná adresa:

Professor Daniel J. West, Jr., Ph.D, FACHE, FACMPE
The University of Scranton
Panuska College of Professional Studies
Department of Health Administration and Human Resources
417 McGurkin Hall
Scranton, PA 18510-4597
United States
Main Phone Number: (570) 941-4126
Mail: Daniel.west@Scranton.edu

EPIDEMIOLOGY, INCIDENCE, AND MORTALITY RELATED TO HEALTHCARE ACQUIRED INFECTIONS IN THE UNITED STATES VERSUS OTHER COUNTRIES

SZYDLOWSKI Steven J.

University of Scranton, Scranton, PA, 18510, USA

Abstract

Introduction: Healthcare-acquired infections continues to rise at an alarming rate throughout the world. The literature indicates that health-care associated infection rates vary between high-income countries and low/middle income countries. An overview of the incidence and prevalence of these infections in the United States, Europe, and other regions is provided.

Core: The presenter identifies factors that contribute to patient risk of infection in hospitals. The impact of hospital-acquired infections on patient safety, outcomes, and healthy recovery to productive lifestyle are discussed. Possible solutions to the problem are explained. This presentation displays the infection rates and differences. Stakeholder roles in reducing hospital-acquired infections are described.

Conclusion: The presenter provides practical policies and procedures evidenced to have positive impact on hospital-acquired infection rates. An explanation is presented on the strategies health policy makers and health care providers can use to combat these infections and improve health outcomes.

Keywords: Hospital-acquired infections, Prevalence, Patient Safety

EPIDEMIOLOGIA, INCIDENCIA A ÚMRTNOST SPOJENÁ S NOZOKOMIÁLNÝMI INFEKCIAMI V USA A V INÝCH KRAJINÁCH

SZYDLOWSKI Steven J.

University of Scranton, Scranton, PA, 18510, USA

Abstrakt

Úvod: Výskyt nemocničných nákaz celosvetovo znepokojivo narastá. Literatúra poukazuje na to že výskyt nákaz spojených s poskytovaním zdravotnej starostlivosti sa odlišuje v

krajinách s vyšším príjmom od krajín s nižším a stredným príjmom. Príspevok poskytuje prehľad incidencie a prevalencie týchto nákaz v USA, Európe a iných regiónoch.

Jadro: Príspevok identifikuje faktory prispievajúce k riziku nozokomiálnych infekcií. Dopad nozokomiálnych nákaz na bezpečnosť pacienta, jeho zdravotný stav a vyzdravenie sú rozobrané. Príspevok ilustruje počty infekcií a existujúce rozdiely, nastoľuje možné riešenia problému. Približuje tiež úlohu kľúčových hráčov v redukcii výskytu nozokomiálnych nákaz je predmetom hlbšieho rozboru.

Záver: Príspevok prináša prehľad opatrení a postupov ktoré preukázateľne majú pozitívny vplyv na výskyt nozokomiálnych infekcií. Tvorcovia zdravotnej politiky a poskytovatelia a zdravotnej starostlivosti môžu využiť opísané stratégie v boji s týmito nákazami a v zlepšovaní zdravotných výsledkov.

Kľúčové slová: Nozokomiálne infekcie. Prevalencia. Bezpečnosť pacientov.

References / Literatúra:

1. Cassini, A., Plachouras, D., Eckmanns, T., Sin, M.A., Blank, H.P., Ducomble, T., Haller, S., Harder, T., Klingeberg, A., Sixtensson, M., Velasco, E., Weil, B., Kramarz, P., Monnet, D.L., Kretzschmar, M.E., & Suetens, C. (2016). Burden of Six Healthcare-Associated Infections on European Population Health: Estimating Incidence-Based Disability-Adjusted Life Years through a Population Prevalence-Based Modelling Study. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002150>
2. Centers for Disease Control (2018). Healthcare-associated Infections in the United States, 2006-2016: A Story of Progress Retrieved on September 23, 2018 from <http://cdc.gov/hai/surveillance/data-reports/data-summary-assessing-progress.html>
3. World Health Organization (2018). Retrieved on September 25, 2018 from http://www.who.int/gpsc/country_work/gpsc_ccisc_fact_sheet_en.pdf

Contact address:

Dr. Steven J. Szydlowski, MHA, MBA
Assistant Professor
Graduate Health Administration Program Director
413 McGurkin Hall
(570) 941-4367, steven.szydlowski@scranton.edu

NOSOCOMIAL INFECTIONS AND THE LAW

COSTELLO Michael M., SZYDLOWSKI Steven J.

University of Scranton (PA, USA)

Abstract

Introduction: Nosocomial infections, also known as Healthcare-Associated Infections (HAIs), are patient infections that develop in a hospital or healthcare facility. The law can react to the occurrence of HAIs, primarily from the perspective of attempting to reduce the occurrence of HAIs.

Core: In the US, the law deals with HAIs in three distinct ways, 1) Federal and state law requires that health care facilities report the diagnosis of HAIs and their occurrence may result in some withheld facility reimbursements; 2) Individual physicians may be subjected to medical staff governance sanctions or possible loss of employment, if the infection rates observed in their patients exceed certain threshold levels; 3) Healthcare facilities may be found civilly liable for failure to diagnose and treat HAIs, but holding facilities liable for the occurrence of HAIs is extremely difficult because of the need to prove causation and compensable injury.

Conclusion: The law can lead to denial of reimbursement for HAIs on the theory that the additional care required for treatment arose from a preventable occurrence. However, civil liability against individual practitioners and facilities may be based on failure to diagnose and treat HAIs, not on their occurrence.

Keywords: Nosocomial Infections, Healthcare Associated Infections, Civil Liability

NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY A PRÁVO

Michael M. Costello, J.D., MBA, Steven J. Szydlowski, DHA, MHA,

University of Scranton (PA, USA)

Abstrakt

Úvod: Nozokomiálne nákazy (tiež nazývané “infekcie získané v zdravotníckom zariadení”) sú také, ktoré pacient získal v nemocnici alebo zdravotníckom zariadení. Právo môže redukovať ich výskyt primárne z perspektívy pokusu redukovať ich výskyt.

Jadro: V USA právo reflektuje nozokomiálne infekcie v troch rovinách: 1) Federálne a štátne zákony vyžadujú aby zdravotnícke zariadenia ohlasovali diagnózu nozokomiálnej infekcie a

ich výskyt môže viesť k odobratiu úhrad za starostlivosť; 2) Jednotliví lekári môžu byť vystavení penalizácii zo strany svojich nadriadených a prípadne prepusteniu, ak počty infekcií zistených u ich pacientov prekročí určité prahové hodnoty; 3) Zdravotnícke zariadenia môžu čeliť občianskoprávnej zodpovednosti za pochybenie v diagnostike a liečbe nozokomiálnej infekcie, ale vyvodzovať právnu zodpovednosť za výskyt nozokomiálnej nákazy je mimoriadne zložitá kvôli potrebe preukázať kauzálny nexus a kompenzovateľnú ujmu.

Záver: Právo môže umožniť upretie úhrady za zdravotnú starostlivosť za nozokomiálnu nákazu základe teórie, že ďalšia poskytnutá zdravotná starostlivosť bol zapríčinená okolnosťou, ktorej sa dalo predísť. Občianskoprávna zodpovednosť voči konkrétnemu pracovníkovi alebo zariadeniu môže byť založená na pochybení v diagnostike a liečbe infekcie, nie však za to že nákaza sa vyskytla.

Kľúčové slová: Nozokomiálne infekcie. Infekcia získaná v zdravotníckom zariadení. Občianskoprávna zodpovednosť.

References / Literatúra:

1. Infection Control Today (2015) "Legal Liability for HAIs: Understanding Infection Prevention's Role in Risk Management." www.infectioncontroltoday.com
2. Pozgar, G. (2016) Legal Aspects of Health Care Administration. Twelfth Edition. Burlington, MA: Jones and Bartlett Learning.
3. Sokol v. Akron General Medical Center. US Circuit Court of Appeals, Sixth Circuit 1999, 173 F.3d. 1026 in Health Law. Seventh Edition. St. Paul, MN: West Publishing Co.
4. US Centers for Disease Control and Prevention. HAI Data and Statistics. www.cdc.gov. Retrieved 9/12/18.

Contact address / Kontaktná adresa:

Michael M. Costello, J.D., MBA
Assistant Professor
Online Graduate Health Administration Program Director
227 McGurkin Hall
570-941-4350, michael.costello@scranton.edu

GROWING HIV EPIDEMIC IN SLOVAKIA: A CALL TO ACTION

MARANGELLI Nancy R.

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstract

Introduction: HIV continues to be one of the world's most serious public health challenges. Historically, Slovakia is among one of the EU member states with the lowest number of HIV positive cases. However, now the Slovak Republic has been observing an upward trend in the last decade. The author provides some recommendations as to why increased inclusiveness of the LGBTQ+ communities and the Roma population will play a role in decreasing this upward trend. The author will also demonstrate the key role that healthcare managers and professionals play when communicating with and including these minority groups. This paper provides research gathered from the World Health Organization, The European Centre for Disease Prevention and Control, and various peer-reviewed articles.

Methods and Materials: This paper is a secondary source research study supplemented by assessment of HIV rates/prevalence in Slovakia and various published studies surrounding HIV prevalence in Central Europe

Conclusion: Research has indicated that the Slovak Republic is experiencing a gap in inclusive HIV preventative measures for the LGBTQ+ community and the Roma population. There is an opportunity for growth to training health care professionals and NGOs to reach out to diverse populations. Closing the remaining gap through more effective HIV programs in LGBTQ+ and Roma communities is an essential way to strengthen Slovakia's health system in reducing the continual upward trend of HIV positive infections.

Keywords: HIV, LGBTQ+, MSM, Roma

PRIBÚDANIE NAKAZENÝCH HIV NA SLOVENSKU: APEL K ČINNOSTI

MARANGELLI Nancy R.

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstrakt

Úvod: HIV patrí medzi najzávažnejšie výzvy verejného zdravotníctva. Historicky Slovensko patrí medzi krajiny s najmenšou prevenciou HIV pozitívnych. V poslednej dekáde však

sledujeme nárast. Autor sa zameriava na odporúčania vo vzťahu k inklúzii LGBTQ+ a rómskej populácie ako nástroja na zvrátenie tohto nepriaznivého trendu. Autor poukazuje na úlohu manažérov a odborných pracovníkov v zdravotníctve pri komunikácii s a inklúzií týchto minoritných skupín. Výskumné údaje boli získané zo Svetovej zdravotníckej organizácie, Európskeho centra pre kontrolu a prevenciu ochorení, a relevantnej odbornej literatúry.

Materiál a metódy: Táto prezentácia je založená na výskume sekundárnych prameňov a doplnená publikovanými štúdiami a hodnoteniami prevalencie HIV na Slovensku a v strednej Európe.

Záver: Výskum poukazuje na nedostatky v oblasti opatrení zameraných na prevenciu HIV prostredníctvom inklúzie LGBTQ+ komunity a rómskej populácie. Je potrebné odborne pripraviť vo väčšej miere zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov mimovládnych organizácií. Základným predpokladom zlepšenia situácie sú efektívnejšie HIV programy v LGBTQ+ a rómskych komunitách, ako základný predpoklad posilnenia zdravotníctva na Slovensku vo vzťahu k zvrátení nepriaznivého trendu vývoja epidemiologickej situácie nákazy HIV.

Kľúčové slová: HIV, LGBTQ+, MSM, Rómovia

References:

1. Amirkhanian, Y. A., Kelly, J. A., Kabakchieva, E., Antonova, R., Vassileva, S., Difranceisco, W. J., .Khoursine, R. A. (2013, February). High-risk sexual behavior, HIV/STD prevalence, and risk predictors in the social networks of young Roma (Gypsy) men in Bulgaria. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22370730>
2. HIV and AIDS in W & C Europe & N America regional overview. (2018, August 23). Retrieved from https://www.avert.org/professionals/hiv-around-world/western-central-europe-north-america/overview#footnote65_0dskreg
3. HIV/AIDS surveillance in Europe 2017 - 2016 data. (2017, November 28). Retrieved from <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/hiv-aids-surveillance-europe-2017-2016-data>
4. Mališka, T. (n.d.). Social Inclusion and Stigmatization of People Living with HIV: Case Study of Slovakia. In *Bratislava International School of Liberal Arts*. Retrieved from http://old.bisla.sk/sk/wp-content/uploads/2016/03/Maliska_Tomas.pdf

5. Men who have sex with men (MSM). (2018, September 10). Retrieved from <http://www.euro.who.int/en/health-topics/communicable-diseases/hiv-aids/policy/policy-guidance-for-key-populations-most-at-risk2/men-who-have-sex-with-men-msm>
6. Slovakia experiences upward trend in HIV incidence. (2018, September 5). Retrieved from <http://www.eatg.org/news/slovakia-experiences-upward-trend-in-hiv-incidence/>

Contact address / Kontaktná adresa:

The University of Scranton
417 McGurrin Hall
Scranton, PA 18510-4597
United States

THE SMOKING PROBLEM IN SLOVAKIA: STRATEGIES AND RECOMMENDATIONS

ADAMO Amanda

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstract

Introduction: Morbidity and mortality rates of individuals are on the rise due to the smoking epidemic world-wide. Cardiovascular, lung Cancer, and pulmonary disease are determinantal effects that can not only cause harm to the human body, but the environment as well. The consumption of smoking can also leave harmful effects on the environment and people around it. This research will attempt to classify the determinants of smoking, factors and innovation strategies needed to reduce the prevalence of smoking in Slovakia.

Methods and Materials: This presentation is a secondary source research study accompanied by published research studies and assessments surrounding the Smoking problem in Slovakia.

Conclusion: Research has indicated that the smoking problem in Slovakia is leading to implications and diminished health. Steps have been taken in the right direction in order to address this problem however there is room for improvement. By implementing strategies that tailor to the Slovak population, this can aid in the reduction of smoking and make for a healthier population overall.

Keywords: Slovakia, Smoking, Cessation Strategies

PROBLÉM FAJČENIA NA SLOVENSKU: STRATÉGIE A ODPORÚČANIA

ADAMO Amanda

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstrakt:

Úvod: Ukazovatele morbidity a mortality sú na vzostupe vďaka celosvetovej epidémii fajčenia. Kardiovaskulárne a pľúcne ochorenia, rakovina pľúc, sú jej dôsledkami a podobne ako fajčenie ovplyvňuje celý ľudský organizmus, ovplyvňuje aj prostredie a ľudí ktorí sa v ňom nachádzajú. Príspevok sa pokúša o klasifikáciu determinantov fajčenia, faktory a inovatívne stratégie potrebné na redukciu prevalencie fajčenia na Slovensku.

Materiál a metódy: Prezentácia je založená na skúmaní sekundárnych zdrojov a doplnená publikovanými štúdiami a hodnoteniami súvisiacimi s problémom fajčenia na Slovensku.

Záver: Výskum indikuje, že problém fajčenia na Slovensku vedie k ďalším zdravotným problémom. Urobili sa síce kroky potrebným smerom, ale je tu stále priestor urobiť viac pri ovplyvňovaní problému fajčenia. Implementácia stratégií ušitých „na mieru“ Slovenskej populácii môže pomôcť redukcii fajčenia a všeobecnému zlepšeniu zdravia populácie.

Kľúčové slová: Fajčenie. Odvykacie stratégie. Slovensko.

References:

1. Institute for Health Metrics and Evaluation (2018). *Slovakia*. Retrieved from: <http://www.healthdata.org/slovakia>
2. Black, J. *Evidence base and strategies for successful smoking cessation* (2010, June). Retrieved from: https://ac.els-cdn.com/S0741521409023052/1-s2.0-S0741521409023052-main.pdf?_tid=d778d5cd-14ad-4dfe-bb6e-327ffe96d076&acdnat=1537535726_04e3e3080701e57444570ce19edfe98a
3. The Tobacco Atlas (2018). *Slovakia*. Retrieved from: <https://tobaccoatlas.org/country/slovakia/>
4. Ranney, L., Melvin, C., Lux, L., McClain, E., Lohr, K. (2006, December 5). *Systematic review: Smoking cessation intervention strategies for adults and adults in special populations*. Retrieved from: <http://annals.org/aim/fullarticle/730874>
5. World Health Organization (2017) *WHO report on the global tobacco epidemic, 2017*. Retrieved from: http://www.who.int/tobacco/surveillance/policy/country_profile/svk.pdf

Contact address:

The University of Scranton
417 McGurrin Hall
Scranton, PA 18510-4597
United States

IMPROVING ACCESS TO MENTAL HEALTH SERVICES: A REVIEW OF CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES

STEELE Elizabeth

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstract

Introduction: This paper outlines the current access of Mental Health services in two Central Eastern European countries, Slovakia and the Czech Republic. Examining information from the World Health Organization and other peer-reviewed articles, the author outlines the current Mental health systems and identifies areas of improvement.

Methods: This paper is a secondary resource on the access of Mental Health and the implications of stagnate change within Central Eastern Europe.

Results: The governments of Slovakia and the Czech Republic should change their current mental health policy. These countries should also increase efforts to integrate mental health into the primary care setting, as well as increase documentation of available statistics for mental health professionals and future research opportunities.

Conclusion: This research indicated that Slovakia, and Czech Republic struggle with up-to-date documentation of mental health statistics, as well as financial viability of services.

Keywords: Mental Health, Slovakia, Czech Republic, Primary Care Physicians, Primary Care Setting.

ZLEPŠOVANIE PRÍSTUPU K SLUŽBÁM MENTÁLNEHO ZDRAVIA V KRAJINÁCH STREDNEJ A VÝCHODNEJ EURÓPY: PREHĽAD

STEELE Elizabeth

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstrakt

Úvod: Príspevok poskytuje náčrt prístupu k službám mentálneho zdravia v dvoch krajinách strednej a východnej Európy – SR a ČR v súčasnosti. Analýzou informácií Svetovej zdravotníckej organizácie a ďalších odborných prameňov autor identifikuje súčasné systémy služieb mentálneho zdravia a oblasti na zlepšenie.

Metódy: Štúdium sekundárnych prameňov.

Výsledky: Vlády Slovenskej a Českej republiky mali zmeniť svoju súčasnú politiku v oblasti mentálneho zdravia. Mali by zvýšiť úsilie o integráciu týchto služieb v primárnej starostlivosti a zlepšiť dokumentovanie dostupných údajov pre zdravotníckych pracovníkov pracujúcich v tejto sfére a pre účely ďalšieho výskumu.

Záver: Výskum poukazuje na to že Slovenská a Česká republika zápasia s aktuálnosťou údajov štatistiky mentálneho zdravia a finančnou udržateľnosťou služieb.

Kľúčové slová: Mentálne zdravie. Slovensko. Česká republika. Lekári v primárnej starostlivosti. Primárna zdravotná starostlivosť.

References:

1. Chelala, César. (2013) Movement for Global Mental Health. Retrieved from <http://www.globalmentalhealth.org/untreated-mental-health-issues-global-reality>
2. Laššán, Štefan. (2017). The present state of Mental Health care in Slovakia. Slovak Psychiatric Association. Retrieved from: [http://www.psychiatry.sk/cms/File/2018/GR%20Lassan%20Smolenice castle 12 11 17.pdf](http://www.psychiatry.sk/cms/File/2018/GR%20Lassan%20Smolenice%20castle%2012%2011%2017.pdf)
3. Lazarová, Daniela. (2016). Mental Illness Stigma Still Big in the Czech Republic. Retrieved from <https://www.radio.cz/en/section/panorama/mental-illness-stigma-still-a-big-problem-in-the-czech-republic>
4. World Health Organization. (2011). Czech Republic. Retrieved from http://www.who.int/mental_health/evidence/atlas/profiles/cze_mh_profile.pdf
5. World Health Organization. (2014). Mental Health: A state of well-being. Retrieved from http://www.who.int/features/factfiles/mental_health/en/
6. World Health Organization. (2014). Taking Mental Health into the community. Retrieved from <http://www.who.int/bulletin/volumes/92/10/14-021014/en/>

Contact address / Kontaktná adresa:

Elizabeth A. Steele
Graduate Teaching Assistant DHA/HR
Scranton ACHE Student Chapter Vice President
The University of Scranton
McGurrin Hall 415
Mail: elizabeth.steele@scranton.edu

INNOVATION OF FOOD SECURITY IN CENTRAL, EASTERN, AND WESTERN EUROPE

NARDELLI Lauren

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstract

Introduction: This research will attempt to identify the causes for the increase in these inefficiencies of nutrition. Additionally, there is an attempt to identify what is missing nutritionally by means of conducting a comparative analysis against surrounding European countries to help determine these insufficiencies. By examining information from numerous peer-reviewed articles, the author outlines the current Food Security issues and classifies areas of improvement.

Methods: This paper is a secondary resource on the access, availability, affordability, and education on Food Security.

Results: Surrounding countries of Central, Eastern, and Western Europe should change their current policies and implement certain laws for food wasting. These countries should increase efforts to further investigate top diseases in those three regions that attribute to severe food security.

Conclusion: This research indicated that surrounding countries in Central, Eastern, and Western Europe implementing current food programs and agriculture policy changes.

Keywords: Food Security, Central, Eastern, Western Europe.

INOVÁCIE BEZPEČNOSTI POTRAVÍN V STREDNEJ, VÝCHODNEJ A ZÁPADNEJ EURÓPE

NARDELLI Lauren

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstrakt:

Úvod: Výskum sa pokúša identifikovať príčiny nárastu nedostatočnej výživy. Ďalšou ambíciou je identifikovať nedostatočne zabezpečené zložky výživy pomocou komparatívnej

analýzy. Na základe štúdia relevantnej odbornej literatúry autor identifikuje súčasné problémy bezpečnosti potravín a definuje oblasti na intervencie vedúce k zlepšeniu.

Metódy: Príspevok je sekundárnym prameňom k prístupu, dostupnosti a vzdelávania o bezpečnosti potravín.

Výsledky: Okolité krajiny strednej, východnej a západnej Európy by mali zmeniť potravinovú politiku a prijať legislatívu na zamedzenie plytvania s potravinami. Mali by zvýšiť snahu pre výskum ochorení ktoré ovplyvňujú bezpečnosť potravín.

Záver: Výskum poukázal na potrebu implementácie potravinových programov a zmien poľnohospodárskej politiky v krajinách Strednej, Východnej a Západnej Európy.

Kľúčové slová: bezpečnosť potravín, stredná Európa, východná Európa, západná Európa.

References / Literatúra:

1. Beardsley, E. (2018). French Food Waste Law Changing How Grocery Stores Approach Excess Food. Retrieved from <https://www.npr.org/sections/thesalt/2018/02/24/586579455/french-food-waste-law-changing-how-grocery-stores-approach-excess-food>
2. Dzurickova, J. (2014). The Food Security in Conditions of the Slovak Republic. Retrieved from https://msed.vse.cz/msed_2014/article/462-Dzurickova-Jana-paper.pdf
3. European Commission. (2010). The CAP Towards 2020: Meeting the Food Natural Resources and Territorial Challenges of the Future. Retrieved from <http://ec.europa.eu/europeaid>
4. The Economist Intelligence Unit. (2014). Food Security in Focus: Europe 2014. Retrieved from <http://foodsecurityindex.eiu.com>
5. The Public Health and Safety Organization. (2018). Retrieved from <http://www.nsf.org/services/by-industry/food-safety-quality/agriculture>
6. Vota, W. (2017). How Technology Can Reduce Hunger and Improve Food Security. Retrieved from http://https://www.ictworks.org/how-technology-can-reduce-hunger-and-improve-food-security/#.W5X_sy2ZOqA

Contact address:

The University of Scranton
417 McGurrin Hall
Scranton, PA 18510-4597
United States

OBESITY PREVENTION STRATEGIES FOR TEENAGE ADULTS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

ROBINSON Justin

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstract

Introduction: This research paper discusses the obesity problem affecting the younger population in Central and Eastern Europe. Through analyzing information from the World Health Organization (WHO) and other realizable sources, I will discuss the current and future prevention strategies with the potential health risk factors presented by being obese, and possible solution methods.

Methods: This paper is a secondary resource of obesity in the younger adult population in Central and Eastern Europe, with strategies to decrease the effects on these individuals.

Results: The Central and Eastern European countries Slovakia, Czech Republic, Hungary, and Poland should expand the knowledge of assisting these younger adults in the importance of understanding healthy eating habits, as well as incorporating physical activity into their daily lifestyle.

Conclusion: This research shows the need to increase the demand for educating and providing support services for our younger population. To know the importance of healthy eating and the risk associated with lack of exercise caused by unhealthy habits in Slovakia, Czech Republic, Hungary, and Poland.

Keywords: Obesity, Slovakia, Czech Republic, Hungary, Poland

STRATÉGIE PREVENČIE OBEZITY V KRAJINÁCH STREDNEJ A VÝCHODNEJ EURÓPY

ROBINSON Justin

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstrakt

Úvod: Príspevok sa zameriava na problém obezity u mladšej populácie v strednej a východnej Európe. Analýzou údajov Svetovej zdravotníckej organizácie a iných relevantných prameňov sú podložené informácie o stratégiách prevencie a možných riešeniach.

Metódy: Príspevok je založený na sekundárnych prameňoch skúmajúcich obezitu v populácii mladších dospelých v strednej a východnej Európe a stratégie na jej zníženie.

Výsledky: Krajiny strednej a východnej Európy Slovensko. Česko. Poľsko a Maďarsko by mali zväčšiť vzdelávanie v tejto populácii o zdravých stravovacích návykoch a začlenení fyzickej aktivity do ich bežného života.

Záver: Výskum odhaľuje potrebu zvýšenej edukácie a rozvoja služieb pre populáciu mladších v uvedených krajinách, aby boli dodatočne informovaní o význame zdravého stravovania a rizikách spojených s nedostatkom pohybu a nezdravých návykov.

Kľúčové slová: Obezita. Slovensko. Česko. Poľsko. Maďarsko.

References:

1. World Health Organization. (2013). Nutrition, Physical Activity and Obesity. WHO Regional Office of Europe. Retrieved from http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/243293/Czech-Republic-WHO-Country-Profile.pdf?ua=1
2. World Health Organization. (2013). Nutrition, Physical Activity and Obesity: Slovakia. WHO Regional Office for Europe. Retrieved from http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0018/243324/Slovakia-WHO-Country-Profile.pdf?ua=1
3. World Health Organization. (2013, July 4). Towards a new milestone in European nutrition and physical activity policies. Retrieved from World Health Organization: Regional Office for Europe: https://www.slideshare.net/who_europe/towards-a-new-milestone-in-european-nutrition-and-physical-activity-policies
4. World Health Organization. (2016). ASSESSMENT OF THE IMPACT OF A PUBLIC HEALTH PRODUCT TAX. WHO Regional Office for Europe. Retrieved from http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/332882/assessment-impact-PH-tax-report.pdf?ua=1
5. Johnson & Johnson. (2017). Confronting obesity in Poland, Romania and the Czech Republic. The Economist Intelligence Unit. Retrieved from https://perspectives.eiu.com/sites/default/files/ConfrontingobesityinCEE_0.pdf
6. Knoema. (2016). World Data Atlas. Retrieved from Knoema: <https://knoema.com/atlas>

Contact address:

The University of Scranton
417 McGurkin Hall
Scranton, PA 18510-4597
United States

IMPACT OF SYRIAN REFUGEES IN SLOVAKIA: PSYCHOLOGICAL IMPLICATIONS

MACURAK Shelby

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstract

Introduction: The Syrian Civil War had led 13.1 million Syrians to need human assistance. A civil war is an active stressor to the soldiers and the citizens of the country that can lead to mental implications. The implications can include depression and anxiety from losing loved ones and constantly being surrounded by a warzone. In 2015, the foreign population takes up 1.56% (about 84,000 people) of the total population in Slovakia which has led to a response of funding and solutions like Emergency Transit Centre's (ETC). The author provides the psychological implications of the Syrian refugees and the role healthcare managers and professionals play in resolving this issue.

Methods and Materials: This presentation is a secondary source research study accompanied by published studies and assessments surrounding the issue of psychological implications on Syrian refugees.

Conclusion: Refugees should remain being in the conversation when it comes to public policies and laws in Slovakia and the European Union. The focus with health and education for the refugees should include mental health and access to it to ensure a safe and happy life for them.

Keywords: Access to Mental Health, Syrian Refugees, Psychological Implications

SÝRSKI UTEČENCI NA SLOVENSKO: PSYCHOLOGICKÉ IMPLIKÁCIE

MACURAK Shelby

The University of Scranton, Master of Health Administration, Scranton, PA

Abstrakt:

Úvod: Občianska vojna v Sýrii viedla 13.1 miliónov Sýrčanov k hľadaniu humanitárnej pomoci. Občianska vojna je aktívnym stresorom pre vojakov a obyvateľstvo, ktoré má dôsledky na mentálne zdravie. Tieto dôsledky zahŕňajú depresiu a úzkosť zo straty najbližších, a z vedomia neprestajného obkolesenia vojnovou zónou. V roku 2015 cudzinci

predstavovali cca 1.56% (okolo 84,000 osôb) celkového počtu obyvateľstva Slovenska, čo viedlo k reakcii v podobe financovania a riešeniam ako založenie Emergency Transit Centre's (ETC). Autor sa zaoberá psychologickými dôsledkami ktoré sa prejavujú u sýrskych utečencov a úlohou manažérov v zdravotníckych zariadeniach pri riešení týchto otázok.

Materiál a metódy: Táto prezentácia je založená na výskume sekundárnych prameňov zdrojov a doplnená publikovanými štúdiami a hodnoteniami súvisiacimi s daným problémom.

Záver: Téma utečencov by nemala byť opomenutá pri formovaní verejných politík a legislatívy na Slovensku a v Európskej únii. Pri riešení zdravotných otázok a vzdelávania pre utečencov je potrebné zahrnúť problematiku mentálneho zdravia a dostupnosť k potrebným službám. Tieto intervencie sú potrebné pre ich bezpečný a šťastný život.

Kľúčové slová: Dostupnosť služieb mentálneho zdravia. Sýrski utečenci. Psychologické dopady.

References / Literatúra:

1. Frelak, J. S., Juhász, A., Jungwirth, T., Kudzko, A., Nič, M., & Zgut, E. (2017). Migration politics and policies in Central Europe. *Migration Politics and Policies in Central Europe*, 24-33. Retrieved from https://www.globsec.org/wpcontent/uploads/2017/08/migration_politics_and_policies_in_central_europe_web.pdf
2. Hassan, G., Ventevogel, P., Jefee-Bahloul, H., Barkil-Oteo, A., & Kirmayer, L. J. (2016). Mental health and psychosocial wellbeing of Syrians affected by armed conflict. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 25(02), 129-141. doi:10.1017/s2045796016000044
3. International Organization for Migration, Refugee and Asylum Issues. (2017, January 20). *Slovakia Centre Sees Over 1,000 Refugees Resettled to USA, Canada, Norway* [Press release]. Retrieved from <https://www.iom.int/news/slovakia-centre-sees-over-1000-refugees-resettled-usa-canada-norway> Migration in Slovakia. (2018, February 16). Retrieved from <https://www.iom.sk/en/migration/migration-in-slovakia.html>

Contact address:

The University of Scranton
417 McGurrin Hall
Scranton, PA 18510-4597
United States

HOMELESSNESS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

SADOWSKI Erica A.

University of Scranton, Master of Healthcare Administration, Scranton, PA

Abstract

Introduction: Homelessness is an increasing public health issue which has been observed on a global wide scale for decades. Within Europe, the current status accounts for a vast number of homeless individuals. Due to the nature of this growing problem, the rate of homelessness within Central and Eastern Europe requires strategizing as well as an in-depth analysis of existing literature. Several plausible causes of homelessness are highlighted such as migration, mental illness, and various other origins. This research explores national strategies and community-based interventions in efforts to reduce homelessness and improve health status in surrounding European countries.

Methods and Materials: The research concerning homelessness is considered to be a secondary source research study. The information describes several factors which contribute to such prevalence in Central and Eastern Europe.

Conclusion: The research displayed an upward trend concerning homelessness rates within Central and Eastern Europe. There is an opportunity to create additional community-based interventions regarding the homelessness population as well as those who face social exclusion. Decreasing the rates of homelessness will assist the health system at large in addition to increasing the employment rate.

Keywords: Homelessness, Current Status, Community Based Interventions, National Strategies, Health Threat.

BEZDOMOVECTVO V STREDNEJ A VÝCHODNEJ EURÓPE

SADOWSKI Erica A.

University of Scranton, Master of Healthcare Administration, Scranton, PA

Abstrakt

Úvod: Bezdomovectvo predstavuje verejnozdravotnícky problém ktorý bol po desaťročia známy, avšak jeho význam v súčasnosti narastá. Vzhľadom na povahu problému, počty bezdomovcov v strednej a východnej Európe vyžadujú strategickú a hĺbkovú analýzu

existujúcej literatúry. Príspevok sa podrobnejšie zaoberá príčinami ako migrácia, mentálne ochorenia, a pod. Skúma národné stratégie a intervencie zamerané na komunitu, cielené na zníženie bezdomovectva a zlepšenie zdravotného stavu v okolitých európskych krajinách.

Materiál a metódy: Štúdia je založená na analýze relevantnej odbornej literatúry. Je deskripciou niekoľkých faktorov prispievajúcich k prevalencii bezdomovectva v strednej a východnej Európe.

Záver: Výskum identifikoval vzrastajúci trend výskytu bezdomovectva v strednej a východnej Európe. Je to príležitosť vytvoriť dodatočné intervencie v komunitách, zamerané na bezdomovcov a tých čo čelia sociálnemu vylúčeniu. Zníženie počtu ľudí bez domova a zvýšenie zamestnanosti bude prínosom pre zdravotný systém.

Kľúčové slová: Bezdomovectvo. Súčasný stav. Intervencie zamerané na komunitu. Národné stratégie. Zdravotné hrozby.

References:

1. Chattopadhyay,R., Dabbaghian,V., Fritz,C., Geranmayeh P., Mago, V., Morden, H., Namazi, S.,Wu, T., (2013). Analyzing the Impact of Social Factors on Homelessness: A Fuzzy Cognitive Map Approach. Retrieved From: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3766254/>
2. FEANTSA. (2018). About Us: Background. Retrieved From: <https://www.feantsa.org/en>
3. Guadiana, M. (2016). The Borgen Project: Poverty in Slovakia. Retrieved From: <https://borgenproject.org/poverty-in-slovakia/>
4. Home_EU. (2016). Homelessness in Europe. Retrieved From: <http://www.home.eu.org/homelessness/>
5. Otte, E., (2017). Innovative Project Assist the Homeless in Slovakia. Retrieved From: <http://www.borgenmagazine.com/assist-homeless-slovakia/>
6. Schrag, J. (2014). The Social Determinants of Health: Homelessness and Unemployment. Retrieved From: <https://essentialhospitals.org/quality/the-social-determinants-of-health/homelessness-and-unemployment/>

Contact address:

The University of Scranton
417 McGurrian Hall
Scranton, PA 18510-4597
United States

VEREJNÉ ZDRAVOTNÍCTVO
ZDRAVOTNÍCTVO

PUBLIC HEALTH
HEALTH

KRAJSKÉ ROZDIELY ZDRAVOTNÉHO STAVU OBYVATEĽOV SLOVENSKA V ROKOCH 1993 – 2016

SUMKOVÁ Miroslava

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave, SR

Abstrakt

Úvod: Príspevok je z obsahového hľadiska zameraný na porovnanie krajských rozdielov zdravotného stavu obyvateľov Slovenska od roku 1993 – 2016.

Metodika a materiál: V prípravnej fáze výskumnej činnosti bolo nutné získať sekundárne informácie štúdiom potrebnej literatúry a dostupných oficiálnych štatistických zdrojov.

Autorka si definovala identifikátory hodnotenia zdravotného stavu.

Následne bola prevedená analýza a komparácia získaných štatistických údajov na základe ktorých mohlo byť prevedené vyhodnotenie krajských rozdielov zdravotného stavu obyvateľov Slovenska od roku 1993 – 2016.

Výsledky: Zdravotný stav obyvateľov Slovenska sa od roku 1993 zlepšil. Stredná dĺžka života u mužov aj žien pri narodení rastie vo všetkých krajoch. Hrubá miera úmrtnosti trendovo rastie, no v Banskobystrickom kraji počas sledovaného obdobia klesá. Príčiny smrti sú všeobecne definované ako všetky choroby, chorobné stavy alebo iné udalosti, ktoré zapríčinili smrť. Na základe prevedenia analýzy z dostupných štatistických zdrojov bolo zistené, že medzi najčastejšie príčiny smrti patria choroby obehovej sústavy (ischemická choroba srdca), onkologické ochorenia, ochorenia z externých príčin (poranenie, otrava, vražda, samovražda apod.), choroby dýchacej sústavy a ochorenia tráviacej sústavy. Tieto príčiny ma za následok až 95% všetkých úmrtí.

Záver: Zdravotný stav obyvateľstva je predmetom výskumu mnohých vedných disciplín, avšak identifikátory zdravotného stavu sa v mnohých prípadoch líšia. Téma pravidelného vyhodnocovania zdravotného stavu je aktuálna nielen na Slovensku, v celej Európskej únii, ale dôležitá je aj pre samotných obyvateľov z dôvodu potenciálu pre ďalší rozvoj krajiny aj obyvateľstva. Je nespochybniteľné o tom, že zdravie patrí neodmysliteľne k životu a jeho hodnota je nevyčísliteľná. Ľudia zdravie nielen študujú, ochraňujú, ale i prežívajú. Stav zdravia je jednou z charakteristík života, vo svojej celistvosti je fenoménom humánnym i sociálnym. Cieľom tohto odborného článku bolo na základe hodnotení vybraných aspektov a indikátorov určiť zdravotný stav obyvateľstva v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: Slovensko, zdravotný stav obyvateľstva kraja.

REGIONAL DIFFERENCES IN THE HEALTH CONDITION OF THE SLOVAK POPULATION WITHIN THE YEARS 1993 - 2016

SUMKOVÁ Miroslava

St. Elisabeth University of Health Care and Social Work in Bratislava,

Abstract

Introduction: Content of this contribution is focused on the comparison of the regional differences within the health condition of Slovak population from 1993 to 2016.

Methodology and materials: In the preparatory phase of the research work it was necessary to obtain secondary information by studying the necessary literature and available official statistical sources.

The identifiers of the health condition assessment were defined by the author.

Collected statistical data were subsequently analyzed and compared, considering obtained results could be used to evaluate regional differences in the health condition of the Slovak population within the years 1993 - 2016.

Results: The health condition of the Slovak population has been improving since 1993. Life expectancy for both men and women at birth has been increasing in all regions. The crude death rate trend is growing; however, decrease can be found within the region of Banská Bystrica during the reference period. Causes of death are generally defined by any diseases, medical conditions or other events which caused the death. Analysis of available statistical data provides that the most common causes of death are cardiovascular diseases (ischemic heart disease), cancer, diseases of external causes (trauma, poisoning, homicide, suicide, etc.), respiratory system diseases and disorders digestive system. The causes mentioned above result in 95% of all deaths.

Conclusion: Health condition of population is the subject of numerous scientific disciplines, however the identifiers of health condition might differ in multiple cases. The idea of repetitive and regular evaluation of the population health condition is not actual only in Slovakia but also across the whole European Union and is also important for the residents themselves because of its potential for the country and population further development. It is undeniable that health is an indispensable element for life and its value is inestimable. People are not only studying health, protecting it, but they are also surviving it. Health condition is

one of the significant characteristics of life and within its entirety it is the human and social phenomenon. The aim of this research article was to determine the health condition of the population within the different regions of Slovakia as based on assessments of selected aspects and indicators.

Keywords: Slovakia, the health condition of the regional population.

Literatúra / References

1. Smatana, M. et al. (2016), „Slovakia: Health System Review“ (Slovensko: prehľad systému zdravotnej starostlivosti), Health Systems in Transition (Systémy zdravotnej starostlivosti v období prechodu), zv. 18 (6), s. 1 – 210.
2. OECD/EÚ (2016), Health at a Glance Europe 2016 – State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paríž, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264265592-en>.
3. OECD/European Observatory on Health Systems and Policies (2017), Slovensko: Zdravotný Profil Krajiny 2017, State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris/European Observatory on Health Systems and Policies, Brussels. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264285408-sk>
4. Barták, Miroslav: Ekonomika zdraví. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 224 s. ISBN 978-80-7357-503-8.
5. Babel'a, R., Krčmery, V.: Verejné zdravotníctvo a zdravotnícky manažment: úlohy, princípy a vzájomné prepojenie v problematike zlepšovania zdravia populácie. Brno: TRIBUN EU, 2010. 63-68 s. ISBN: 978-80-7399-964-3. článok v zborníku

Kontaktná adresa / Contact address

Ing. Miroslava Sumková
Valečovská 10
190 00 Praha
miroslava.sumkova@gmail.com

PŘEHLED DĚTSKÉ ÚRAZOVOSTI V ČR

¹ŠVANCAROVÁ, A.

¹Národní koordinační centrum prevence úrazů, násilí a podpory bezpečnosti pro děti

¹Ústav veřejného zdravotnictví a preventivního lékařství 2. LF UK

Abstrakt

Úvod: V České republice představují úrazy hlavní příčinu mortality, morbidity a invalidity dětí ve věku 1-19 let. Úrazy nezasahují pouze do oblasti zdravotní, ale také ekonomické a sociální. Na tomto základě byl v roce 2007 schválen vládou ČR Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007–2017 (dále jen NAP).

Jádro: Jedním z hlavních cílů NAP bylo snížit dětskou standardizovanou úmrtnost na vnější příčiny. V této oblasti zaznamenala Česká republika velký pokrok, neboť v roce 2005 bylo na našem území evidováno 7 úmrtí na 100 000 dětí ve věku 0-14 let, zatím co v roce 2016 bylo ve stejné věkové kategorii evidováno 3, 97 úmrtí na 100 000 dětí. K nejčastějším příčinám úmrtí na vnější příčiny patří zejména dopravní úrazy, náhodné pády, náhodná utonutí a úmyslná sebepoškození. Nejrizikovější skupinu představují muži ve věkové kategorii 15–19 let.

Závěr: Samotný NAP lze považovat za zásadní krok systémového řešení problematiky dětských úrazů v ČR. Dosavadní aktivity můžeme hodnotit jednoznačně pozitivním způsobem.

Klíčová slova: akční plán, dítě, Česká republika, prevence, úraz, zdraví

OVERVIEW OF THE CHILD INJURY RATE IN THE CZECH REPUBLIC

¹ŠVANCAROVÁ Alena

¹National Coordination Centre for the Prevention of Injuries
and Violence and for Child Safety

¹Department of Public Health and Preventive Medicine,
2nd Faculty of Medicine, Charles University in Prague

Abstract

Introduction: Injuries make up the main cause of mortality, morbidity, and disability in children 1–19 years of age in the Czech Republic. Injuries constitute an issue not only in medicine but also in the economic and social domains. In view of that, the Czech government adopted a 'National Action Plan for Child Injury Prevention for 2007–2017' ('NAP').

Core: One of the major NAP goals was to reduce standardised paediatric mortality from external causes. The Czech Republic has achieved appreciable progress in this respect: while this figure was 7 deaths in 100,000 children 0–14 years old in 2005, it was mere 3.97 deaths in the same age category in 2016. The most frequent causes of deaths from external causes include traffic accidents, accidental falls, accidental drowning, and intentional self-harm. Males 15–19 years of age constitute the most endangered group.

Conclusion: The NAP on its own constitutes a fundamental step in the systematic approach to the child injury issue in the Czech Republic. Past activities within this Plan provided indisputably favourable results.

Key words: action plan, child, the Czech Republic, prevention, injury, health

Literatura / References

1. National Action Plan for Child Injury Prevention [online, in Czech]. 2018-09-30.
Available at: http://www.mzcr.cz/Odbornik/obsah/narodni-akcni-plan_1009_3.html
2. WHO: European Mortality Database, [http:// data.euro.who.int/en](http://data.euro.who.int/en)

Kontaktná adresa / Contact address

PhDr. Alena Švancarová,

Fakultní nemocnice v Motole,

Národní koordinační centrum prevence úrazů, násilí a podpory bezpečnosti pro děti,

V Úvalu 84/1, 150 06, Praha 5 – Motol,

Email: alena.svancarova@fnmotol.cz

PROGRAM UPRAVLJANJA ANTIBIOTICIMA U JEDINICAMA INTENZIVNE NEGE

SABO Ana,¹ POPOVIĆ Radmila,² TOMIĆ Nataša,³ TOMIĆ Ljiljana ⁴

¹ *Zavod za farmakologiju, Medicinski fakultet Novi Sad Srbija*

² *Urgentni centar Vojvodine, Novi Sad Srbija*

³ *Klinički centar Vojvodine Novi sad*

⁴ *University Bjeljina, Bjeljina, Bosnia and Hercegovina*

Abstrakt

Uvod: Stavljanje u promet antibiotika promenilo je ishod lečenja ozbiljnih bakterijskih infekcija, uključujući sepsu.

Srž Hitno iniciranje antibiotika za lečenje infekcija smanjuje morbiditet i štedi živote pacijenata, a najnoviji primer je brza administracija antibiotika u lečenju sepse. Međutim, smrtnost pacijenata sa sepsom je i dalje visoka, jedan od razloga jeste nepravilna upotreba antibiotika. Još jedna posledica nepravilne primene je brz razvoj rezistentnih bakterija. Nedavno predstavljeni programi namenjeni poboljšanju upotrebe antibiotika, u bolnicama koji se nazivaju program upravljanja antibioticima (ASPs)", mogu optimizirati tretman infekcija, smanjiti neželjene događaje i smanjiti otpornost na antibiotike. Međutim, implementacija ovih programa zahteva značajne profesionalne napore, novac i promene u upravljanju lečenjem bakterijskih infekcija. U ovom radu pokazana je trenutna upotreba antibiotika u jedinici intenzivne nege sa posledicama.

Zaključak: Samo celokupnim uključivanjem rukovodstva i zaposlenih može se implementirati program upravljanja antibioticima, čime će se unaprediti terapija teško bolesnih pacijenata očuvati antibiotici.

Ključne reči: Antibiotici. Upravljanje. Management

ANTIBACTERIAL STEWARDSHIP IN ICU

SABO Ana,¹ POPOVIĆ Radmila,² TOMIĆ Nataša,³ TOMIĆ Ljiljana ⁴

¹ *Zavod za farmakologiju, Medicinski fakultet Novi Sad Srbija*

² *Urgentni centar Vojvodine, Novi Sad Srbija*

³ *Klinički centar Vojvodine Novi sad*

⁴ *University Bjeljina, Bjeljina, Bosnia and Hercegovina*

Abstract

Introduction: Introduction of antibiotics changed the course of serious bacterial infections, including sepsis.

Core The prompt initiation of antibiotics to treat infections has been proven to reduce morbidity and save lives, with a recent example being the rapid administration of antibiotics in the management of sepsis. However, mortality of these patients is still high, one of the reasons being improper use of antibacterials. Another consequence of improper use is rapid development of resistant bacteria, with introduction of post antibiotic era. Recently introduced hospital-based programs dedicated to improving antibiotic use, commonly referred to as "Antibiotic Stewardship Programs (ASPs)", can both optimize the treatment of infections, reduce adverse events and decrease antibiotic resistance. However, the implementation of bacterial stewardship needs significant professional efforts, money and changes in management of treatment of bacterial infections. In this work, the current use of antibiotics at ICU with the consequence is showed.

Conclusion The antibiotic stewardship can only be implemented with the support of the management and the staff which will improve the treatment of severely ill patients and preserve antibiotics.

Key words: Antibiotic. Stewardship. Management.

References

1. De Bus L et al. 2018 A complete and multifaceted overview of antibiotic use and infection diagnosis in the intensive care unit: results from a prospective four-year registration. Crit Care. 2018 Sep 29;22(1):241.
2. Ambaras Khan R, Aziz Z. Antibiotic de-escalation in patients with pneumonia in the ICU: A systematic review and meta-analysis. Int J Clin Pract. 2018 Oct;72 (10): e1324.
- 3 Montrucchio G, Sales G, Corcione S, De Rosa FG, Brazzi L Choosing wisely: what's the actual role of antimicrobial stewardship in intensive care units? Minerva Anestesiol. 2018 Jul 9.

Contact address / Kontaktná adresa:

University of Novi Sad
Hajduk Veljkova 3
21000 Novi Sad, Serbia
E-mail: ana.sabo56@gmail.com

* * * * *

POTREBA ZARIADENIA PRE DLHODOBO VENTILOVANÝCH PACIENTOV

ŠRAMKOVÁ Mária,¹ PALUN Miroslav²

¹ *Nemocnica s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach*

² *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Pacienti s degeneratívnymi neurologickými ochoreniami, či s vysokou transversálnou miešnou léziou najčastejšie po traumách chrbtice, ktorí sú doživotne závislí od dýchacieho prístroja, po úvodnej intenzivistickej liečbe, rehabilitácii a klinickej stabilizácii odchádzajú z nemocnice do domáceho prostredia. Príbuzenstvo je po krátkom čase vyčerpané a vyhľadáva pomoc. Potom nastáva nátlak na intenzivistické lôžka na Oddeleniach anestéziológie a intenzívnej medicíny, ktorých je málo, lebo postupy resuscitácie sa zlepšili a počet zachránených pacientov je veľa. Nedá sa teda prepožičiavať lôžka stabilizovaným pacientom s nutnosťou umelej pľúcnej ventilácie (Drábková, J. 2018).

Metodika a materiál: Chceme poukázať na aktuálny slovenský problém, ktorý sa týka pacientov doživotne závislých od dýchacieho prístroja. Neexistuje ustanovizeň, kde by boli adekvátne ošetrovaní aspoň v čase, keď by príbuzenstvo potrebovalo oddych. Oslovili sme verejnosť, akú má známosť o tomto probléme a štatisticky zhodnotili jej výpovede.

Výsledky (a diskusia): Slovenská verejnosť má minimálnu známosť o probléme starostlivosti o dlhodobo ventilovaných pacientov. Keď sme respondentom problém vysvetlili a položili niekoľko otázok, väčšina z nich by prijala možnosť založenia špeciálneho zariadenia v našom regióne pre dlhodobo ventilovaných pacientov. V okrese Prievidza ich je v tomto čase päť.

Záver: Predstavujeme myšlienku nového typu zariadenia, kde by spolupracovali odborníci paliatívnej a intenzívnej medicíny, pričom by pod odbornou kontrolou mohli pacienti závislí od umelej pľúcnej ventilácie dôstojne spoločensky žiť /Firment, P. 2015/. Vo výskumnej časti práce sa orientujem na zmapovanie názorov respondentov o potrebe tohto zariadenia a ich pohľad na prínos pre spoločnosť (Gulášová, I. 2015). Nakoniec prinášam ekonomický náhľad a plán založenia zariadenia pre dlhodobo ventilovaných pacientov (Mátel, A. 2011, Repková, K. 2011).

Kľúčové slová: dlhodobá umelá ventilácia pľúc. Paliatívna starostlivosť. Zariadenie pre dlhodobo ventilovaných pacientov. Manažment.

FACILITIES FOR LONG TERM VENTILATED PATIENTS

¹ŠRAMKOVÁ Mária, ²PALUN Miroslav

¹*Hospital with Prievidza Polyclinic, located in Bojnice*

²*St. Elizabeth High School of Health and Social Work, Bratislava*

Abstract

Introduction: In this thesis I want to refer to the current problem of the patients, who are dependent on the respiration machine for life, most commonly patients with degenerative neurological diseases. After the treatment, rehabilitation and the clinical stabilization, these patients are sent home and after a short period of time their relatives are tired and seek help. The pressure is developed on the beds in ICU of the Anesthesiology and emergency medicine ward. However the ward has a problem to lay all of the recently resuscitated patients and cannot accomodate stabilized patients with a need for artificial respiratory support.

Methods and Material: We would like to point out the current problem in Slovakia, which concerns patients of the respiratory apparatus with the lifelong dependancy. There is no place where they would be adequately treated at least during the time when the relatives need a break. We reached out to the public to find out their knowledge about the problem and then we statistically evaluated the outcome.

Results: The Slovak public has little knowledge of the problem of taking care of long-term ventilated patients. After explainig the problem to the respondents and asking several questions, most of them would welcome the possibility of creating a new special facility for long-term ventilated patients.

Conclusion: We are introducing the idea of a new type of device where palliative and intensive medicine professionals could work while under the supervision of caregivers, patients dependent on artificial lung ventilation could live socially dignified lives. In the research part of this thesis I focus on mapping the opinions of respondents about the need of this facility and their view on its contribution to the society. Finally, I provide an economic Outlook and plan for setting up facilities for long-term ventilated patients.

Key words: Long-term artificial ventilation of lungs. Palliative care. Device for long-term ventilated patients. Management.

References:

1. DRÁBKOVÁ, J. , HÁJKOVÁ, S.: Následná intenzivní péče. 1. vyd. Mladá fronta, a.s. Praha 2018. Dostupné na internete www.medical-services.cz
2. FIRMENT, P.: Terminálna fáza ľudského života a poskytovanie zdravotnej starostlivosti z pohľadu práva. In: AIM 2/2015, Dostupné www.solen.sk Solen MEDICAL EDUCATION 75-77
3. GULAŠOVÁ, I., ŠVECOVA, J., BREZA, J., RIEDL, I., 2015, Bratislava: Manažment sestry na oddelení anestézie a intenzívnej medicíny. Dostupné na internete <http://www.akutne.cz>
4. MÁTEL, A. – OLÁH, M. – SCHAVEL, M. 2011. Vybrané kapitoly z metód sociálnej práce I. Bratislava : Prohu s.r.o. 2011. 214 s. ISBN 978-80-89535-05-7.
5. REPKOVÁ, K. MPSVaR SR. Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb na Slovensku [online]. 2011. [cit. 2013-11-20]. Dostupné na internete: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2011/Repkova/verejni2407.pdf>.

Contact address:

MUDr. Mária Šramková PhD

Hospital with Policlinic Prievidza, located in Bojnice

e-mail: mariasramkova@zoznam.sk

BANÁLNY ? BAZOCELULÁRNY KARCINÓM V 21. STOROČÍ.

GUBA Dušan, PEKÁROVÁ M., SESTRÍENKOVÁ Jana

Ústav lekárskej kozmetiky, Oddelenie plastickej chirurgie, Bratislava,

Vitaderm, s.r.o., Trnava,

Dr. Guba Clinic Trnava

Abstrakt

Uvod: Autori sa vo svojej prezentácii zaoberajú jedným z najčastejším tumoróznym ochorením kože v súčasnosti. poukazujú na určité paralely nárastu tejto diagnózy u nás a vo svete.

Jadro práce: Autori na základe viac ako 200 diagnostikovaných a odoperovaných pacientov, s verifikovanou diagnózou bazocelulárneho karcinómu za dva roky sledovania porovnávali miesto výskytu, pohlavie, vek, pacientov, dĺžku obdobia od diagnostiky po operačné riešenie, faktory, ktoré oddiaľuju či komplikujú konečný operačný výkon, atď.

Na základe výsledkov za posledné dva roky spolupráce môžeme konštatovať pomerne výrazný nárast diagnostiky i operačných výkonov s diagnózou b.c.c. V korelácii s niektorými zahraničnými zdrojmi môžeme potvrdiť zvýšený výskyt v periokulárnej oblasti ucha, a hrudníka.

Záver: Včasná návšteva, diagnostika, vhodná a včasná terapia pri tak častom výskyte tumoru kožného ako je bazocelulárny karcinóm je bezpečným riešením pre viac ako 90-95 percent pacientov. na základe našich skúseností experimentálne dokazovania len predlžujú čas definitívneho riešenia (niekedy a vzhľadom na lokalitu veľmi vážneho problému).

Kľúčové slová: diagnostika, bazocelulárny karcinóm, terapia, chirurgia, flaps

BANAL? BASAL – CELL CARCINOMA IN 21ST CENTURY

GUBA Dušan, PEKÁROVÁ M., SESTRÍENKOVÁ Jana

ULK, Department of Plastic Surgery in Bratislava,

Vitaderm Ltd. Trnava,

Dr. Guba Clinic Trnava

Abstract

Introduction: In their presentation, the authors deal with the most common present tumorous skin disease. They point out some certain parallels in the increasement of this diagnosis in our country and worldwide as well.

Core: Based on more than 200 diagnosed and operated patients, with verified diagnosis of basal – cell carcinoma within two years of monitoring, they have compared the place of occurrence, sex and age of the patients; as well the length of the time remaining between diagnostics up to the surgical resolution; which delay or perplex the final surgical performance, etc.

According to the results over the last two years of cooperation, we may state quite a significant increase in diagnostics and in the performed surgical performances with the diagnose if basal – cell carcinoma. In correlation to some foreign resources we may confirm the increased occurrence within periocular range, as well as in the locations of ear and thorax.

Conclusion: Early diagnosis, appropriate and reasonable therapy by such a frequent occurrence of skin carcinoma as basal – cell carcinoma is a safe solution for more than 90 – 95% of patients. Due to our experiences, experimental probations prolong the time of final solution (sometimes according to the locality of very serious issue).

Keywords: Diagnosis, Basal – Cellular Carcinoma, Therapy, Surgery and Flaps

Literatúra / References:

1. Kim GW, Bae YC, Bae SH, Nam SB, Lee DM.: A clinical review of reconstructive techniques for patients with multiple skin cancers on the face. Arch Craniofac Surg. 2018 Sep;19(3):194-199. doi: 10.7181/acfs.2018.02012. Epub 2018 Sep 20. PMID: 30282429
2. Drucker AM, Adam GP, Rofeberg V, Gazula A, Smith B, Moustafa F, Weinstock MA, Trikalinos TA. : Treatments of Primary **Basal Cell Carcinoma** of the Skin: A Systematic Review and Network Meta-analysis. Ann Intern Med. 2018 Oct 2;169(7):456-466. doi: 10.7326/M18-0678. Epub 2018 Sep 18. PMID: 30242379
3. Kamath P, Darwin E, Arora H, Nouri K.: A Review on Imiquimod Therapy and Discussion on Optimal Management of **Basal Cell** Carcinomas. Clin Drug Investig. 2018 Oct;38(10):883-899. doi: 10.1007/s40261-018-0681-x. Review. PMID: 30128748

Contact:

MUDr. Dušan Guba, PhD

E-mail: dusanguba2015@gmail.com ; d.guba@ulk.sk

VEREJNOZDRAVOTNÍCKE A DIAGNOSTICKÉ ASPEKTY TBC A HIV / TBC V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

BEŇO Pavol,¹ JUHÁSOVÁ Ingrid ²

¹ *Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Kat. LVMvZ*

Trnava, Slovenská republika

² *Vysoká škola polytechnická v Jihave, Česká republika*

Abstrakt

Úvod: Tuberkulóza (TBC) ostáva závažným problémom verejného zdravotníctva v mnohých krajinách sveta. V r. 2015 zomrelo na TBC 1,4 milióna ľudí, z toho 210 000 detí. Medzi známe rizikové faktory patria progresia latentnej formy do aktívneho ochorenia, infekcia HIV, nedodržovanie liečby, závažným faktorom je socio-ekonomické správanie a zvýšená vnímavosť k infekcii.

Jadro práce: Mikrobiologické kultivačné vyšetrenie klasickými staršími metódami je časovo náročné. Z toho dôvodu bolo celosvetovo vyvíjané úsilie zamerané na vývoj nových diagnostických metód umožňujúcich znížiť časovú náročnosť na kultivačné vyšetrenie a umožniť detekciu multirezistentných foriem tuberkulózy (MDR TBC, XDR TBC). Boli zavedené dva nové lieky zo skupiny antituberkulotík. Autori uvádzajú prehľad vývoja metód používaných v diagnostike tuberkulózy.

Záver: Slovensko patrí ku krajinám s nízkou incidenciou TBC a koinfekcie HIV/TBC. Na základe analýzy údajov o spotrebe antituberkulotík poskytnutých najväčšou poisťovňou v Slovenskej republike (VZ) možno konštatovať, že ochorenie na TBC sa v SR darí udržať pod kontrolou. Z hľadiska koinfekcie HIV/TBC je nepriaznivým faktorom nárast počtu HIV infikovaných osôb v Slovenskej republike.

Kľúčové slová: tuberkulóza, koinfekcia HIV/TBC, diagnostika, verejnozdravotnícke aspekty, laboratórna diagnostika

PUBLIC HEALTH AND DIAGNOSTIC ASPECTS OF TB AND HIV / TB IN SLOVAK REPUBLIC

BEŇO Pavol,¹ JUHÁSOVÁ Ingrid ²

¹ *Trnava University in Trnava, Faculty of Health and social work, Dept. Laboratory Medicine
Trnava, Slovenská republika*

² *College of Polytechnics, Jihava, Czech republic*

Abstract:

Introduction: Tuberculosis continues to be a public health priority in many countries. In 2015, tuberculosis killed 1.4 million people, including 210,000 children. Along with well known risk factors are: risk of exposure, progression to active tuberculosis (TB), Human immunodeficiency virus (HIV), unsuccessful treatment outcomes; emerging risk factors such socio-economic and behavioral aspects (social factors) play a significant role in increasing the susceptibility to infection.

Core: Microbiological cultivation diagnosis by classic older methods is time expensive, therefore it was developed worldwide efforts aimed at informing development of diagnostic methods for reducing the demand for screening and detection of multi-drug resistant forms of TB (MDR TB, XDR TB). Introduced two new drugs from the Group of antitubercotics. The authors report about the development and the techniques used in the diagnosis of tuberculosis and its resistant forms.

Conclusion: Slovakia belongs to the countries with low incidence of TB and HIV/TB coinfection. Based on the data analysis of antitubercotics prescription provided by the largest insurance company in the Slovak Republic (VZP) it can be concluded that the infection is in the Slovak Republic under the control. In terms of HIV/TB is problem factor the growing in the number of HIV infected persons in the Slovak Republic.

Keywords: tuberculosis, Coinfection HIV/TB, diagnosis, public health, laboratory medicine

References

1. Solovič I. Švecová J. Analýza situácie TBC na Slovensku: Smerovanie k eliminácii tuberkulózy. 2018. Dostupné na internete: <http://int.vhagy.sk/hagy/?q=analiza-situacie-tbc-na-slovensku>.
2. WHO. Global strategy and targets for tuberculosis prevention, care and control after 2015. 2014. Dostupné na internete: http://www.who.int/tb/post2015_TBstrategy.pdf.

3. WHO. Global tuberculosis report 2015. 20. vyd. 2015. Dostupné na internete: <http://apps.who.int/iris/handle/10665/191102>.
4. WHO. Tuberculosis country profiles. 2017a. Dostupné na internete: www.who.int/tb/country/data/profiles/en/
5. WHO. Global strategy and targets for tuberculosis prevention, care and control after 2015. 2014. Dostupné na internete: http://www.who.int/tb/post2015_TBstrategy.pdf.
6. WHO. Global tuberculosis report 2015. 20. vyd. 2015. Dostupné na internete: <http://apps.who.int/iris/handle/10665/191102>.

Kontaktná adresa / Contact address:

Doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej university v Trnave

Katedra LVMvZ

918 43 Trnava, Slovenská republika

e-mail: pavol.beno@truni.sk

EDUKÁCIA PACIENTA S TBC. HROZBA MULTIREZISTENCIE PRI NEDODRŽANÍ LIEČBY

VEINDLINGVÁ Viera, PASTIERIKOVÁ Iveta

NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, Oddelenie pľúcnych chorôb

Abstrakt:

Úvod: V našej práci sme sa zamerali na edukáciu pacientov s TBC. Vzhľadom na zvýšený výskyt TBC u marginálnych skupín obyvateľstva (bezdomovci), je edukácia ohľadom TBC a dohľad nad antituberkulóznou liečbou problematická.

Jadro práce: V posledných rokoch zaznamenávame zvýšený výskyt TBC a to aj najzávažnejšej formy - tzv. multirezistentnej TBC. Jej závažnosť spočíva v tom, že je rezistentná na bežne používané antituberkulotiká. Výskyt takýchto foriem TBC sme zaznamenali v poslednom čase vo zvýšenej miere, aj na našom pracovisku. Keďže sa jednalo o pacientov nespolupracujúcich už pri vyšetrení (bezdomovci, osoby pod vplyvom návykových látok, agresívni pacienti, hygienicky znečistení pacienti), bolo potrebné v spolupráci s políciou takýchto pacientov najprv pacifikovať a následne mohla byť zahájená adekvátne liečba. Po dohovore s vyšším pľúcny pracoviskom vo Vyšných Hágoch sme TBC pacientov prekladali na uzavreté oddelenie k podávaniu antituberkulotickej liečby pod dozorom. Následne sme aktívne vyhľadali kontakty od týchto pacientov s následnou liečbou.

Záver: Vďaka aktívnemu vyhľadávaní kontaktov, je možné efektívne predchádzať rozvoju multirezistentnej TBC, ktorá predstavuje vysokú mieru rizika pre zdravie populácie.

Kľúčové slová: TBC, multirezistentná TBC, antituberkulotiká, kontakty, bezdomovci

EDUCATION OF PATIENT WITH TB, THREAT OF MULTIRESISTANT TB DUE TO NONCOMPLIANCE WITH THERAPY

VEINDLINGVÁ Viera, PASTIERIKOVÁ Iveta

NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach

Abstract

Introduction: We focused in our article on the education of patients with lung TB. In consideration of the raising an occurrence of the lung TB at a marginal groups of the

population (for example homeless people), the education about TB and a supervision above antituberculous treatment is problematic.

Core of Work: We record an increasing occurrence of the lung TB in the last years and namely the most severe forms – a multidrug-resistant TB too. The severity of this form consists in its resistance for normally used antituberculous drugs. The occurrence of these TB forms we recorded an increasing at the last time at our ward. These patients were uncooperative already at examination (homeless people, intoxicated by alcohol and other addictive drugs, aggressive patients, hygienically neglected), the cooperation with police was necessary to pacification of these patients first, and next the adequate treatment could be started. We arranged a transport of the patients to the most special pulmonary hospital in Vyšné Hágy to restricted ward for compulsory treatment in custody, after agreement. In the next step we actively found out contacts from these patients with the consecutive treatment.

Conclusion: Thanks to our active finding of the contacts we can effectively prevent spreading of the multidrug-resistant lung TB which presents a very high risk for the population health.

Keywords: TB, multidrug-resistant TB, antituberculous drugs, contacts, homeless people

Literatúra / References:

1. Samohyl M, Solovic I, Rams R, et al. Effect of spa treatment and the epidemiology of tuberculosis in the Slovak republic in the year 2014. *Clinical Social Work and Health Intervention*. 2016; 7(2): 24-35.
2. Samohyl M, Solovic I, Svecova J, Rams R, Hirosova K, Jurkovicova J.: Tuberculosis as Public Health Problem in the Slovak Republic. *Iran J Public Health*. 2017 Jun;46(6):852-853. PMID: 28828330 PMCID: PMC5558081
3. WHO. Global Tuberculosis Report 2017. 2017. Dostupné na internete: http://www.who.int/tb/publications/global_report/en/.
4. Národný register pacientov s tuberkulózou. Výskyt tuberkulózy na Slovensku v r. 2017 podľa krajov. 2018. Dostupné na internete: int.vhagy.sk/hagy/dokumenty/nrt/TBC_mapka_kraje_incidenca_2017.pdf
5. Národný register pacientov s tuberkulózou. Analýza údajov hlásených do NRT v roku 2017. 2018. Dostupné na internete: int.vhagy.sk/hagy/dokumenty/nrt/Analiza_2017_sgrafmi_web.pdf.

Kontaktná adresa / Contact address:

Viera Weindlingová
Oddelenie pľúcnych chorôb, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach
Nemocničná 2, 972 01 Bojnice, SR
E-mail: iveta.pastierikova@hospital-bojnice.sk

UTICAJ FARMAKODINAMSKIH PARAMETARA NA SUDBINU ANTIBIOTIKA

TOMIĆ Zdenko,¹ TOMAS Ana,¹ SABO Stanislav,² KRSMANOVIĆ Aleksandra³

¹ *Zavod za farmakologiju, Medicinski fakultet Novi Sad*

² *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce, Konsultatívni centar Martina Luthera Báčsky Petrovec, Srbsko*

³ *University Bjeljina, Bjeljina, Bosnia and Hercegovina*

Abstrakt

Uvod Kod lečenja bakterijskih infekcija, jedna od najznačajnijih stvari, kamen spoticanja u lečenju, jeste optimalno doziranje antibiotika.

Srž rada U prošlosti, farmakokinetički parametri, prvenstveno C max i T max, bili su jedini koji su određivali dozni interval antibiotika. Tokom poslednje dve dekade, ustanovljeno je da farmakodinamski parametri- način ubijanja bakterija kao i prisustvo i dužina postantibiotskog efekta- značajno utiču na doziranje antibiotika. Najznačajniji je primer ampicilina, polusintetskog penicilinskog antibiotika, i cefaklora - cefalosporina druge generacije. Za cefaklor, kod stavljanja u promet, proizvođači su preporučili duži od optimalnog dozni interval bez povećanja doze. Kao posledica, došlo je do brzog razvoja rezistencije, i cefaklor, inače dobar antibiotik, jeste u procesu potpunog povlačenja sa tržišta.

Zaključak Neadekvatno doziranje antibiotika kao posledicu može dovesti do brzog razvoja rezistencije na celu grupu antibiotika, i istovremeno može inicirati proces povlačenja sa tržišta.

Ključne reči: cefaklor. Farmakodinamski parametric. Farmakokinetički parametric

THE INFLUENCE OF PHARMACODYNAMIC PARAMETERS ON LIFE OF ANTIBIOTIC

TOMIĆ Zdenko,¹ TOMAS Ana,¹ SABO Stanislav,² KRSMANOVIĆ Aleksandra³

¹ *Department of pharmacology, Faculty of medicine Novi sad, Serbia*

² *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce, Konsultačné centrum Martina Luthera Báčsky Petrovec, Srbsko*

³ *University Bjeljina, Bjeljina, Bosnia and Hercegovina*

Abstract

Introduction. When treating bacterial infections, one of the most important things, the main stone in the treatment, is optimal dosing of antibiotic.

Core In the past, pharmacokinetic parameters, mainly C max, T max were the only ones that determined dosing of antibiotics. In the last two decades it was recognised that pharmacodynamic parameters- way of killing the bacteria as well as the presence and duration of postantibiotic effect- significantly influence the dosing of antibiotics. The most important examples are ampicillin- semisynthetic penicillin, and cefaclor, second generation cephalosporine antibiotic. For cefaclor, during launching, producers recommended longer than optimal period between the doses, without increasing the dose. As a consequence, rapid resistance developed, and cefaclor, otherwise good antibiotic, is being in the process of withdrawing from the market.

Conclusion Improper dosing of antibiotics, as a consequence, can induce rapid development of resistance to the whole group of antibiotics, and at the same time initiate process of withdrawing from the market.

Key words. Cefaclor pharmacodynamic parameters pharmacokinetic parameters.

Literatura / References

1. Tomić Z et al. 2016.Do We Bury Antibacterials When Launching? Cefaclor Example. J Pharm Sci. (2016). 105(3):1295-300
2. Cazzola M et al 2000. Interrelationship between the pharmacokinetics and pharmacodynamics of cefaclor advanced formulation in patients with acute exacerbation of chronic bronchitis. J Chemother. (2000): 12(3):216-22.
3. de la Peña A et al 2004. PK-PD modelling of the effect of cefaclor on four different bacterial strains. Int J Antimicrob Agents. (2004 :23(3):218-25

Contact address:

University of Novi Sad
Hajduk Veljkova 3
21000 Novi Sad, Serbia
E-mail: zdenkoto@gmail.com

OŠETROVATEĽSTVO, REHABILITÁCIA
NURSING, REHABILITATION

METODOLÓGIA PREDMETU MANAŽÉRSKA PRAX V PROCESE POSTGRADUÁLNEHO VZDELÁVANIA SESTIER - PEDAGOGICKÉ SKÚSENOSTI

HRINDOVÁ Tatiana, KILÍKOVÁ Mária

*Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.
Detašované pracovisko Sára Šalkaházy v Rožňave*

Abstrakt

Úvod Požiadavky zamestnávateľov v oblasti riadenia a zmena legislatívy podmienila potrebu zmeny v príprave na výkon povolania sestry manažérka. Vyhláška MZ SR č. 95/2018 Z.z. ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom, §4 písmená a) až i) definuje rozsah kompetencií poskytovanej sestry pre riadenie ošetrovateľskej praxe. Charakterizovaných je deväť manažérskych intervencií, ktoré vymedzujú mieru zodpovednosti sestry manažérky v ošetrovateľskej praxi. Požiadavky komplexnej akreditácie a navrhovaná príprava zmeny legislatívy s účinnosťou od 01.04.2018 (dnes už konkrétne znenie vyhlášky) boli podmetom k revízii obsahu predmetu „Manažérska prax“.

Jadro práce: Návrh zmeny obsahu predmetu bol výsledkom pedagogickej tvorivosti vyučujúcich a garanta študijného programu. Metodologickou bázou zmeny obsahu predmetu boli kritériá popísané v informačnom liste predmetu študijného programu. Z textu informačného listu vyplynulo odporúčanie použiť vyučovacie metódy: prednáška, seminár, cvičenie. Metóda prednášky bola využitá v minimálnom rozsahu s cieľom informovať študentov s organizačným zabezpečením manažérskej praxe. Pedagogická príprava praktickej výučby spočívala v koncipovaní manažérskej dokumentácie pre potreby 22 hodín výkonu praxe. Predpokladom kvalitného vedenia dokumentácie bola schopnosť študenta uskutočniť priame pozorovanie procesu riadenia v prirodzených podmienkach sestrou manažérkou ošetrovateľskej starostlivosti. Predmetom priameho pozorovania a následnej analýzy bolo definovanie manažérskych pozícií a úrovni riadenia, uplatnenie manažérskych funkcií, identifikácia a analýza organizačnej kultúry uplatňovanej v danej organizačnej zložke. Ďalej sa pozorovali také súčasti procesu riadenia, ako sú uplatňovanie rolí manažéra, manažérskej komunikácie, procesu pracovnej motivácie. Celkový výsledok procesu riadenia danej organizačnej zložky sa hodnotil metódou SWOT analýzy. Študenti prakticky cvičili koncipovanie pozvánky na poradu manažérov ošetrovateľstva a zápisnice s prevádzkovej schôdze ošetrovateľského tímu. Prakticky cvičili uplatňovanie funkcie plánovania, ktorej výsledkom bol krátkodobý plán služieb sestier a zdravotníckych asistentov.

Záver: Výsledky pedagogického hodnotenia predmetu Manažérska prax metódou individuálneho hodnotenia manažérskej dokumentácie a breistormingu, poukazujú na potrebu skvalitnenia teoretickej výučby a praktickej prípravy študentov postgraduálneho stupňa vzdelávania. Zmena didaktiky výučby, by sa mala týkať otázky organizačnej kultúry a metodiky SWOT analýzy. Zistili sme, že študent nie je schopný transformovať obsah pojmu

rituály, ako prvok manažérskej kultúry do praktickej činnosti. Má problém identifikovať rituály a konkretizovať ich prejavy ako znak kultúry. V SWOT analýze neboli správne identifikované hrozby alebo možnosti riadenej organizačnej zložky. V návrhoch plánu služieb nepretržitej prevádzky v povolani sestra a zdravotnícky asistent sme identifikovali absenciu schopnosti uplatňovať legislatívne normy v praxi. Návrhy ignorovali potrebu uplatnenia požiadaviek zákonníka práce, nariadení vlády, vyhlášok a odborných usmernení, ktoré sú záväzné pre bezpečnú ošetrovateľskú prax. Pozitívnym zistenie bolo, že organizačné zabezpečenie predmetu umožnilo študentom reálne identifikovať manažérske funkcie ako aj uplatňovanie manažérskych rolí sestrou manažérkou. Výsledky breinstormingu poukazujú na dôležité praktické zistenie študenta o neochote realizovať zmenu, eliminovať stereotypy v riadení ošetrovateľskej starostlivosti, manažérskej praxe, procesov riadenia. Vzhľadom k tomu, že absolvovanie magisterského stupňa vysokoškolského vzdelávania v odbore ošetrovateľstvo je podmienkou pre plnenie kritérií odbornej spôsobilosti pre výkon povolania sestra manažérka, vnímame kombináciu teoretických a praktických metód výučby tohto predmetu ako nevyhnutnosť. Odporúčame zvýšiť hodinovú dotáciu pre brainstorming so študentmi, ako priestor pre vyjadrenie názorov a postojov. Pedagogická motivácia by mala mať za cieľ utvrdzovať u študentov vedomosť, že právomoc, ktorá je súčasťou manažérskej pozície, je nevyhnutné využívať pre zlepšovanie riadenia ošetrovateľskej praxe s uplatňovaním moderných prvkov manažmentu.

Kľúčové slová: Manažérska prax. Študent. Organizačná štruktúra. SWOT analýza. Záznamový hárok.

METHODOLOGY OF THE SUBJECT OF MANAGER PRAX IN THE PROCESS OF POSTGRADUATE EDUCATION SESTIER - PEDAGOGICAL EXPERIENCE

HRINDOVÁ Tatiana, KILÍKOVÁ Mária

*St. Elizabeth University of Health and Social Sciences Work in Bratislava,
detached workplace bl. Sára Salkaházi Rožňava, SR*

Abstract

Introduction: Employers' requirements in the field of management and a change in legislation conditioned the need for a change in preparation for the nurse manager profession. The Decree of the Ministry of Health of the Slovak Republic No. 95/2018 Coll. which determines the extent of the nursing practice provided by a nurse independently, independently based on doctor's indication and in cooperation with the doctor, and the extent of the midwifery practice provided by the midwife independently, independently based on the doctor's indication and in cooperation with the doctor, §4 letters (a) to (i) defines the extent of the competence provided by the nurse to manage the nursing practice. There are nine characterized managerial interventions that define the degree of responsibility of a nurse manager in nursing practice. The requirements of a comprehensive accreditation and the proposed preparation of the legislation change with effect from 1 April 2018 (nowadays the

specific wording of decree) were impulse to revise the content of the subject “Managerial Practice”.

Core of Work: The proposal to change the subject content was the result of the pedagogical creativity of the teachers and the guarantor of the curriculum. The criteria described in the subject information sheet of the curriculum were the methodological basis of the change of the subject content. From the text of the information sheet emerged recommendation to use the teaching methods: lecture, seminar, practice. The method of the lecture was used minimally with aim to inform students about organization ensuring of managerial practice. Pedagogical preparation of practical lessons consisted of drafting managerial documentation for 22 lessons of practice. The ability of student to make a direct observation of a managerial process under natural conditions by the nurse manager of the nursing care was a precondition for good documentation keeping. The subject of direct observation and ensuing analysis was the defining of managerial positions and levels of management, application of managerial functions, identification and analysis of the organization culture of the given organization component. There were also observed the application of the manager’s roles, the managerial communication and the process of work motivation. The overall result of the management process of the given organization component was evaluated by using the SWOT analysis. Students practiced drawing up the invitations to the meetings of nurse managers and the minutes of the nursing team’s operation meeting. They practiced applying of the planning function which result was a short-term plan of nurses’ and health care assistants’ shifts.

Conclusion: The pedagogical evaluation results of the subject Managerial Practice using the method of individual evaluation of managerial documentation and brainstorming, point to the need to improve the theoretical teaching and practical preparation of postgraduate degree students. Changes in teaching didactics should refer to the question of organization culture and method of SWOT analysis. We have found out that the student is not able to transform the concept of the term rituals as an element of managerial culture into practice. The student has a problem to identify rituals and specify their displays as a sign of culture. There were not correctly identified the threats or possibilities of the managed organization component in SWOT analysis. We identified the absence of the ability to apply legislative norms in practice in the plans of around-the-clock operation in nurse and health care assistant profession. The plans ignored the need to apply the requirements of the Labor Code, government regulations, decrees and professional guidelines that are mandatory for safe nursing practice. The positive finding was that organization set-up of the subject enabled students to realistically identify managerial functions as well as application of managerial roles by nurse manager. Brainstorming results point to important practical student finding about an unwillingness to change, to eliminate stereotypes in nursing care management, in managerial practice and processes of management. According to the fact that the master's degree in nursing care is a condition to meet the criteria of qualification for the exercise of nurse manager profession, we perceive the combination of the theoretical and practical teaching methods of this subject as a necessity. We recommend increasing the time allocation for brainstorming with students to express opinions and attitudes. Pedagogical motivation should aim to confirm students that the authority that is part of the managerial position is essential to use to improve management of nursing practice with the application of modern management elements.

Keywords: Managerial Practice. Student. Organization structure. SWOT analysis. Record sheet.

Literatúra / References

1. INFORMAČNÝ LIST PREDMETU MANAŽÉRSKA PRAX- Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. Názov predmetu: Manažérska prax.
1. KILIKOVÁ M. 2018. Teória manažmentu v ošetrovatel'stve. Rožňava : VŠZ a SP sv. Alžbety Detašované pracovisko bl. Sára Salkaházi, 2018. 360 s. ISBN 978-80-8132-177-1.
2. VYHLÁŠKA MZ SR 95/2018 Z.z. ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom. [online]. [cit. 2018.07.26.] Dostupné na internete: <https://www.najpravo.sk/zakony/vypis-zakonov/95-2018-z-z-vyhlaska-ministerstva-zdravotnictva-slovenskej-republiky.html>.
3. ZÁKON 311/2001 Z.z. zákonník práce v znení neskorších noviel. [online]. [cit. 2018.07.26.] Dostupné na internete: <https://www.vssr.sk/clanok-z-titulky/novela-zakonnika-prace--2018-10.htm/>.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Tatiana Hrindová, PhD.,
VŠ Z a SP sv. Alžbety Kóssu Schoppera 22
St. Elizabeth University of Health and Social Sciences Work in Bratislava,
detached workplace bl. Sára Salkaházi Rožňava, SR
04801 Rožňava
Email: hrindova.tatiana@gmail.com

prof. PhDr. Mária Kilíková, PhD.,
VŠZ a SP sv. Alžbety Kóssu Schoppera 22
04801 Rožňava
Email: m.kilikova@gmail.com

TELEOŠETROVATEĽSTVO – NÁZORY SESTIER NA NOVÚ MOŽNOSŤ OŠETROVANIA PACIENTA V 21. STOROČÍ

¹ BACHRATÁ Z., ² KRISTOVÁ Jarmila, ¹ MESZÁROŠOVÁ Jarmila.

¹ *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o. v Bratislave, SR*

² *Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave, SR*

Abstrakt

Úvod: Hlavnou ideou teleošetrovateľstva je využitie telekomunikačných a informačných technológií pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti “na diaľku”. Implementácia moderných informačných technológií kompenzuje alebo dopĺňa bezprostredný kontakt medzi sestrou a pacientom telekontaktom. Telesestry by sa mohli stať súčasťou integrovaného systému zdravotnej starostlivosti s cieľom determinovať jeho efektivitu a kvalitu.

Metodika a materiál: Cieľom príspevku bolo poukázať na benefity teleošetrovateľstva, hlavné úlohy telesestry a zmapovať názory sestier na implementáciu teleošetrovateľstva v Slovenskej republike. V intenciách teoretických východísk, metodologických zámerov a prieskumného problému bola vybratá dotazníková metóda a jej nástroj - dotazník subjektívnej povahy. Dotazník bol obsahovo orientovaný na zistenie názorov sestier o teleošetrovateľstve a možnosti jeho implementácie v podmienkach ošetrovateľskej praxe v SR. Výskumnú vzorku tvorilo 582 sestier. Pri spracovávaní a interpretácii získaných dát boli vypočítané jednoduché frekvencie (absolútne a relatívne početnosti). Na verifikáciu hypotéz bola použitá štatistická metóda multinomická regresia závislej premennej - názory sestier a vysvetľujúcimi premennými ich vek, vzdelanie a dĺžka praxe.

Výsledky: Hypotézy sa nepotvrdili. Názory sestier neboli významne ovplyvnené vybranými premennými veličinami - $p=0,150 > 0,05$ (vek - $p=0,125$, vzdelanie - $p=0,209$ a dĺžka odbornej praxe - $p=0,209$), neboli signifikantné. Teleošetrovateľstvo ako nová možnosť ošetrovania pacienta by podľa opýtaných sestier mohlo byť implementované v podmienkach ošetrovateľskej praxe v SR. Najvýraznejšia (resp. markantná) uplatniteľnosť teleošetrovateľstva v praxi by podľa ich názoru bola v oblasti primárnej prevencie. Najviac by jeho benefity pravdepodobne využívali pacienti s chronickou chorobou a matky s deťmi od novorodeneckého veku do konca predškolského obdobia.

Záver: Teleošetrovateľstvo rozširuje pôsobnosť a demarkáciu poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti. V Slovenskej republike je na začiatku svojho rozvoja. Navrhujeme upriamiť

pozornosť na vzdelávanie a odbornú prípravu sestier aj v oblasti teleošetrovateľstva, ako aj na prípravu a uvedenie do praxe pilotných programov v rámci teleošetrovateľstva.

Kľúčové slová: Teleošetrovateľstvo, Telesestra, Informačno-komunikačné technológie, Implementácia

NURSES'S VIEWS ON A NEW PATIENT TREATMENT OPPORTUNITY IN THE 21ST CENTURY

¹BACHRATÁ Z., ²KRISTOVÁ J., ¹MESZÁROŠOVÁ J.

¹St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava, Slovak republic

²Slovak Medical University in Bratislava, Slovak republic

Abstract

Introduction: The main idea of telenursing is the use of telecommunication and information technologies in the provision of nursing care "at a distance". The implementation of modern information technologies compensates for or complements the immediate contact between nurse and patient by telecontact. Telenurses could become part of an integrated health care system to determine its effectiveness and quality.

Methodology and Material: The aim of the paper was to point out the benefits of telenursing, the main role of telenurse and to map the opinions of nurses about the implementation of telenursing in the Slovak Republic. In the intentions of the theoretical basis, methodological objectives and a research problem, the questionnaire method and its tool - a questionnaire of a subjective nature - were selected. The questionnaire was oriented towards finding the opinions of the nurses about telenursing and the possibilities of its implementation in nursing practice conditions in the SR. The research sample consisted of 582 nurses. In the processing and interpretation of the obtained data, simple frequencies (absolute and relative frequencies) were calculated. For the verification of hypotheses was used the statistical method multinomial regression of the dependent variable - the opinions of the nurses and the explanatory variables - their age, education and length of practice.

Results: Hypotheses have not been confirmed. Opinions of nurses were not significantly influenced by selected variables - $p = 0.150 > 0.05$ (age - $p = 0.125$, education - $p = 0.209$ and length of professional practice - $p = 0.209$), were not significant. Telenursing as a new

possibility of patient care, according to the interviewed nurses, could be implemented under conditions of nursing practice in the SR. The most striking (or notable) applicability of telenursing in practice would, in their view, be in the area of primary prevention. Most likely, its benefits would likely be used by patients with chronic disease and mothers with children from the neonatal age until the end of the pre-school period.

Conclusion: Telenursing broadens the scope and demarcation of nursing care provision. In the Slovak Republic is at the beginning of its development. We propose to draw attention to education and training of nurses in the field of telenursing as well as to the preparation and implementation of pilot telenursing programs.

Keywords: Telenursing, Telenurse, Information and Communication Technologies, Implementation

Literatúra / References:

- 1 AMERICAN TELEMEDICINE ASSOCIATION (2011) *Telehealth nursing fact sheet*. [online]. 2011 [cit. 2017-10-05]. Dostupné na internete: http://www.americantelemed.org/docs/default-document-library/fact_sheet_final.pdf?sfvrsn=2.
- 2 KUKUROVÁ, E. a kol. (2008) *Vybrané kapitoly z telemedicíny*. Bratislava : Vydavateľstvo Asklepios, 2008. s. 1-61. ISBN 978-80-1767-129-9.
- 3 KUMAR, S. (2011) Introduction to telenursing. In KUMAR, S. – SNOOKS, H. *Telenursing*. London : Springer-Verlag, 2011. ISBN 978-0-85729-528-6, p. 1-3.
- 4 POLEDNÍKOVÁ, Ľ. - SLAMKOVÁ, A. - PAVELOVÁ, Ľ. (2014) Sestry a teleošetrovatel'stvo na Slovensku. In *Grant journal*. [online]. 2014, roč. 3, č. 2 [cit. 2018-09-10]. Dostupné na internete: <http://www.grantjournal.com/issue/0302/PDF/0302polednikova.pdf>. ISSN 1805-062X.

Kontaktná adresa / Contact address

PhDr. Zuzana Bachratá

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Nám. 1. mája č. 1

810 00 Bratislava

Študent doktorandského štúdia

E-mail: zuzana.balajova@gmail.com

HEMOSTÁZA A ZÁPÁL

HAEMOSTASIS AND SYSTEMIC INFLAMMATORY RESPONSE SYNDROME

ŠRAMKOVÁ Mária

Nemocnica s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach

Abstrakt

Úvod: Večná téma obrany organizmu proti vonkajším vplyvom je stále zaujímavým bodom vedeckých diskusií. Zápal - komplexný systém obranných reakcií tkanív organizmu na inzult rôzneho charakteru: fyzikálny, chemický, metabolický, infekčný, imunologický – prechádza rôznymi štádiami: od LIRS /local inflammatory response syndrome/ cez SIRS /systemic inflammatory response syndrome/, až septický stav, keď v tele prebieha energetická vojna so spotrebou energie.

Cieľom zápalu je odstránenie príčiny, ireverzibilne poškodeného tkaniva a následnou reparáciou dosiahnuť obnovenie metabolizmu a funkcie orgánu do stavu dynamickej rovnováhy za kooperácie niekoľkých systémov: endotel, leukocyty, trombocyty, plazmatický koagulačný systém, komplement (Beneš, 2014).

Jadro: SIRS – nekontrolovaná aktivácia kaskádových systémov /hemokoagulačný, kinín-kalikreín, komplement/, zápalových buniek a mediátorov /histamín, eikosanoidy/ hormonálnych a metabolických zmien.

Bunka za fyziologických podmienok má energetickú zásobu vytvoreného ATP pri pO₂ 0,5 mmHg v mitochondriách. Bunka v strese je podrobená deenergizácii-dysfunkcii-rozpadu ionovej rovnováhy so vstupom kalcia do bunky. Nastáva kolaps ionových gradientov, strata integrity bunkovej membrány a nekróza bunky.

Fyzikálne zmeny spôsobujú medzery medzi bunkami, nastáva hyperpermeabilita bunkových membrán s globálnym problémom „deravých kapilár“. Uvoľňovanie mediátorov a prokoagulačných faktorov vedie k hyperkoagulabilite a tvorbe mikrotrombov, za ktorými vzniká ischemický polotieň. Expresiou adhezívnych molekúl na membránach sa stupňuje diapedéza leukocytov.

Diskusia: Poškodenie organizmu pri poklese efektívneho prietoku krvi s poklesom perfúzneho ponuky O₂ a živín vedie k anaerobnému metabolizmu /laktátová acidoza, toxické mediátory, rozvoj kaskád: kalikreín-kinínovej, renín-angiotenzínovej, komplementového syst., kaskády arachidonovej kyseliny, koagulačnej a fibrinolytickej kaskády - toxické pôsobky - MEDIATOROVA CHOROBA–horor autotoxicus

Klinické prejavy upozorňujúce na zmeny v mikrocirkulácii - na kyslíkový polotieň: bledošedý kolorit kože, mapovité cirkulačné začervenanie-fialovenie – hlavne akier, „nepříjemný pocit v končatinách“ = hypoxemické senzácie, problémové hojenie rán, ekzematózne zmeny kože, sufúzie, ekchymozy, tachypnoe – dyspnoe pri rozhovore či inej námahe, abdominálne „pálenie“, opresie, palpitácie...

Zmeny v hemokoagulačnom systéme – diseminovaná intravaskulárna koagulopatia: mikrotromby v kapilárnom riečisku, difúzne krvácivé prejavy, metabolická acidoza, respiračná acidóza, šokový stav, MODS (multiorgánové zlyhanie) (VallaDCh, 2015).

Záver: Multiorgánové poškodenie organizmu vyžaduje k svojmu riešeniu kontinuálne ovplyvňovanie funkcií všetkých orgánov zároveň /Skladaný, L. 2014/. Lekár musí zachovať chladnú „premýšľavú“ hlavu. Pacient sa zachráni len vtedy, ak nenastane „disseminated intellectual confusion“ !

Kľúčové slová: Systémový zápalový syndróm, Hypoxémia, Diseminovaná intravaskulárna koagulopatia

HAEMOSTASIS AND INFLAMMATION

HAEMOSTASIS AND SYSTEMIC INFLAMMATORY RESPONSE SYNDROME

ŠRAMKOVÁ, Mária

Hospital with Policlinic Prievidza, located in Bojnice

Abstract

Introduction: The eternal theme of defending the body against external influences is still an interesting point in scientific interviews. STABILIZATION - a complex system of defense responses of the tissues of the organism to various types of insults: physical, chemical, metabolic, infection, immunological - passes through different stages from LIRS (SIRS) systemic inflammatory response syn. the war is going through an energy war with energy consumption.

The purpose of inflammation is to eliminate the cause of irreversibly damaged tissue and to repair the tissue metabolism and function to a state of dynamic equilibrium under the co-operation of several systems: endothelium, leukocytes, thrombocytes, plasma coagulation system, complement (Beneš, 2014).

Methods and Material: SIRS = uncontrolled activation of cascade systems (hemocoagulation, kinin-kallikrein, complement), inflammatory cells and mediators (histamine, cytokines, eicosanoids) hormonal and metabolic changes.

The cell under physiological conditions has an energetic supply of ATP produced at a pO₂ of 0.5 mmHg in the mitochondria. The cell in stress is subjected to deenergization - dysfunction - disintegration of ionic balance with Ca⁺⁺ input into the cell. There is collapse of ion gradients, loss of cell membrane integrity and cell necrosis. Physical changes cause gaps between cells - hyperpermeability of cell membranes occurs with the global problem of "drip capillaries".

The release of mediators and procoagulant factors leads to hypercoagulability and the formation of microtrombodies which form ischemic leukemia.

Expression of adhesive molecules on membranes is enhanced by diaphoresis of leukocytes (VallaDCh 2015).

Discussion: Deterioration of the body with a fall in effective blood flow with a drop in perfusion supply of O₂ and nutrients leads to anaerobic metabolism / lactic acidosis, toxic mediators, development of cascades: kallikrein-kinin, renin-angiotensin, complement system, arachidonic acid cascade, coagulation and fibrinolytic cascade Effects - MEDIATOROVA CHOROBA-horor autotoxicus

Clinical signs pointing to changes in microcirculation - Oxygen: pale gray coloration of the skin, mapped circular red-purple - mainly acer,"an uncomfortable feeling in the limbs" = hypoxemic sensations, problem wound healing, eczematous skin changes, suffusion, ecchymosis, tachypnoea - dyspnoea in conversation or other exertion (TaPCH, ECHOkg, scintigra), abdominalis burning, abrasion, palpitations...

Changes in the hemocoagulation system - disseminated intravascular coagulopathy:

- Microtromps in the capillary river - diffuse bleeding symptoms - metabolic acidosis - respiratory acidosis - Shock condition - MODS

Conclusion: Multi-organ damage to the body requires a continuous influence on the functions of all organs at the same time (Skladaný, L. 2014). The doctor must keep a cool, reassuring head. The patient rescues only if there is no "disseminated intellectual confusion"

Key words: systemic inflammatory syndrome, hypoxemic sensation, disseminated intravascular coagulopathy

References:

1. BENEŠ, Jiří.Studijní materiály [cit. 29.6.2010]. [online].<<http://jirben.wz.cz>>.
2. .Valla DCh, The Coagulation System in End-Stage Liver Disease, 8th Paris Hepatitis Conference, 12.-13.January 2015
3. Skladaný L, Šváč J, Molčan P, Čellárová E, Procedure-related bleeding in liver transplant candidates with and without preemptive haematological therapy based on classical haemocoagulation tests, 8th ELITA ELTR Meeting, Poster, LP003, Praha, 2014

Contact

MUDr. Mária Šramková PhD

Hospital with Prievidza Polyclinic, located in Bojnice

E-mail: mariasramkova@zoznam.sk,

DYSFAGIA W OPIECE I REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

ROTTERMUND Jerzy¹, KNAPIK Andrzej², HAMERLIŃSKA Agnieszka³,
WARMUZ-WANCISIEWICZ Aneta⁴

¹ Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej, Katedra Fizjoterapii, Polska

² Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Wydział Nauk o Zdrowiu, Polska

³ Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Katedra Logopedii, Polska

⁴ Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Wydział Nauk o Zdrowiu, Polska

Streszczenie

Úvod: Trudności w prawidłowym spożywaniu pokarmu mogą wystąpić w każdym wieku, a przyczyną może być jeden problem względnie kilka, wzajemnie się nakładających. Osoba z dysfagią ma problem z przyjęciem pokarmu, utrzymaniem go w jamie ustnej, uformowaniem treści w kęs pokarmowy (bolus), następnie przetransportowaniem pokarmu w głąb jamy ustnej do jamy gardłowej i dalej poprzez przełyk do żołądka.

Jadro práce: Trudności z połykaniem mogą wystąpić na każdym z wymienionych odcinków drogi pokarmowej. Dysfagia, jako efekt różnych dysfunkcji może skutkować niedożywieniem i niebezpiecznym dla prawidłowego funkcjonowania organizmu odwodnieniem. Dlatego tak ważną kwestią zarówno dla opiekunów, jak i terapeutów jest gotowość do przyjmowania i połykania płynów oraz pokarmów przez podopiecznych. Dysfagia towarzyszy osobom chorym i niepełnosprawnym w wielu jednostkach chorobowych, niejednokrotnie przyczyn jest kilka. Bezpieczne spożywanie posiłków stanowi duże wyzwanie zarówno dla opiekujących się, jak i zespołów terapeutów zajmujących się poprawą stanu zdrowia osób z trudnościami w jedzeniu.

Záver: Dlatego bardzo ważna jest współpraca pomiędzy rodziną, opiekunami i terapeutami, wzajemna komunikacja interdyscyplinarna ma na celu zwiększenie wiedzy i dostępności do najefektywniejszych form pomocy oraz zapobieganie powikłaniom po incydentach związanych z dysfagią, w kolejnych latach życia pacjentów.

Słowa kluczowe: Dysfagia, przewód pokarmowy, aspiracja, refluks, ślinienie, zachłystowe zapalenie płuc

DYSPHAGIA IN THE CARE AND REHABILITATION OF DISABLED PEOPLE

ROTTERMUND Jerzy ¹, KNAPIK Andrzej ², HAMERLIŃSKA Agnieszka ³,
WARMUZ-WANCISIEWICZ Aneta ⁴

¹ *The University of Dąbrowa Górnicza, Chair of physiotherapy, Poland*

² *Department of Adapted Physical Activity and Sport, Chair of Physiotherapy, School of Health Sciences in Katowice, Medical University of Silesia in Katowice, Poland*

³ *Nicolaus Copernicus University in Toruń, Chair of speech therapy, Poland*

⁴ *Department of Paediatric Nursing, School of Health Sciences in Katowice, Medical University of Silesia in Katowice, Poland*

Summary

Introduction: Difficulties in proper food intake may occur at any age, and their cause may be a single problem, or a few, overlapping. A person with dysphagia has a problem with taking the food, keeping it in the mouth, forming the content in a bite of food (bolus), then transporting the food deep into the mouth to the throat and through the esophagus to the stomach.

Core: Difficulty swallowing can occur on each of the mentioned sections of the digestive tract. Dysphagia, as a result of various dysfunctions may result in malnutrition and dehydration - dangerous for the proper functioning of the body. That is why it is so important for both caregivers and therapists to be ready to receive and swallow fluids and foods by the patients. Dysphagia accompanies sick and disabled people in many disease entities, sometimes there are several causes. Safe eating is a great challenge for both caregivers and teams of therapists who improve the health of people with eating difficulties.

Conclusion: That is why cooperation between family, carers and therapists is very important, mutual interdisciplinary communication is aimed at increasing knowledge and access to the most effective forms of assistance and preventing complications after incidents related to dysphagia, in subsequent years of patients' lives.

Keywords: Dysphagia, digestive tract, aspiration, reflux, salivation, aspirational pneumonia

References

1. Gołąbek-Jonak P. *Żywienie dziecka niepełnosprawnego świadomość rodziców w wyborze produktów spożywczych. Niepełnosprawność zagadnienia, problemy, rozwiązania*, 2017, 25(4): 95-105.
2. Dzierżanowski T., Rydzewska G. *Zaburzenia połykania u chorych objętych opieką paliatywną*. Medycyna Paliatywna, 2017, 9(1): 1-6.
3. Silvestre-Rangil J., Silvestre F.J., Puente-Sandoval A., Requeni-Bernal J., Simó-Ruiz J.M. *Clinical-therapeutic management of drooling: Review and update*, Medicina Oral, Patología Oral y Cirugía Bucal, 2011, 16(6): 763-766.
4. E. Boksa, *Ocena zaburzeń połykania i komunikowania się osób z mózgowym porażeniem dziecięcym cierpiących na dysfagię*, [w:] M. Kurowska, E. Wolańska (red.), *Metody i narzędzia diagnostyczne w logopedii*, Z Prac Towarzystwa Kultury Języka, Warszawa, 2015, XII: 228-236.
5. Arvedson J., Clark H., Lazarus C., Schooling T., Frymark T. *The effects of oralmotor exercises on swallowing in children: a evidence-based systematic review*. Developmental Medicine & Child Neurology, 2010, 52:1000-1013.

Kontaktná adresa / Contact address:

The University of Dąbrowa Górnicza,
Chair of physiotherapy,
Poland
43-450 USTRÓŃ
UL. SŁONECZNA 20
Tel. kontakt: 48 668 966 015
E-mail: jerzy_rottermund@op.pl

LĘK I DEPRESJA U OSÓB STARSZYCH – ANALIZA UWARUNKOWAŃ SOCJODEMOGRAFICZNYCH ORAZ ZWIĄZKI Z JAKOŚCIĄ STARZENIA SIĘ

¹ KNAPIK Andrzej, ² ROTTERMUND Jerzy, ³ WARMUZ-WANCISIEWICZ Aneta

¹ *Zakład Adaptowanej Aktywności Fizycznej i Sportu, Wydział Nauk o Zdrowiu, Śląski
Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Polska*

² *Wydział Fizjoterapii, Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej, Polska*

³ *Zakład Pielęgniarstwa Pediatricznego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Śląski Uniwersytet
Medyczny w Katowicach, Polska*

Streszczenie

Wstęp: Proces demograficznego starzenia się wielu społeczeństw powoduje potrzebę zainteresowania jakością starzenia się oraz jej uwarunkowaniami. Jednym z zagrożeń są występujące w wieku starszym problemy psychologiczne, w tym zaburzenia afektywne - lęk i depresja. Celem pracy było zbadanie częstości występowania lęku i depresji u osób starszych oraz ich związków z wybranymi zmiennymi socjodemograficznymi. Postanowiono również zbadać wpływ lęku i depresji na jakość starzenia się i jego aspekty.

Materiał i metody. Zbadano 362 osoby: 284 kobiety (78,45%) i 78 mężczyzn (21,55%) w wieku 60-95 lat. Kwestionariusz ankiety dotyczył płci, wieku, wykształcenia, wielkości miejsca zamieszkania, sposobu mieszkania, występowania chorób przewlekłych oraz statusu cywilnego. Lęk i depresję zbadano przy użyciu Hospital Anxiety and Depression Scale, jakość starzenia się – używając Successful Aging Index.

Wyniki. Zaburzenia i stany krytyczne lęku i depresji odnotowano u około 25% badanych. Płeć nie różnicowała częstości występowania zaburzeń afektywnych. Wszystkie przyjęte zmienne socjodemograficzne wykazywały powiązania z częstością występowania lęku i depresji – przyjęte zmienne jakościowe różnicowały istotnie statystycznie ($p < .05$).

Wnioski. Występowanie zaburzeń afektywnych – lęku i depresji w starszym wieku jest znaczącym problemem. Zmienne socjodemograficzne są powiązane z częstością występowania tych zaburzeń, a czynnikami ryzyka są niski poziom wykształcenia, występowanie chorób przewlekłych oraz przebywanie w domu opieki. Zarówno lęk, jak i depresja negatywnie rzutują na jakość starzenia się, we wszystkich jej wymiarach. Istnieje potrzeba wsparcia i opieki dla osób z zaburzeniami afektywnymi.

Słowa kluczowe: osoby starsze, pomyślne starzenie się, lęk, depresja, HADS, SAI

ANXIETY AND DEPRESSION IN THE ELDERLY - ANALYSIS OF SOCIODEMOGRAPHIC CONDITIONS AND RELATIONSHIPS WITH THE QUALITY OF AGING

¹ KNAPIK Andrzej, ² ROTTERMUND Jerzy, ³ WARMUZ-WANCISIEWICZ Aneta

¹ *The University of Dąbrowa Górnicza, Chair of physiotherapy, Poland*

² *Department of Adapted Physical Activity and Sport, Chair of Physiotherapy, School of Health Sciences in Katowice, Medical University of Silesia in Katowice, Poland*

³ *Department of Paediatric Nursing, School of Health Sciences in Katowice, Medical University of Silesia in Katowice, Poland*

Abstract

Introduction. The process of demographic aging of many societies causes the need to be interested in the quality of aging and its determinants. One of the threats are psychological problems occurring in the elderly, including affective disorders - anxiety and depression. The aim of the study was to examine the prevalence of anxiety and depression in the elderly and their relations to selected sociodemographic variables. It was also decided to examine the impact of anxiety and depression on the quality of aging and its aspects.

Material and methods. There were 362 people examined: 284 women (78.45%) and 78 men (21.55%) aged 60-95. The questionnaire concerned gender, age, education, size of place of residence, housing, occurrence of chronic diseases and civil status. Anxiety and depression were examined using the Hospital Anxiety and Depression Scale, the quality of aging - using the Successful Aging Index.

Results. Disturbances and critical states of anxiety and depression were reported in about 25% of respondents. Gender did not differentiate the incidence of affective disorders. All adopted sociodemographic variables showed connections with the frequency of anxiety and depression - the adopted qualitative variables significantly differentiated statistically ($p < .05$).

Conclusions. The occurrence of affective disorders - anxiety and depression in old age is a significant problem. Sociodemographic variables are associated with the prevalence of these disorders, and the risk factors are a low level of education, occurrence of chronic diseases and being in a nursing home. Both anxiety and depression negatively affect the quality of aging, in all its dimensions. There is a need for support and care for people with affective disorders.

Key words: older people, successful aging, anxiety, depression, HADS, SAI

Literatúra / References

1. Vink D, Aartsen MJ, Schoeversb RA. Risk factors for anxiety and depression in the elderly: A review. *Journal of Affective Disorders* 2008; 106 (1-2): 29-44.
2. Zigmond AS, Snaith RP. The Hospital Anxiety and Depression Scale. *Acta Psychiatr Scand.* 1983; 67: 361–370.
3. Knapik A. Assessing the quality of aging - presentation of research tool. *Physiother. Health Activ.* 2015.22 (1): 42-46.
4. Knapik A, Michałek K, Marcisz C, Rottermund J, Skrzypek M. Validation of Polish version of Successful Aging Index. *Hygeia Public Health* 2016; 51 (4): 368-374.

Kontaktná adresa / Contact address:

Dr Andrzej Knapik

Zakład Adaptowanej Aktywności Fizycznej i Sportu WnoZ ŚUM w Katowicach

40-752 Katowice, Medyków 8

e-mail: aknapik@o2.pl

GERIATRICKÉ SYNDRÓMY AKO PRIORITA GERIATRICKÉHO OŠETROVATEĽSTVA

ŠUSTEROVÁ Viera, PASTIERIKOVÁ Iveta

NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, Geriatrické oddelenie

Abstrakt:

Úvod: Práca prezentuje obsah a ciele gerontologického ošetrovateľstva, telesné, psychické a sociálne zmeny v starobe. Vystihujeme osobitosti klinického obrazu a priebeh ochorení u geriatrických pacientov.

Jadro práce: Geriatrické syndrómy sú zhrnutím klinických prípadov, ktoré nezapadajú do kategórie konkrétnych ochorení, majú typické, časté a geriatricky významné príznaky a rôzne príčiny a sú prioritou geriatrickej starostlivosti.

Geriatrické syndrómy sú súčasťou starnutia a je ich pomerne veľké množstvo, preto sú v tejto práci rozpracované len vybrané geriatrické syndrómy: imobilizačný syndróm, syndróm inkontinencie, dekubity, syndróm instability a pádov, syndróm anorexie a malnutície, syndróm kognitívneho deficitu a porúch pamäti, syndróm delíria, syndróm teplotnej záťaže a teplotného poškodenia v starobe, syndróm dehydratácie, syndróm maladaptácie a syndróm terminálnej geriatrickej deteriorácie.

Gerontologické ošetrovateľstvo je charakteristické komplexnosťou, kontinuálnosťou a aktívnym prístupom. Komplexnosť spočíva v prístupe k pacientovi ako k celistvej osobe, starostlivosť sa zameriava na telesné, psychické a sociálne potreby. Kontinuálnosť znamená nepretržitú ošetrovateľskú starostlivosť poskytovanú počas celej hospitalizácie. Aktívny prístup spočíva v mobilizácii pacienta a vo zvyšovaní jeho sebestačnosti a nezávislosti. Geriatrických syndrómov je pomerne veľké množstvo.

Záver: Cieľom geriatrického ošetrovateľstva je pomôcť geriatrickým pacientom udržať alebo prinavrátiť sebestačnosť a nezávislosť a tým bude ich staroba dôstojnejšia a kvalitnejšia.

Kľúčové slová: starnutie, staroba, geriatrickej starostlivosti, geriatrický pacient, geriatrický syndróm, ošetrovateľská starostlivosť

GERIATRIC SYNDROMS AS A PRIORITY OF GERIATRIC NURSING

ŠUSTEROVÁ Viera, PASTIERIKOVÁ Iveta

NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, Geriatrické oddelenie

Abstract

Introduction: In theoretical part of our thesis we introduce content and objectives gerontologic nursing care and course of diseases geriatric patients suffer from. Here we point out thypical clinical aspects and course of their diseases.

Core of Work: Geriatric syndromes are inseparable parts of ageing and there are many of them: syndrome of immobilisation,, syndrome of incontinence, decubiti, syndrome of instability and falls, syndrome of anorexia and malnutrition, syndrome of cognitive deficiency and memory disorders, syndrome of delirium, syndrome of temperature load and temperature damage, syndrome of dehydration, syndrome of maladaptation and syndrome of terminal geriatric deterioration.

Conclusion: Geriatric syndromes are inseparable parts of ageing and there are many of them: syndrome of immobilisation,, syndrome of incontinence, decubiti, syndrome of instability and falls, syndrome of anorexia and malnutrition, syndrome of cognitive deficiency and memory disorders, syndrome of delirium, syndrome of temperature load and temperature damage, syndrome of dehydration, syndrome of maladaptation and syndrome of terminal geriatric deterioration.

Keywords: ageing, senium, geriatrics, geriatric patient, geriatric syndrome, nursing management

Literatúra / References:

1. Kalvach, Z. a kol. Geriatrické syndromy a geriatrický pacient. Praha: Grada, 2008. 336s. ISBN 978 – 80 – 247 – 2490 – 4.
2. Kalvach, Z., Zadák, Z., Jiráček, R. a kol. Geriatrie a gerontologie. Praha: Grada, 2004. 861s. ISBN 80 – 247 – 0548 – 6.
3. Kalvach, Z., Onderková, A. Stáří. Pojetí geriatrického pacienta a jeho problémů v ošetrovatelské praxi. Praha: Galén, 2006. 44s. ISBN 80 – 7262 – 455 – 5.
4. Klener, P. Vnitřní lékařství. 3. vyd. Praha: Galén, 2006. 1158 s. ISBN 80 – 7262 – 431 – 8.

5. Marcinková, D., Hrozenská, M., Vaňo, I. Vybrané kapitoly z gerontológie. Nitra: Fakulta sociálnych vied UKF, 2005. 124s. ISBN 80 – 8050 – 878 – X.

Kontaktná adresa / Contact address:

Viera Šušterová

NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, Geriatrické oddelenie

Nemocničná 2

972 01 Bojnice

Spoluautorka:

PhDr. Iveta Pastieriková

E-mail: iveta.pastierikova@hospital-bojnice.sk

PROJEKT SIP – SOCIAL IMPACT OF PAIN

FERENČÍK Miroslav,^{1,2} MAZÚR Ľuboš²

¹ *Ambulancia chronickej bolesti, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, SR*

² *OAIM, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, SR*

Abstrakt

Úvod: SIP – alebo aj „Social impact of pain” predstavuje projekt, medzinárodnú platformu, ktorá vznikla v roku 2009 v pôsobnosti EFIC-u (European Pain Federation).

Jadro: Hlavnými úlohami tohto projektu sú:

1. Zvyšovanie povedomia o dosahu chronickej bolesti na našu spoločnosť, zdravotníctvo a ekonomiku
2. Výmena informácií a zdieľanie osvedčených postupov v liečbe chronickej bolesti vo všetkých členských štátoch Európskej únie
3. Rozvíjať a podporovať celoeurópske politické stratégie a aktivity na zlepšenie postupov v liečbe bolesti

Platforma poskytuje príležitosti na diskusiu pre zdravotníckych pracovníkov, skupiny na podporu liečby bolesti, politikov, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, zástupcov zdravotných poisťovní, zástupcov iných štátnych orgánov ako aj regulátorov toku financií v jednotlivých krajinách.

Záver: Cieľom prezentácie je predstaviť míľniky, ciele a výzvy tejto platformy a odprezentovať súčasné výsledky jej činnosti na celoeurópskej úrovni, ako aj poukázať na významné paralely na oblasť Hornej Nitry, v oblasti liečby chronickej bolesti.

Kľúčové slová: SIP, EFIC, chronická bolesť

SIP PROJECT – SOCIAL IMPACT OF PAIN

FERENČÍK Miroslav,^{1,2} MAZÚR Ľuboš²

¹ *Ambulancia chronickej bolesti, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, SR*

² *OAIM, NSP PRIEVIDZA so sídlom v Bojniciach, SR*

Abstract

Introduction: SIP - or "Social impact of pain" is a project, an international platform that was created in 2009 by the EFIC (European Pain Federation).

Core: The main tasks of this project are:

1. Raise awareness of the impact of chronic pain on our society, healthcare and the economy
2. Exchange of information and sharing of good practice in the treatment of chronic pain in all Member States of the European Union
3. Develop and support pan-European policy strategies and activities to improve pain management practices

The platform provides opportunities for discussion for healthcare professionals, pain relief groups, politicians, health care providers, health insurance representatives, representatives of other state bodies as well as regulators of the flow of finances in individual countries.

Conclusion: The aim of the presentation is to present the milestones, objectives and challenges of this platform and to present the current results of its activities at European level as well as to highlight important parallels in the Upper Nitra region in the field of chronic pain management.

Keywords: SIP, EFIC, chronic pain

Literatúra / References:

1. Smith B, et al (2001). The impact of chronic pain in the community. *Family Practice*, Volume 18, pp.292-299.
2. Vos T et al (2016). Global, regional and national incidence, prevalence, and years lived with disability for 310 diseases and injuries, 1990-2015, a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2015. *The Lancet*, 8 October Issue 388. pp. 1545 – 1602.
3. Patel A et al., 2012. The Impact and Burden of Chronic Pain in the Workplace: A Qualitative Systematic Review. *Pain Practice*, September, 12(7), pp. 578-589.

Kontaktná adresa / Contact address:

MUDr. Miroslav Ferenčík
Ambulancia chronickej bolesti
Nemocničná 2
972 01 Bojnice
e-mail: miroferencik@hotmail.com

SOCIÁLNA PRÁCA
SOCIAL WORK

POSTOJE ŠTUDENTOV V ODBORE SOCIÁLNA PRÁCA K MIGRANTOM A UTEČENCOM NA SLOVENSKU

BÉREŠOVÁ Anna

*Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Lekárska fakulta,
Ústav sociálnej a behaviorálnej medicíny, Slovensko*

Abstrakt

Úvod: Problematika migrácie a interetnického spolunažívania prináleží v súčasnosti k aktuálnym politickým, sociálnym a zdravotníckym témam. Štúdium v odbore sociálna práca má pripraviť študentov na stret s odlišnými kultúrami, na pochopenie inakosti a formovať pozitívne postoje k ľuďom z iného kultúrneho prostredia. Cieľom výskumu bolo analyzovať postoje študentov v odbore sociálna práca k migrantom a utečencom prichádzajúcim na Slovensko.

Metodika a materiál: Výskum mal kvantitatívnu stratégiu, metodologickým nástrojom bol dotazník. Postoje študentov boli zisťované metódou Likertovej škály a sémantického diferenciálu autora Ch. E. Osgooda. Výskumný súbor 101 respondentov bol zostavený zámerným výberom. Tvorili ho študenti VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave v odbore sociálna práca a z detašovaných pracovísk bl. Sáro Salkaháziovej v Rožňave, bl. Metoda D. Trčku v Michalovciach.

Výsledky a diskusia: Syntézou výsledkov bolo zistené, že 40,6 % študentov charakterizuje svoj postoj k imigrantom ako neutrálny. Prichádzajúcich migrantov, správanie sa našej spoločnosti k nim a dopady imigrácie na Slovensko (podľa priemernej hodnoty 3,33 až 3,70 sémantického diferenciálu), vnímajú neutrálne a prikláňajú sa skôr k negatívnym adjektívam hodnotenia. Neutrálny názor na spokojnosť so zložkami vzdelávania o problematike imigrantov zastáva 32 % študentov a 71,3 % poukazuje na potrebu jej zlepšenia. Zistenia sa zhodujú s väčšinou slovenskej populácie, ktorá taktiež podľa výskumov 2muse (2015) a Výskumu európskych hodnôt (2017) má k migrantom a cudzincom nie výrazne negatívny postoj, ale skôr neutrálny až mierne negatívny.

Záver: Študenti sociálnej práce vo výskumnom súbore prezentovali svoj názor, že pre zmenu ich postoja k problematike migrácie a imigrantov, by navrhovali zlepšenie výučby týkajúcej sa tejto problematiky. Jednak väčšou aktuálnosťou podávaných informácií, no najmä praxou a osobnou skúsenosťou s imigrantmi, či ľuďmi priamo zainteresovanými v tejto oblasti.

Kľúčové slová: Postoje. Študenti. Sociálna práca. Migrácia. Utečenci.

THE ATTITUDES OF STUDENTS IN THE FIELD OF SOCIAL WORK FOR MIGRANTS AND REFUGEES IN SLOVAKIA

BÉREŠOVÁ Anna

*P. J. Safarik University in Košice, Faculty of Medicine,
Department of Social and Behavioural Medicine, Slovakia*

Abstract

Introduction: The issues of migration and interethnic coexistence currently lie with current political, social and health issues. Study in the field of social work is to prepare students to meet other cultures, to understand the diversity and to form positive attitudes towards people from other cultural environments. The aim of the research was to analyze attitudes of students of social work to migrants and refugees coming to Slovakia.

Methods and Material: Research has a quantitative strategy, a methodological tool was a questionnaire. Student attitudes were investigated using the Likert scale and semantic differential method of Ch. E. Osgooda. A survey of 101 respondents was drawn up by deliberate selection. It was made by students of VŠSASP sv. Elizabeth in Bratislava in social work and detached workplaces bl. Sára Salkaházi in Rožňava, bl. Methoda D. Trčku in Michalovce.

Results and Discussion: Synthesis of the results found that 40.6% of students describe their attitudes towards immigrants as neutral. The incoming migrants, the behavior of our society towards them and the impact of immigration on Slovakia (according to the average value of 3.33 to 3.70 of the semantic differential) are perceived neutral and adjectives tend to be rather negative. The neutral view of satisfaction with the components of education about the issue of immigrants is represented by 32% of the students and 71.3% of the respondents point to the need for their improvement. The findings are consistent with most of the Slovak population, which also has a negative attitude towards migrants and foreigners, but rather neutral to slightly negative, according to the 2Muse (2015) and the European Values Research (2017) surveys for migrants and foreigners.

Conclusion: Social workers in the research file presented their view that, in order to change their stance on migration and immigration, they would propose an improvement in teaching about this issue. On the one hand, the more up-to-date information provided, but especially the experience and personal experience with immigrants or people directly involved in this area.

Keywords: Attitudes. Students. Social work. Migration. Refugees.

Literatúra / References:

1. ALMAŠIOVÁ, A. a kol. 2017. Postoje študentov a študentiek sociálnej práce voči utečencom. In *Sociální práce / Sociálna práca*. ISSN 1213-6204, 2017, 17. roč., č. 2/2017, s. 5-18.
2. CEHELSKÁ, D. 2015. Význam multikultúrnej výchovy v procese edukácie sociálnych pracovníkov. In *Edukácia. Vedecko-odborný časopis*. ISSN 1339-8725, 2015, 1. roč., č. 1/2015, s. 65-74.
3. EVS: Výskum európskych hodnôt. 2017. *Naše európske hodnoty*. [online]. Bratislava: SAV, 2017. [citované 2018-07-28]. Dostupné na internete: <http://www.sociologia.sav.sk/cms/uploaded/2786_attach_EVS_SK_2017_tlacova_sprava%20final.pdf>.
4. 2muse. 2015. *Výzva k ľudskosti. Postoje slovenskej verejnosti k utečencom*. [online]. Bratislava: 2muse. [citované 2018-07-22]. Dostupné na internete: <<https://www.slideshare.net/mdubeci1/postoje-voi-uteencom>>.

Kontaktná adresa / Contact address:

Anna Bérešová, doc. PhDr., PhD.

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach, Ústav sociálnej a behaviorálnej medicíny
Tr. SNP 1 040 01 Košice; Slovensko
E-mail: anna.beresova@upjs.sk

P. J. Safarik University in Košice, Faculty of Medicine,
Department of Social and Behavioural Medicine, Tr. SNP 1, 040 01 Košice, Slovakia
E-mail: anna.beresova@upjs.sk

DOBROVOL'NÍCTVO, JEHO TRENDY A PERSPEKTÍVY V SPOLOČNOSTI

CINTULOVÁ Lucia Ludvig

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave

Abstrakt

Úvod: Dobrovoľníctvo je kľúčovým nástrojom nielen k rozvoju samotnej osoby dobrovoľníka, ale aj k posilňovaniu sociálneho kapitálu v spoločnosti, preto je nevyhnutné zisťovať motívy k dobrovoľníctvu a zlepšovať tak dobrovoľnícke programy smerom k ich udržateľnosti v budúcnosti.

Metodika a materiál: Výskum je zameraný na zistenie postojov mladých ľudí k dobrovoľníctvu a analýzu motívov, ktoré ich vedú k dlhodobému dobrovoľníctvu v súčasnosti. Výskum sa realizoval v priebehu februára až mája 2018 na vzorke 335 ľudí s dobrovoľníckou skúsenosťou, na zber dát sme použili metódu dotazníka, ktorý sa orientoval na tri dimenzie: postoje k dobrovoľníctvu, motivačné faktory a perspektívy dobrovoľníctva.

Výsledky a diskusia: Výsledky výskumu ukázali, že existujú rozdielne postoje k dobrovoľníctvu medzi mužmi a ženami ($p=0,002$) a z hľadiska frekvencie vykonávania dobrovoľníckej práce ($p=0,047$). Rovnako boli zaznamenané rozdiely v motivačných faktoroch pri výkone dobrovoľníctva z hľadiska rodinného zázemia ($p=0,050$) a pohlavia ($p=0,013$). Z hľadiska veku sa ukázalo, že ľudia do 25 rokov sú ochotní viac riskovať a očakávajú od dobrovoľníctva aj osobné výhody (rozvoj zručností, získanie praxe, uplatnenie na trhu práce), so stúpajúcim vekom sa mení charakter motivácie k dobrovoľníctvu a prevažujú skôr altruistické motívy pred materialistickými.

Tak ako sa mení hodnotová orientácia a podmienky spoločnosti, mení sa aj charakter dobrovoľníctva, ktorého perspektívy z hľadiska udržateľnosti nie sú pozitívne aj s ohľadom na starnúcu populáciu, nízku pôrodnosť, zhoršujúcu sa hospodársku situáciu či preferenciu individualizmu a promaterialistických hodnôt.

Záver: V súčasnosti sa dobrovoľníctvo rozmáha aj vo firemnej sfére, populárne sa stáva motivovať zamestnancov k realizácii vlastných dobrovoľníckych projektov, motívy k dobrovoľníctvu sa radikálne nemenia, ale menia sa jeho perspektívy.

Kľúčové slová: Motivácia k dobrovoľníctvu. Dobrovoľníctvo. Trendy v dobrovoľníctve.

VOLUNTEERING, ITS TRENDS AND PERSPECTIVES IN THE SOCIETY

CINTULOVÁ Lucia Ludvig

Saint Elisabeth University of Health and Social Sciences, ngo, Bratislava

Abstract

Introduction: Volunteering is key tool not only for the development of the volunteer himself but also for the strengthening of social capital in society, so it is necessary to identify the motives for volunteering and thus we can improve volunteer programmes towards their sustainability in the future.

Methods a material: Research is focused on the young people's attitudes towards volunteering and factors that motivate them to do long-term volunteering at the present. The survey was conducted from February to May 2018 on a sample of 335 people who got involved in volunteering. We have collected data by a questionnaire method including three dimensions: attitudes towards volunteering, motivation factors and perspectives of volunteering.

Results a discussion: The results of the research have showed that there are different attitudes towards volunteering between men and women ($p = 0.002$) and due to the frequency of voluntary work ($p = 0.047$). Similarly, differences in motivation factors were shown in voluntary work in link with the family background ($p = 0.050$) and sex ($p = 0.013$). According to the age, people aged under 25 are willing to risk more, and they also expect personal benefits (skills development, gaining experience, employment in the labour market) from volunteering, motivation for volunteering has been changed due to increasing age and older people prefer altruistic motives to materialistic.

As the value orientation and conditions of society have been changed, the character of volunteering, that sustainability perspectives are not positive, is changing due to the aging population, low birth rate, not good economic situation, or preference for individualism and promaterial values.

Conclusion: At present, volunteering is also expanding in the corporate sphere; it is popular to motivate employees to implement their own volunteer projects; the motives for volunteering have not been radically changed, but perspectives of volunteering are different due to social and demographic changes.

Key words: Motivation to volunteering. Volunteering. Trends in the volunteering.

Literatúra / References

- 1 Brozmanová Gregorová, A. et al. 2012. *Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie*. Bratislava : Iuventa, 2012. ISBN 978-80-8072-119-0.
- 2 Frič, P., Pospíšilová, T. a kol. 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: AGNES, 2010. 257 s. ISBN 978-80-903696-8-9.
- 3 Mráčková, A. 2009. *Manažment dobrovoľníkov*. Odborná publikácia vydaná v rámci projektu „Posilnenie ľudských zdrojov vzdelávaním“. Bratislava: Liga za duševné zdravie, 2009. 44 s. ISBN 978-80-970123-3-5.
- 4 Naylor, C. et al. 2013. *Volunteering in health and care: Securing a sustainable future*, London : Kings Fund, 2013.

Kontaktná adresa / Contact address

Lucia Ludvigh Cintulová
VŠZaSP sv. Alžbety
Nám. 1 mája 1,
811 06 Bratislava
Email: luciacin83@gmail.com

ALFABET STRACHÓW POLSKIEGO SENIORA

PAWLICA Beata

*Institute of Law, Administration and Economics, Faculty of Political Science,
Pedagogical University of Cracow*

Abstrakt

Úvod: Starzenie się społeczeństw to poważny problem społeczny. Liczba osób starzejących się wzrasta w wysoko rozwiniętych społeczeństwach. Osoby te borykają się z wieloma problemami. W Polsce sytuacja społeczno-ekonomiczna osób starych jest trudna. Problemy te zostaną opisane w artykule.

Jadro práce: Wystąpienie będzie próbą przedstawienia społeczno-ekonomicznej sytuacji polskich seniorów. Podczas prezentacji zostanie przedstawiona demograficzna sytuacja polskich seniorów, zjawisko ageizmu, którego doświadczają w przestrzeni publicznej i prywatnej, problem singularyzacji, wysokość uch emerytur, które są podstawowym źródłem dochodów polskich emerytów, materialne warunki życia, poziom samodzielności, ocena stanu zdrowia i poczucie osamotnienia oraz formy pomocy jakiej oczekują od najbliższych i państwa.

Záver: Polscy seniorzy mają liczne problemy. Sami nie są w stanie z nimi walczyć. Potrzebna im jest pomoc ze strony najbliższej rodziny, jak i instytucji państwa.

Kľúčové slová: starość, jakość życia, problemy społeczne

THE ALPHABET OF FEARS OF THE POLISH SENIOR

PAWLICA Beata

*Institution: Institute of Law, Administration and Economics,
Faculty of Political Science, Pedagogical University of Cracow*

Abstract

Introduction: The aging of societies is a serious social problem. The number of aging people increases in highly developed societies. These people are struggling with many problems. In

Poland, the socio-economic situation of older people is difficult. These problems will be described in the article.

Core of Work: The article will be an attempt to present the socio-economic situation of Polish seniors. The article will present the demographic situation of Polish seniors, demographic situation of Polish seniors, the phenomenon of ageism, which they experience in public and private space, the problem of singularisation, the amount of retirement pensions that are the source of Polish pensioners' income, material living conditions, level of independence, health assessment and sense of loneliness and the form of help they expect from the next and the state.

Conclusion: Polish seniors have numerous problems. They can not fight them alone. They need help from the closest family and state institutions.

Keywords: old age, quality of life, social problems

Literatura / References:

1. Guzewicz M., Steuden S., Brudek P., Oblicza starości we współczesnym świecie, Lublin 2015
2. Nyce S.A., Schieber S.J., Ekonomiczne konsekwencje starzenia się społeczeństw, Warszawa 2011.
3. Steuden S., Psychologia starzenia się i starości, Warszawa 2012.

Kontaktná adresa / Contact address:

Instytut Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN
ul. Podchorążych 2
30-084 Kraków,
e-mail: bpawlica@wp.pl

MANAŽÉRSKE ROZHODOVANIE, KOUČING A VEDENIE ĽUDÍ

PALUN Miroslav, VALACH Michal, VALACHOVÁ-SUBYOVÁ Katarína

*Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce s. Alžbety Bratislava,
Ústav sv. Cyrila a Metoda Partizánske*

Abstrakt

Úvod: Koučovanie sa v posledných rokoch stáva dôležitou metódou, využívanou predovšetkým v manažmente. Do popredia sa dostáva v 90. rokoch minulého storočia. V súčasnosti po rôznych inováciách koučing nachádza svoje uplatnenie nielen v prostredí športu a manažérského prostredia ale aj v prostredí poradenského procesu. Koučovanie chápeme ako metódu, kedy premyslenými otázkami dovedieme klienta k poznaniu. Z etymologického hľadiska koučing, hoci v inej podobe ako ho používame dnes, je známy už viac ako 2000 rokov s koreňmi v edukačnom procese.

Metodika: Cieľom príspevku je priblíženie pojmu koučing, ktorý môžeme opísať ako spôsob riadenia, zaobchádzania s ľuďmi, ako spôsob myslenia, života. Je to opak prikazovania a kontroly a jeho aktéri, v prípade poradenského koučovania poradca - klient, sú si rovní.

K objasneniu tohto pojmu bola použitá metóda analýzy odbornej literatúry zameranej na problematiku koučingu, manažovania a komunikácií s ľuďmi. K spracovaniu výskumnej problematiky bola aplikovaná univariačná analýza a špecifický program IBM SPSS.

Výsledky: Výskum poukazuje na skutočnosť, že vnímanie reálneho sveta je dôsledkom sústredenej pozornosti, koncentrácie a jasného pochopenia situácie. Vnímanie sa deje prostredníctvom pozorovania a taktiež výsledky nášho výskumu poukazujú na to, že, je možné ho zvýšiť prostredníctvom praxe.

Záver: Prínosom je jasnejší pohľad na svet okolo nás. Jasnejšie vnímanie možno dosiahnuť taktiež neustálym vzdelávaním a učením sa. Tým, že poznáme a identifikujeme sami seba, naše okolie, zlepšujeme našu informovanosť o svete, v ktorom žijeme, o spoločnosti, ktorej sme súčasťou.

Kľúčové slová: Manažment. Komunikácia. Koučing. Koučovanie. Bariéry koučingu.

MANAGEMENT DECISIONS, COACHING AND MANAGEMENT

PALUN Miroslav, VALACH Michal, VALACHOVÁ-SUBYOVÁ Katarína

St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava,

St. Cyril and Methodius Institute in Partizánske

Abstract

Introduction: Coaching has become an important method in recent years, mainly used in management. Coaching came to the fore in the 90s of the last century. Nowadays, after vigorous innovations, coaching finds its application not only in the field of sport and management, but also in the field of counselling. Coaching is understood as a method, which helps us to lead the client to knowledge by means of asking thoughtful questions. From the etymological point of view, coaching, although in a different form as it is used today, has been known for over 2000 years with roots in the educational process.

Methodology: The aim of this work is to explain the term coaching, which can be described as a way of managing and working with people, a way of thinking and living. It is the opposite of command and control, and the actors in the process of counselling, coach – client, are equal.

To explain this concept, we used a method of analysis of professional literature focused on the issue of coaching, management and communication with people. For the processing of the research, we used the univariate analysis and the specific IBM SPSS program.

Results: Research suggests that the perception of the real world is the result of attention, concentration, and a clear understanding of the situation. The perception occurs through observation, and the results of our research also point to the fact that it is possible to increase it through practice.

Conclusion: The benefit is a clearer view of the world around us. A clearer perception can also be achieved by constant education and learning. By knowing and identifying ourselves, our surroundings, we improve our awareness of the world we live in and the society we belong to.

Keywords: Management. Communication. Coaching. Process of coaching. Obstacles to coaching.

Literatúra / References:

1. AMSTRONG, M. Řízení lidských zdrojů. 8.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2002. ISBN 80-247-0469-2.
2. BARTÁK, J. 2007. Vzdělávání ve firmě. Praha: Alfa Publishing, 2007,ISBN 342-1267-987-9
3. KOUBEK, J. Řízení pracovního výkonu. 1 vyd. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-116-X.
4. LUKÁŠOVÁ, R. – NOVÝ, I.: Organizační kultura. Praha: Grada Publishing, 2004.176 s. ISBN 80-247-0648-2.
5. ŠÍBL, D. et al.: Velká ekonomická encyklopédia. Bratislava: Sprint, 2002. ISBN 80-89085-04-0.
6. TICHÁ, I.: Učící se organizace. Praha: Alfa Publishing, s.r.o., 2005. 141 s. ISBN 80-86851-19-2.

Kontaktná adresa / Contact address:

doc. PaedDr. Ing. Miroslav PALUN, PhD., MHA., MBA., I-P. IGIP., mim prof.,

mpalun@gmail.com

PhDr. Michal VALACH, PhD., MBA,

michalvalach@azet.sk

PhDr. Katarína VALACHOVÁ-SUBZOVÁ., PhD.,

ksubyova@azet.sk

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce s. Alžbety, n.o.,

Bratislava,

Ústav sv. Cyrila a Metoda, Partizánske

POMOC POSKYTOVANÁ SENIOROM V DOMÁCOM PROSTREDÍ

ČERMÁKOVÁ Zuzana

Detský domov Holíč

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o. v Bratislave, SR

Abstrakt

Úvod: Predkladaný príspevok sa venuje pomoci poskytovanej seniorom v domácom prostredí. Poukazuje na potrebu riešiť životné situácie seniorov tak, aby bola zabezpečená nevyhnutná starostlivosť o nich a to najmä v ich domácom prirodzenom prostredí. Práca popisuje rodinu a vplyv rodinného prostredia na ich život a zároveň aspekty poukazujúce na význam zotrvania v domácom prostredí pre seniora.

Metodika a materiál: Podstatným materiálom pre tento príspevok sú predovšetkým akademické charakteristiky získané z odbornej literatúry ako aj skúseností z vlastnej výskumnej činnosti.

Výsledky: Je dôležité si uvedomiť, že nejedna sa môže stať súčasťou poskytovania alebo prijímania starostlivosti od svojich blízkych.

Záver: Pomoc poskytovaná seniorom v domácom prostredí je jednou z najlepších variant pre samotného seniora, rodinu a zároveň i pre spoločnosť.

Kľúčové slová: Domáce prostredie. Domáca starostlivosť. Rodinné prostredie. Senior.

HELP PROVIDED TO SENIOR CITIZENS IN HOME ENVIROMENT

ČERMÁKOVÁ Zuzana

Children's home Holice

St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava, Slovak republic

Abstract

Introduction: Presented work focuses on senior people home and family environment. It presentates how to help for seniors in their everyday lives and how to provide necessary care for them, especially in their home environment. The work also deals with seniors' family environment and its impact on their lives, and describes about the importance of self-support capability in the home environment.

Methods and Material: Essential parts to realize self-support are basic literacy obtained from literature, and experience from own research activities.

It is important to remember those elderly who later move in and live with their families.

Results: Letting them to contribute to household activities is far one of the best options for the elderly, and the family as well.

Conclusion: Beside the fact that they can stay with their loved ones, they can additionally feel useful and maintain their mental abilities.

Key words: Home environment. Home care. Family environment. Senior man.

Literatúra / References:

BALOGOVÁ, B. 2005. Seniori. 1. vyd. Prešov: AKCENT PRINT, 2005. 157 s. ISBN 80-969274-1-8.

HAŠKOVCOVÁ, H. 2010. Fenomén stáří. 2. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. 365 s. MSM 0021620843.

HEGYI, L. - KRAJČÍK, Š. 2010. Geriatria. 1. vyd. Bratislava: Herba, 2010. 608 s. ISBN 978-80-89171-73-6.

HEGYI, L. 2012. Niektoré aspekty sociálnej situácie seniorov v súčasnosti. In Geriatria. [online]. č. 4/2012. [citované 2014-01-10]. s. 171-176. Dostupné na internete: <<http://www.geriatria.sk/files/4%202012.pdf>>. ISSN 1335-1850.

HROZENSKÁ, M. - DVOŘÁKOVÁ, D. 2013. Sociální péče o seniory. 1. vyd. Praha : Grada, 2013. 191 s. ISBN 978-80-247-4139-0.

REPKOVÁ, K. 2011. Dlhodobá starostlivosť v kontexte integrovanej sociálnej práce. 1. vyd. Bratislava. Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2011. 257 s. ISBN 978-80-7138- 132-7.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Zuzana Čermáková,
doktorandka na VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave
4. apríla, 832, Moravský Sv. Ján, 908 71
zuzanacermak@gmail.com

ZDRAVOTNO – SOCIÁLNE FAKTORY A KVALITA ŽIVOTA SENIOROV

GÁLLOVÁ Andrea, VALACH Michal

Abstrakt:

Úvod: Kvalita života seniorov závisí od fyzického zdravia, miery nezávislosti, psychického fungovania, adaptácii, od prevládajúceho emocionálneho prežívania, od psychickej a sociálnej opory v zariadení pre seniorov.

Jadro: Sociálne služby sú súčasťou verejných služieb, ktoré v modernej terminológii Európskej Únie tvoria jeden zo základných pilierov európskeho modelu spoločnosti. Výskyt obezity sa zvyšuje aj v seniorskom veku. Redukcia hmotnosti má priaznivé účinky aj v starobe. Obezita je celosvetovým problémom. Posudzovanie stavu výživy vo vyššom veku významne modifikujú starobné zmeny organizmu.

Záver: Viaceré negatívne následky obezity pretrvávajú aj vo vyššom veku, avšak mnohé sú miernejšie. V súčasnosti sú sociálne služby významnou časťou aktivít a činností poskytovateľov sociálnych služieb. Starnutie človeka sa stalo významným javom demografického napredovania populácie.

Kľúčové slová: senior, obezita, kvalita života, sociálne služby.

THE IMPACT OF HEALTH - SOCIAL FACTORS ON SENIOR QUALITY

GÁLLOVÁ Andrea, VALACH Michal

Abstract:

Introduction: The quality of life of seniors depends on physical health, independence, psychological functioning, adaptation, prevailing emotional survival, psychological and social support in seniors.

Core: Social services are part of public services, which within modern terminology of the European Union create one of the basic pillars of the European society model. The incidence of obesity also increases in the elderly. Weight reduction also has beneficial effects in the elderly. Obesity is a global problem. Estimation of nutrition status in older changes in the body.

Conclusion: Several negative in older age, but many are more mild. Nowadays, social services are significant part of activities providers of social services in Slovakia. Ageing has become a major phenomenon in the demographic trend of the population.

Key words: senior, obesity, quality of life, social services.

Literatúra / References:

1. BRICHTOVÁ, L. – REPKOVÁ, K. 2014. Sociálne služby: zacielené na kvalitu. Bratislava: GRIFIS s.r.o., 2014. 283s. ISBN 978-80-7138-138-9.
2. DRAGOMIRECKÁ, E. – PRAJSOVÁ, J. 2009. WHOQOL-OLD: Príručka pro uživatele česke verze dotazníku světové zdravotnické organizace pro měření kvality života vo vyšším věku. Praha: Psychiatrické centrum. 2009. 72s. ISBN 97-8808-7142-059
3. HETTESŠ, M. 2011. Starnutie spoločnosti. Vybrané kapitoly sociálnej práce so seniormi. Bratislava : VŠ Z a SP sv. Alžbety. 2011. 192 s. ISBN: 978-80-8132-031-6
4. HROZENSKÁ, M. 2008. *Sociálna práca so staršími ľuďmi*. Osveta. 2008. 182 s. ISBN 978 – 80 – 806 – 3282 – 3.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Andrea Gállová, PhD.,

VŠ Z a SP sv. Alžbety, Nám. 1. Mája č. 1, 810 00 Bratislava

e-mail: gallova.andrea16@gmail.com,

PhDr. Michal Valach, PhD.

e-mail: michalvalach@azet.sk

ETIKA, NÁBOŽENSTVO
VARIA

ETHICS, FAITH
VARIOUS

CHORZY POTRZEBUJĄ LEKARZA, A NIE LUDZIE ZDROWI (POR. ŁK 5,31-32)

¹ ZBROJA Bogdan

¹ *Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, RP*

Abstrakt

Úvod: Święty Łukasz wypowiedział ważne stwierdzenie, że ludzie chorzy potrzebują lekarza, a nie ludzie zdrowi. Dziś wielu ludzi nie respektuje takiej postawy, ale postępują całkowicie przeciwnie.

Jadro: Egzegeza małego fragmentu tekstu Ewangelii św. Łukasza pozwoli lepiej przyjrzeć się mądrości biblijnej, oraz faktowi, że dziś wielu ludzi chorych nie idzie do lekarza, choć zdrowy rozsądek im to nakazuje. Mamy także ludzi, którzy niepotrzebnie lekarzom zawracają głowę, choć wcale nie są chorzy, tylko na zasadzie hipochondryków zamęczają lekarzy swoimi wyimaginowanymi chorobami. Są także ludzie, którzy sami się leczą, korzystając z porad „doktora google”.

Święty Łukasz sugeruje, że konieczne jest korzystanie z fachowej pomocy służby zdrowia, gdy się zachoruje, oraz unikanie blokowania kolejki do szpitali, gdy się jest człowiekiem zdrowym. Lekarza potrzebują bowiem chorzy, a nie zdrowi. Ogromnym błędem jest także leczenie się na własną rękę, nie mając przygotowania medycznego.

Záver: Dlatego właśnie zawsze, gdy są reklamy leków w TV czy Internecie, zawsze dołączona jest klauzula, że konieczne trzeba branie tych leków skonsultować z lekarzem lub farmaceutą.

Kľúčové slová: Chory człowiek, zdrowy człowiek, Lekarz, Ewangelia św. Łukasza

PATIENTS NEED A DOCTOR AND NOT HEALTHY PEOPLE (CF. LUKE 5,31-32)

¹ ZBROJA Bogdan

¹ *Pontifical University of John Paul II in Cracow, Republic of Poland*

Abstract

Introduction: Saint Luke uttered an important statement that sick people need a doctor, not healthy people. Today, many people do not respect such an attitude, but they do the opposite.

Core: Exegesis of a small fragment of the text of the Gospel of Saint. Luke will allow a better look at biblical wisdom, and the fact that today many sick people do not go to the doctor, although common sense tells them. We also have people who unnecessarily physicians bother, although they are not sick at all, but as hypochondriacs, they torture doctors with their imaginary diseases. There are also people who heal themselves using the "doctor google" advice.

Saint Luke suggests that it is necessary to use professional health care when he becomes ill and avoid blocking the queue to hospitals when he is a healthy person. The doctor needs patients, not healthy people. It is also a huge mistake to treat yourself on your own without having medical treatment. That is why whenever there are advertisements of medicines on TV or on the Internet, there is always a clause that it is necessary to take these drugs to consult a doctor or pharmacist.

Conclusion: The article instructs us to use medical care wisely when it is necessary and to avoid it when it is not needed.

Keywords: Sick man, healthy man, Doctor, Gospel of St. Luke

Literatúra / References

- 1 Nolland J., *Luke 1:1-9:20*, (Word Biblical Commentary, Vol. 35a), Word Books Publisher, Dallas 1989.
- 2 Mickiewicz F., *Ewangelia według św. Łukasza. Rozdziały 1-11*, (Nowy Komentarz Biblijny), Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2011.
- 3 Romaniuk K., Jankowski A., Stachowiak L., *Komentarz praktyczny do Nowego Testamentu*, Tom I, Pallottinum, Poznań – Kraków 1999.
- 4 Rubinkiewicz R., *Wstęp do Nowego Testamentu*, Pallottinum, Poznań 1996.

Kontaktná adresa / Contact address:

Ks. Bogdan Zbroja

Ul. Siostry Faustyny 3

30-420 Kraków

E-mail: bogdan.zbroja@upjp2.edu.pl

ETYKA FARMACEUTY W PRAWIE POLSKIM

STYCH Marek

*Institute of Law, Administration and Economics, Faculty of Political Science,
Pedagogical University of Cracow, Poland*

Abstrakt

Úvod: Artykuł porusza zagadnienie etycznego wykonywania zawodu przez farmaceutę. Współczesny farmaceuta powinien świadomie brać na siebie obowiązek służenia chorym. Specyfika zawodu wymaga troski o zdrowie publiczne kierując się regulacjami Kodeksu Etyki w życiu zawodowym i osobistym.

Jadro: Farmaceuta w prowadzonej działalności np.: apteki, powinien kierować się posiadaną wiedzą fachową (farmacja), wartościami humanistycznymi, przepisami prawa oraz tradycjami aptekarstwa polskiego. Zasady etyki farmaceuty wynikają z norm moralnych, prawnych oraz ogólnych zasad deontologii.

Artykuł podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy współczesne regulacje w sposób wystarczający normują kwestie etyki farmaceuty.

Autor w prowadzonych badaniach naukowych zastosował metodę dogmatyczno-prawną.

Záver: Przepisy prawne w zakresie etyki zawodu farmaceuty kształtują w pełni zachowania farmaceuty w relacjach z pacjentem.

Kľúčové slová: zawód farmaceuty, prawo, etyka zawodowa

THE PHARMACIST'S ETHICS IN POLISH LAW

STYCH Marek

*Institute of Law, Administration and Economics, Faculty of Political Science,
Pedagogical University of Cracow, Poland*

Abstract

Introduction: The article discusses the issue of the ethical practice of the profession by a pharmacist. A modern pharmacist should consciously take on the responsibility to serve the sick. The specifics of the profession of pharmacist require care for public health.

Core of Work: In his professional work pharmacist should follow the regulations of the Code of Ethics in professional and personal life. A pharmacist in his business, for example, a

pharmacy, should be guided by his specialist knowledge (pharmacy), humanistic values, legal regulations and traditions of polish pharmacies. The rules of a pharmacist's ethics result from moral, legal and general principles of deontology. The article will attempt to answer the question whether modern regulations sufficiently regulate the ethics of a pharmacist.

Conclusion: The legal provisions regarding the ethics of the profession of pharmacist fully shape the pharmacist's behavior in relations with the patient.

Keywords: profession of pharmacist, law, professional ethics

Literatúra / References:

In terms of the impact of research results on the development of science, the article addresses two aspects.

The first is the synthesis of generally applicable legal regulations in the field of ethics of the profession of pharmacist.

The second is to clarify the de lege ferenda postulates in the improvement of ethical behavior in the relationship between the pharmacist and the patient.

Zasady etyczne i deontologiczne polskiego farmaceuty” [1], 2. Kodeks Etyki Aptekarza Rzeczypospolitej Polskiej

Kontaktná adresa

Marek Stych

Instytut Prawa, Administracji i Ekonomii

Uniwersytet Pedagogiczny KEN w Krakowie

ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków

E-mail: stycma@interia.pl

DEFINICJA ŚMIERCI MÓZGOWEJ W KONTEKŚCIE WIARY I NAUCZANIA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

¹MALISZEWSKA Anna

¹ *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, PL*

Abstrakt

Úvod/Wprowadzenie: Kryterium śmierci mózgu jako kryterium ostatecznego końca osoby ludzkiej jest koncepcją ściśle filozoficzną. Jednak dzięki temu, że funkcjonuje ono w ramach nauk empirycznych (medycyny) sprawia wrażenie koncepcji „czysto naukowej”, nieukształtowanej ideologicznie i właściwie niepodważalnej. Dokładnie w taki sposób wydają się traktować medyczne kryterium śmierci człowieka niektóre dokumenty kościelne. Czy jednak antropologia zakładana przez zwolenników śmierci mózgu jest do pogodzenia z wiarą i nauczaniem Kościoła katolickiego o człowieku?

Jadro (práce)/Rdzeń (pracy): Aby odpowiedzieć na powyższe pytanie należy najpierw dokładnie zrozumieć samą definicję śmierci mózgu, a następnie poddać gruntownej analizie źródła ściśle teologiczne – szczególnie wypowiedzi Magisterium Kościoła. W kontekście postawionego pytania należy przebadać przede wszystkim wątki mówiące o jedności duchowo-cieleśnej osoby ludzkiej, godności ludzkiego ciała, zależności istoty ludzkiej oraz zmartwychwstaniu ciał.

Na podstawie nauczania Kościoła katolickiego nie da się jednoznacznie określić momentu śmierci człowieka. W takiej sytuacji należałoby zastosować znaną w teologii moralnej zasadę, która mówi, iż w razie wątpliwości, nie należy działać. W tym kontekście oznaczałoby to, że jeśli posiadamy wątpliwości odnośnie czyjejś śmierci, nie powinniśmy traktować tej osoby za zmarłą, ale za żywą, a zatem na przykład niedopuszczalne wydaje się przeszczepianie narządów od takiej osoby.

Záver/Wniosek: Choć Magisterium Kościoła nigdy nie przyjęło definicji śmierci mózgowej jako obowiązującej, jednak poprzez promocję transplantologii Kościół *de facto* tę definicję akceptuje. Wydaje się jednak, że podejście do transplantologii i związanej z nią definicji śmierci mózgowej powinno być na nowo przemyślane, gdyż godzi ona w podstawowe prawdy wiary dotyczące istoty ludzkiej.

Kľúčové slová/Kluczowe słowa: śmierć mózgu, antropologia, transplantologia.

THE BRAIN DEATH IN THE CONTEXT OF FAITH AND TEACHING OF THE CATHOLIC CHURCH

¹MALISZEWSKA Anna

¹ Faculty of Theology, University of Silesia in Katowice, Poland

Abstract

Introduction: The criterion of brain death as a criterion of the final end of human person is purely philosophical concept. However, because it functions in the area of empirical sciences (medicine) it seems to be “purely scientific”, unformed ideologically and irrefutable concept. Precisely in that way it seems to be treated in some church’s documents. But, is anthropology assumed by the supporters of brain death possible to accord with faith and Church teaching about human being?

Core (of the work): To answer this question we need to understand first the definition of brain death and then to analyse purely theological sources – mostly the teaching of Roman Magisterium. In the context of posed question we must examine threads concerning on spiritual-bodily unity of human person, the dignity of human body, dependence of human being and resurrection of the body.

On the base of teaching of the catholic Church we can’t clearly define moment of the death of human person. In such situation we should apply principle known in the moral theology which says that we shouldn’t act if we have doubts. In this context it means that if we have doubt about somebody’s death we shouldn’t treat this person as dead but as living, therefore it seems to be unacceptable to transplant organs from that person.

Conclusion: Although the Roman Magisterium didn’t accept the criterion of brain death as obligatory, because of promotion of transplantation Church in fact accepts this criterion. It seems however, that approach to transplantology and related with it definition of brain death should be considered because it is incompatible with fundamental truths of faith about human being.

Keywords: brain death, antropology, transplantology.

Literatúra / References:

1. Papal Academy of Science, “Declaration about the artificial extension of the life and the determination of the moment of the death” (1985) / Papieska Akademia Nauk, Deklaracja o sztucznym przedłużaniu życia i dokładnym ustaleniu momentu śmierci (1985).
2. . Katechizm Kościoła Katolickiego (1992). / Catechism of Catholic Church (1992).
3. John Paul II, Encyclical *Evangelium Vitae* (1995) / Jan Paweł II, Encyklika *Evangelium Vitae* (1995).

Kontaktná adresa / Contact address:

Dr Anna Maliszewska,
mail: anna.m.maliszewska@gmail.com;
Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego,
ul. Jordana 18,
40-043 Katowice, PL

SZALONY CZY WIERNY? SPOŁECZNY ODBIÓR WYBRANYCH ZACHOWAŃ MOTYWOWANYCH RELIGIJNIE

GLINKA Karolina, WIOŃCZYK, Grzegorz

Faculty of Pedagogy and Psychology, University of Silesia in Katowice, Poland

Faculty of Social Sciences, University of Silesia in Katowice, Poland

Abstrakt

Wstęp: We współczesnych społeczeństwach europejskich, doświadczających drugiej i trzeciej fazy sekularyzacji, wykonywanie aktów związanych z religią jest zachowaniem wyróżniającym, a często nawet stanowi powód dyskryminacji. Niektóre z praktyk religijnych wykazują podobieństwo do wybranych objawów zaburzeń psychicznych.

Metoda: Procedura badawcza zostaje zawężona do próby wykazania podobieństwa między wybranymi zachowaniami motywowanymi religijnie a istotnymi objawami dysfunkcji psychicznych. Wśród tych objawów można wskazać subiektywnie odczuwane cierpienie, trudności w relacjach interpersonalnych, zniekształcone postrzeganie rzeczywistości i siebie, nieadekwatne zachowanie. Przedstawione również będą wyniki badań sondażowych w zakresie odbioru i wartościowania wskazanych zachowań motywowanych religijnie.

Wnioski: Wybrane zachowania określane przez religię jako racjonalne wykazują cechy zachowań, stanowiących objawy zaburzeń psychicznych. Zachowania te w odbiorze społeczeństwa mogą odbiegać od szeroko pojmowanego zdrowia psychicznego. Społeczeństwo to kształtowane jest przez czynniki kulturowe, które relatywizują wartość dokonanej oceny.

Słowa kluczowe: zdrowie psychiczne, religijność, relacje interpersonalne

MADMAN OR FAITHFUL? SOCIAL RECEPTION OF SOME RELIGIOUSLY MOTIVATED BEHAVIORS

GLINKA Karolina, WIOŃCZYK, Grzegorz

Faculty of Pedagogy and Psychology, University of Silesia in Katowice, Poland

Faculty of Social Sciences, University of Silesia in Katowice, Poland

Abstract

Introduction: In the modern secularized European societies, religiously motivated behaviors are the reason of being perceived as different and discriminated. Some of religious practices are similar to chosen symptoms of mental disorders.

Method: The research process includes questing of similarities between chosen religiously motivated behaviors and essential symptoms of mental disfunctions: subjective suffering, difficulties in the interpersonal relations, deformed perception of reality and self, inadequate behaviors.

Conclusion: According to religions chosen behaviors are rational. On the other hand the same behaviors can be recognized as symptoms of mental disorders. In the social reception religiously motivated behaviors are evidence of problems with sanity. This society is formed by cultural factors which have an influence on quality of valuation.

Keywords: sanity, religiosity, interpersonal relations

Literatúra / References

1. M. Foucault, Nadzorować i karać, przeł. T. Komendant, Warszawa 1993.
2. Ch. Taylor, A Secular Age, London 2007.
3. L. Cierpiakowska, H. Sęk, Psychologia kliniczna, Warszawa 2016.
4. Duchowość religijna jako droga wewnętrznego doskonalenia współczesnego człowieka zachodniego chrześcijaństwa: konteksty antropologiczne i socjologiczne, red. J. Baniak, Toruń 2012.

Kontaktná adresa / Contact address:

Karolina Glinka

ul. Szkolna 5/8, 41-254 Czeladź

karolina.glinka92@gmail.com +48723672712

Grzegorz Wionczyk,

ul. Zwycięstwa 32/6

41-253 Czeladź

gwionczyk@wp.pl +48505283341

RECEPCJA ISTOTNYCH PRZYMOTÓW MAŁŻEŃSTWA W XXI WIEKU

GWÓZDŹ Monika

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Abstrakt

Wstęp: Przymiotami każdego małżeństwa kanonicznego są jedność i nierozdzielność, które jak zaznaczył prawodawca kościelny w kan. 1056 Kodeksu Prawa Kanonicznego, w małżeństwie chrześcijańskim nabierają szczególnej mocy z racji sakramentu. Przymioty te umożliwiają realizację celu małżeństwa, którym jest dobro małżonka i dobro potomstwa. W ramach opracowania, poza przybliżeniem interpretacji wymienionego kanonu, pragnę zwrócić uwagę na fakt coraz częstszego ich wykluczania przez poszczególnych wiernych, które to wykluczenie skutkuje nieważnością małżeństwa. Innym problemem jest niezależna od woli niezdolność podjęcia obowiązków małżeńskich, w których mieści się troska o tak rozumiany związek.

Metoda: W ramach opracowania tematu zostanie wykorzystana metoda analityczna. Analizie poddana będzie treść kan. 1056 oraz wybrane wyroki zamykające procesy o stwierdzenie nieważności małżeństwa kanonicznego.

Wnioski: Efektem dokonanej analizy jest wskazanie przyczyn coraz częściej występującej niezdolności wejścia i wytrwania w związku małżeńskim charakteryzującym się jednością i nierozdzielnością lub jego wcześniejszego wykluczenia.

Słowa kluczowe: jedność małżeństwa, nierozdzielność małżeństwa, ważność małżeństwa, Kościół rzymskokatolicki

THE RECEPTION OF THE ESSENTIAL PROPERTIES MARRIAGE'S IN XXI CENTURY

Gwóźdź M.

Theological Faculty of the University of Silesia in Katowice

Abstract

Introduction: Each canonical marriage is characterised with the attributes of unity and indissolubility which, as stipulated by the ecclesiastical legislator in canon 1056 of the Code of Canon Law, acquire particular force due to their sacramental nature. Such attributes

permit the achievement of the objective of marriage, which is the welfare of the spouse, and the welfare of the offspring. In the study, apart from elaborating on the interpretation of the canon, I wish to point to the fact of increasingly frequent elimination of such attributes by particular believers, which exclusion results in the invalidity of marriage. Another problem is the incapacity, independent of one's will, to undertake marital duties, which include the care for such understood relationship.

Method: The study uses analytical methods. The analysis also involves the contents of canon 1056, as well as selected judgements in the proceedings aimed at deeming the invalidity of canonical marriage.

Conclusions: The analysis is to point to the causes, and increasingly frequent incapacity to enter and remain in a marriage relationship characterised with unity and indissolubility, or its earlier exclusion.

Keywords: unity of marriage, indissolubility of marriage, validity of marriage, Roman Catholic Church.

Literatúra / References

1. „Codex Iuris Canonici” auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, die XXV Ianuarii anno MCMLXXXIII, „Acta Apostolicae Sedis” 75.2 (1983), s. 1–301; tekst łacińsko-polski: Codex Iuris Canonici Auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus/Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984.
2. *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, Kraków 2011.
3. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Krukowski, t. III/2, Poznań 2011.

Kontaktná adresa / Contact address:

Gwóźdź Monika, dr

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

ul. Jordana 18

40-043 Katowice, Polska

monika.gwozdz@us.edu.pl

PROBLEMATIKA DEMOGRAFICKÉHO STARNUTIA OBYVATEĽSTVA V MESTE ZVOLEN

LAŠŠÁKOVÁ Tímea

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o. v Bratislave, SR

Ústav rómskych európskych štúdií v Banskej Bystrici

Abstrakt

Úvod: Celospoločenským problémom nielen na Slovensku, ale i v okolitých krajinách, je populačné starnutie obyvateľstva. Uvedená problematika naberaá na dynamike a je z nej čoraz naliehavejší problém. Starnutie obyvateľstva sa výrazne dotýka aj mesta Zvolen. Cieľom nášho príspevku bude nielen priblíženie problematiky populačného starnutia obyvateľstva v meste Zvolen, ale súčasťou budú i podnetné návrhy pre zmenu.

Jadro: Počet obyvateľov mesta Zvolen má v ostatných rokoch neustále klesajúci trend. Podpisuje sa pod to najmä nízka pôrodnosť, ale i sťahovanie produktívneho obyvateľstva za prácou do väčších miest. Nezvratnou črtou demografického vývoja v meste Zvolen je teda problematika populačného starnutia. Zvyšuje sa počet obyvateľov v poproduktívnom veku a, naopak, znižuje sa podiel obyvateľstva v predproduktívnom a produktívnom veku. Priemerný vek obyvateľstva v meste Zvolen sa počas posledných rokov neustále zvyšuje, pričom index starnutia sa v posledných rokoch zvýšil o viac ako 60 %. Ide teda o rýchlejší rast v porovnaní s okresom ale aj celorepublikovým priemerom. Ku koncu sledovaného obdobia sa index starnutia v meste Zvolen dostal nad hodnotu celoslovenského priemeru.

Záver: Vzhľadom k tomu, že problematika populačného starnutia obyvateľstva sa dotýka nás všetkých je potrebné nielen danej problematike venovať pozornosť, ale v prvom rade hľadať riešenia na jej elimináciu.

Kľúčové slová: index starnutia, mesto Zvolen, obyvateľstvo, populácia, populačné starnutie.

PROBLEMATICS OF DEMOGRAPHIC AGING OF THE POPULATION IN THE TOWN ZVOLEN

LAŠŠÁKOVÁ Tímea

St. Elisabeth University College of Health and Social Work in Bratislava, Slovakia

Institute of Romani European Studies in Banská Bystrica

Abstract

Introduction: The socio-economic problem not only in Slovakia, but also in the surrounding countries, is population aging of the population. This issue raises dynamics and is an increasingly acute problem. The aging of the population also significantly affects the city of Zvolen. The aim of our contribution will be not only to get closer to the issue of population aging in the town Zvolen, but will also include stimulating proposals for change.

Core of work: The population of Zvolen has a steadily declining trend in recent years. This includes, in particular, low birth rates, but also the removal of the productive population for work into larger cities. An irreversible feature of demographic development in Zvolen is therefore the issue of population aging. The population of post-productive age is increasing and, on the contrary, the proportion of the population in the pre-productive and productive age is decreasing. The average age of the population in Zvolen has been steadily rising over the last few years, with the aging index rising by more than 60% in recent years. This is a faster growth compared to the district as well as the national average. At the end of the monitored period, the aging index in the town Zvolen was higher than the Slovak average.

Conclusion: As the issue of population aging affects all of us, it is necessary not only to pay attention to the issue, but first to seek solutions to its elimination.

Keywords: index of aging, town Zvolen, citizens, population, population aging.

Literatúra / References:

- 1 Mátel, A. - Hardy, M. 2013. *Vybrané kapitoly z metód sociálnej práce II*. Bratislava : VŠ ZaSP sv. Alžbety, 2013. 507 s. ISBN 978-80-8132-074-3.
- 2 Komunitný plán sociálnych služieb v meste Zvolen na roky 2009 - 2019 (schválilo MsZ Zvolen dňa. 23.3.2009), 2009.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Tímea Laššáková, PhD.
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o.
(St. Elisabeth University of Health and Social Work)
Ústav rómskych európskych štúdií
Nám. 1.mája, č.1
810 00 Bratislava
Slovensko / Slovakia
E-mail: tlassakova@centrum.sk

OSOBNÁ ASISTENCIA AKO CESTA K LEPŠIEMU ŽIVOTU

LUKÁČOVÁ Soňa,¹ PALUN Miroslav,² VALACH Michal²

¹ *Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Bratislava, SR*

² *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o. v Bratislave, SR*

Abstrakt

Úvod: Zdravie. Jedno slovíčko, ktoré pre človeka znamená veľmi veľa. Zdraví ľudia si ani neuvedomujú, akú vzácnosť majú. Môžu sa pohybovať, kde chcú ako chcú, doprajú si rôzne výlety, športové aktivity, či kultúru. V daný moment vstanú a idú.... A hops! Jedného dňa sa môže stať, že z človeka plného životného elánu, sa stane človek, ktorý si nevie pomôcť s bežnými, každodennými situáciami. Potrebuje niekoho, kto mu nahradí jeho „druhé ja“.

Jadro: Na základe životných situácií, sme sa rozhodli zaoberať témou aktuálnou v minulosti a aktuálnou aj v súčasnosti. Naším príspevkom chceme oboznámiť verejnosť s poskytovaním jednej z foriem pomoci pre osobu s postihnutím, a tou je osobná asistencia. V úvode sa zameriavame na históriu vzniku osobnej asistencie ako pomoci ľuďom, ktorí prišli rôznym príčinami o svoje zdravie. V príspevku charakterizujeme pojmy vyplývajúce z platnej legislatívy ako osobná asistencia, osoba ťažko zdravotne postihnutá, osobný asistent, rozsah poskytovania osobnej asistencie ale aj poskytnutie peňažného príspevku.

Záver: V závere sumarizujeme negatíva a pozitíva osobnej asistencie, ale aj výpoveď pani Janky a jej skúsenosť s osobným asistentom.

Kľúčové slová: Osobná asistencia. Osobný asistent. Osoba zdravotne ťažko postihnutá.

PERSONAL ASSISTANCE AS A JOURNEY TO A BETTER LIFE

LUKÁČOVÁ Soňa,¹ PALUN Miroslav,² VALACH Michal²

Ministry of Education, Science, Research and Sports of the SR, Bratislava, Slovakia
St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: Health. One word that means a lot to a person. Healthy people do not even realize what rarity they have. They can move wherever they want, they can do various trips, sports activities, or culture. At that moment they rise up and go ... And hops! One day it may

happen that from a person full of life becomes a person who is not able to help with everyday situations. He needs someone to replace his "second self".

Core: Based on the life situations, we have decided to deal with a topic that was current in the past and it is current even today. We want to inform our public about providing one of the assistance forms for the person with disabilities, and personal assistance. In the introduction, we focus on the history of personal assistance to help people who have come through various health concerns. In the contribution we characterize the terms resulting from the legislation in force, such as personal assistance, a person with severe disabilities, a personal assistant, the scope of providing personal assistance but also providing a cash contribution.

Conclusion: In conclusion, we summarize the negative and positive aspects of personal assistance, as well as Mrs. Janka's statement and her experience with a personal assistant.

Key words: Personal assistance. Personal assistant. The person is physically handicapped

Literatúra / References

1. BULLETIN. *Osobná asistencia*. Tlačové centrum IMA v spolupráci so Zväzom telesne postihnutej mládeže. Bratislava. 1999. 24 s.
2. MADUNOVÁ, A. DURAČINSKÁ, M. *Osobná asistencia teória a prax*. Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR. 2008. 80 s.

Internetový zdroj:

3. <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/447/> Zákon z 29. októbra 2008 peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Kontaktná adresa / Contact address:

Soňa Lukáčová PhDr.
doktorandka Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava
pracovisko: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Stromová 1
813 30 Bratislava
adresa: Dlhá 2374/6C; 900 31 Stupava
e-mail: sonalukacova7@gmail.com
e-mail: mpalun@gmail.com
e-mail: michalvalach@azet.sk

* * * * *

SEKCIA - POSTERY

INOVATÍVNE TERAPIE PRE KLIENTOV VO VYŠŠOM VEKU

BUZALOVÁ Szilvia, CINTULOVÁ Lucia Ludvigh

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave

Abstrakt

Úvod: Cieľom príspevku je priblížiť nové inovatívne formy terapií, ktoré môže sociálny pracovník využiť pri práci s ľuďmi vo vyššom veku a ktoré sú určené pre klientov zariadení sociálnych služieb na zlepšenie ich kvality života, zmocnenie a rozvoj zručností.

Jadro: Sociálna práca s ľuďmi vo vyššom veku si vyžaduje veľkú dávku trpezlivosti, ale aj nutnosť dodržiavať etické zásady komunikácie a individuálneho prístupu, preto je potrebné rešpektovať limitáciu pohybových, zmyslových a sociálnych schopností klienta, a to bez podceňovania seniora, nakoľko senior má vo vyššom pomalšie psychomotorické tempo, zhoršenú mobilitu a pamäť. Využívanie inovatívnych metód umožňuje saturáciu duševných potrieb a podporuje holistický prístup v starostlivosti o seniora, čím sa zároveň zvyšuje jeho kvalita života. Najčastejšie využívanými terapiami sú bazálna stimulácia, Snoezelen terapia cez multisenzorické prostredie, Biblioterapia, validácia, ktoré bližšie popisujeme v príspevku.

Záver: Ak pracujeme so seniormi, je potrebné vybrať terapiu na základe toho, či budeme pracovať so skupinou alebo s jednotlivcom. Terapie vyberáme na základe toho, aký je momentálny stav klienta, aké sú jeho záujmy a potreby a čo samotný klient očakáva.

Kľúčové slová: Inovatívne terapie. Metódy práce. Seniori.

INNOVATIVE THERAPIES FOR THE ELDER CLIENTS

Szilvia Buzalová, Lucia Ludvigh Cintulová

St. Elisabeth University of Health and Social Sciences, n.o., Bratislava

Abstract

Introduction: The goal of the paper is to highlight new innovative forms of therapy that a social worker can use at the field of work with older people and they are designed for clients of social services to improve their quality of life, empowerment and skills development.

Core: Social work with older people requires a great deal of patience, but also the need to adhere to the ethical principles of communication and individual approach; therefore, the limitation of the client's physical, sensory and social abilities must be respected, without underestimation of the senior due to the fact that the senior has a slower psychomotoric development, impaired mobility and memory. The innovative methods used in social services allows the saturation of mental needs and encourages a holistic approach to senior care, thereby enhancing the quality of life. The most commonly used therapies are basal stimulation, Snoezelen therapy via multisensory environment, Bibliotherapy, validation, which are described detaily here.

Conclusion: If we work with seniors, we need to choose therapy based on whether we are centered on a group work or an individual approach. Therapies should be held and based on the client's current status, the interests and needs of the client, and client's expectations.

Key words: Inovative therapies. Methods of Social Work. Seniors.

Literatúra / References

1. DVOŘÁČKOVÁ, D. 2012. *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory*. Praha: Grada Publishing. 2012. 112 s. ISBN: 978-80-247-4138-3.
2. FEIL, N. 2002. *Validation – Ein Weg zum Verständnis verwirrter alter Menschen*. München: Ernst Reinhardt Verlag, 2002. ISBN 3-497-01633-0.
3. FRIEDLOVÁ, K. 2007. *Bazální stimulace v základní ošetrovatelské péči*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1314-4.

Kontaktná adresa / Contact address:

Mgr. Szilvia Buzalová, PhD.

VŠZaSP sv. Alžbety

Nám. 1. Mája 1, 811 06 Bratislava

Email: szilviabu@gmail.com

KATASTROFIZÁCIA A SPOKOJNOSŤ PACIENTA S LIEČBOU POOPERAČNEJ BOLESTI

FERENČÍK Miroslav,^{1,2} MAZÚR Ľuboš²

¹ Ambulancia chronickej bolesti, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, SR

² OAIM, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, SR

Abstrakt

Úvod: Pacient vstupuje do perioperačného procesu vždy s určitými očakávaniami. Niekedy sú to očakávania pozitívne - očakávanie z uzdravenia sa, inokedy zas ide o skutočné obavy, strach či stres, tzv. katastrofizáciu, ktorá môže mať zlý dopad na celkové perioperačné obdobie. K najhorším obavám pacientov patria práve obavy z pooperačnej bolesti. Ak sme schopní identifikovať pacientov, ešte predoperačne, ktorí pociťujú prehnané obavy z operačného výkonu, vieme práve týmto pacientom cielenými intervenciami výrazne pomôcť a docieľiť tak, aby ich spokojnosť s liečbou pooperačnej bolesti bola čo najväčšia.

Cieľom nášho výskumu bolo identifikovať obavy pacienta pred chirurgickým výkonom a spoznať vzťah katastrofizácie a spokojnosťou s liečbou pooperačnej bolesti.

Metodika a materiál: Výskumu sa zúčastnilo 246 pacientov. Realizovali sme ho formou dotazníkov, v dvoch fázach. Ešte pred operáciou pacienti vyplnili dotazníky, kde okrem iného, mali ohodnotiť intenzitu svojich obáv, číselne, na stupnici od 1 po 4 body. Po operácii, v deň prepustenia, zas mali ohodnotiť spokojnosť s liečbou pooperačnej bolesti.

Výsledky: Správne vyplnených dotazníkov bolo 233, z toho 119 (51%) pre mužov a 114 (49%) pre ženy. Najväčšie obavy mali pacienti z toho, že sa nevyyliečia zo základnej choroby, ktorá bola príčinou operačného výkonu - 102 pacientov (43,7%), strach zo samotného operačného výkonu bol najväčším problémom u 65 pacientov (28%), bolesť po chirurgickom zákroku bola najväčšou obavou u 57 pacientov (24,3%) a obavy zo samotného pobytu v nemocnici boli najväčšie u 9 pacientov (4%).

Čo sa týka spokojnosti s liečbou bolesti, veľmi spokojných bolo 56 pacientov (24%), spokojných 158 pacientov (68%), nespokojných 19 pacientov (8%) a absolútne nespokojných nebol nikto.

Podrobne sme rozanalyzovali skupinu nespokojných pacientov a zistili sme, že z tejto množiny nespokojných pacientov bolo až 71% pacientov, ktorých najväčšou obavou v perioperačnom období bola práve bolesť po operácii.

Záver: Katastrofizujúci pacienti sú pravdepodobne predisponovaní k nespokojnosti s liečbou pooperačnej bolesti.

Aj pri splnení všetkých doporučených postupov na liečbu akútnej pooperačnej bolesti sú to práve títo pacienti, ktorí v perioperačnom období nadmerne trpia obavami, ktoré majú neskôr vplyv na ich spokojnosť s liečbou pooperačnej bolesti.

Identifikáciou týchto pacientov predoperačne a správnymi (aj psychologickými) intervenciami je možné tento ich negatívny zážitok z operačného výkonu podstatne zmierniť.

Kľúčové slová: katastrofizácia, pooperačná bolesť, spokojnosť

CATASTROPHIZING AND PATIENT SATISFACTION WITH POSTOPERATIVE PAIN TREATMENT

FERENČÍK Miroslav,^{1,2} MAZÚR Ľuboš²

¹ *Ambulancia chronickej bolesti, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, SR*

² *OAIM, NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, SR*

Abstract

Introduction: The patient enters the perioperative process with certain expectations. Sometimes the expectations are positive - expectation from healing, sometimes it is real fear, stress, catastrophizing that may have a bad impact on the overall perioperative period. Patients' worst concerns include fears of postoperative pain. If we are able to identify patients already preoperatively who experience excessive performance concerns, we are able to help these patients with targeted interventions to help them achieve their satisfaction with the treatment of postoperative pain as much as possible. The aim of our research was to identify the patient's concerns before surgery and to understand the relationship between catastrophizing and satisfaction with the treatment of postoperative pain.

Methods and material: 246 patients participated in the study. We made it through questionnaires in two phases. Even before the surgery, patients completed questionnaires where, among other things, they should rate the intensity of their concerns, numerically, on a scale of 1 to 4 points. After the surgery, on the day of admission, they had to evaluate their satisfaction with the treatment of postoperative pain.

Results: There were 233 correctly filled out questionnaires, of which 119 (51%) for men and 114 (49%) for women. Patients were most concerned about not healing the underlying disease that led to surgery - 102 patients (43.7%), fear of surgery, as itself, was the biggest problem in

65 patients (28%), pain after surgery was the greatest concern in 57 patients (24.3%) and concerns about hospital stay were greatest in 9 patients (4%). Regarding to satisfaction with the treatment of pain, very satisfied 56 patients (24%), satisfied 158 patients (68%), dissatisfied 19 patients (8%) and very dissatisfied was nobody. We analyzed very closely the group of dissatisfied patients and found that 71% patients out of this group (of dissatisfied patients) were those whose biggest concern during the perioperative period was untreated postoperative pain.

Conclusion: Catastrophizing patients are likely to be predisposed to discontent with the treatment of postoperative pain. Even when all the recommended procedures for treating acute post-operative pain are done, it is precisely those patients who are excessively afraid of during the perioperative period, which will later affect their satisfaction with the treatment of postoperative pain. By identifying these patients with preoperative and correct (and psychological) interventions, their negative experience of surgery can be significantly reduced.

Keywords: catastrophizing, postoperative pain, satisfaction

Literatúra / References

1. Pinar G, Kurt A, Gungor T: The efficacy of preoperative instruction in reducing anxiety following gynecological surgery, a case control study. *World J Surg Oncol.* 2011, 9: 38-10.1186/1477-7819-9-38
2. Fauza A K, Shazia N: Assessment of preoperative anxiety in patients for elective surgery. *J Anaesthesiol Clin Pharmacol.* 2007, 23 (3):259-262
3. Nigussie S, Belachew T, Wolancho W: Predictors of preoperative anxiety among surgical patients in Jimma University Specialized Teaching Hospital, South Western Ethiopia. *BMC Surgery*, 2014, 14.1:67

Kontaktná adresa / Contact address:

MUDr. Miroslav Ferenčík

Ambulancia chronickej bolesti

Nemocničná 2

972 01 Bojnice

e-mail: miroferencik@hotmail.com

NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ CENTRUM PRO VZÁCNÁ ONEMOCNĚNÍ – VÝSLEDKY PROJEKTU NF-CZ11-PDP-3-003-2014

¹Funková I.

¹*Ústav biologie a lékařské genetiky 2. LF UK a FN Motol, Praha, ČR*

Abstrakt

Úvod: Vzácna onemocnění (VO) jsou skupinou onemocnění, jejichž společným jmenovatelem je nízká prevalence v populaci. Obvykle se uvádí 5 postižených na 10000 jedinců. Vzácna onemocnění jsou chronická, progresivní a se špatnou prognózou. Vzhledem k jejich heterogenitě je třeba uplatňovat princip tzv. 4P – pomyslet – poznat – pomoci – profinancovat. Existuje více než 8000 chorob a pouze 200 z nich je uvedeno v MKN10 (orpha.net). V ČR je odhadován výskyt pacientů s VO kolem 20 000. VO se velmi často manifestují již po narození, mohou se týkat 4–5 % novorozenců a kojenců. Jedná se především o metabolické poruchy, genetické syndromy a vzácné nádory. Zhruba 80 % VO je v důsledku vysoce penetrantních mutací, zbývající VO jsou multifaktoriální nebo v důsledku epigenetických vlivů prostředí, často je jejich patogeneze neznámá. Nesprávné nebo pozdní stanovení diagnózy vede k nevratnému poškození zdraví, psychické traumatizaci pacientů a jejich rodin, včetně nedůvěry ke kvalitě zdravotnictví. Záchyt a klinická diagnóza VO závisí v první řadě na vzdělávání lékařů v tomto směru a je důležité pro včasný záchyt VO a správnou klinickou diagnózu VO. Nesprávná diagnostika, ale i léčba VO vede často k nevratnému poškození zdraví, psychické traumatizaci pacientů a jejich rodin, včetně nedůvěry ke kvalitě zdravotnictví.

Jádro: Fakultní nemocnice v Motole, je jednou z největších českých nemocnic a byla nositelem projektu financovaného v rámci finančního mechanismu Norsko. Tento projekt a zabýval se vzácnými onemocněními v ČR, a to jejich diagnostikou, zvyšováním povědomí o VO u odborné ale i laické veřejnosti, vypracováním doporučení pro diagnostiku VO, nastavením pravidel pro zřizování center pro vzácna onemocnění v ČR a v neposlední řadě i zavedením diagnostiky sekvenování nové generace u některých VO. Díky realizaci projektu došlo k velmi výraznému zvýšení povědomí o VO mezi laickou i odbornou veřejností. Dále byla v rámci projektu realizována databáze obličejových snímků, kam se ukládají 3 D snímky obličejů, které jsou zhotoveny za pomoci 3 D faciálního skeneru, který byl pořízen v rámci projektu, a to u dětských pacientů. Tyto 3 D skeny slouží ke zpracování vývojových norem u dětské populace. Sleduje se tím vývoj pacientů s některým syndromologickým onemocněním.

V rámci projektu došlo k rozvoji spolupráce mezi specializovanými centry v ČR např. ve Fakultní nemocnici v Brně, kde se specializují mj. na onemocnění kůže tzv. nemoc motýlích křídel. Ve spolupráci se Stomatologickou klinikou 2. LF UK a Fakultní nemocnice v Motole byly realizovány vyšetřovací normy horního patra v podobě průměrných virtuálních modelů pro 4 věkové kategorie: 5 let (10 x), 12 let (20 x), 15 let (20 x), 18 let (20 x).

Dalším významným přínosem projektu byla realizovaná spolupráce s patientskými skupinami pro různá VO a došlo i na výměnu zkušeností v oblasti sociální péče o tyto pacienty s norským partnerem FRAMBU, což je vládní organizace, která se zabývá VO v Norsku.

Národní koordinační centrum pro vzácná onemocnění bylo realizátorem zapojení významných klíčových poskytovatelů zdravotní péče o pacienty s VO v ČR, do mezinárodní Evropské referenční sítě (ERN). Česká specializovaná centra jsou zapojena ve 24 evropských referenčních sítích.

Závěr: Díky realizovanému projektu byly získány významné zkušenosti pro další rozvoj časné diagnostiky a péče o dětské i dospělé pacienty s VO a jejich rodiny v ČR. Základem péče o pacienty s VO je interdisciplinární přístup s návazností na prenatální diagnostiku a genetické poradenství.. Čím vyšší bude povědomí o VO a čím více bude specializovaných center ro vzácná onemocnění tím lépe pro pacienty, rodiny, ale i zdravotní pojišťovny.

Klíčová slova: vzácná onemocnění, molekulární genetická diagnostika, zvyšování povědomí o VO, patientské skupiny, specializovaná centra

NATIONAL COORDINATION CENTRE FOR RARE DISEASES – RESULTS OF PROJECT NF-CZ11-PDP-3-003-2014

¹Funková I.

*¹Institute of Biology and Medical Genetics, 2nd Faculty of Medicine,
Charles University, and the Motol University Hospital*

Abstract:

Introduction: Rare diseases (RDs) constitute a group of diseases characterised by a low prevalence in the population. The typical figure is 5 patients among 10,000 individuals. Rare diseases are chronic, progressive, and have unfavourable prognoses. They are very heterogeneous, and so one must (i) have a specific idea, (ii) identify the disease, (iii) help, and (iv) get the funds (this is known as the '4P' principle in Czech because of the alliteration of the

four terms.) Over 8,000 rare diseases exist, but only 200 of them are on the ICD-10 list (orpha.net). The number of RD patients is estimated at some 20,000 in the Czech Republic. RDs are very frequently present at birth; they may be present in 4–5 % of newborns and babies. Such RDs include mainly metabolic disorders, genetic syndromes, and rare tumours. About 80 % RDs are due to highly penetrant mutations; the remaining RDs are multifactorial or are caused by epigenetic environmental effects, and their pathogenesis is often unknown. Wrong or late diagnosis results in irreversible harm and psychological trauma of the patients and their families, including loss of confidence in medical care quality. RD identification and clinical diagnosis depend primarily on targeted education of the doctors. Only a well-trained doctor will identify an RD at an early stage and diagnose it correctly. Incorrect diagnosis accompanied by incorrect treatment of RDs also often result in irreversible harm and psychological trauma of the patients and their families, including loss of confidence in medical care quality.

Core: The Motol University Hospital is one of the largest Czech hospitals and acted as the manager of the project funded within the 'Norway' funding mechanism. This project and targeted rare diseases in the Czech Republic and their diagnosis as well as RD awareness among the professional community and the general public; it involved the development of recommendations for RD diagnosis, setting rules for the establishment of centres for rare diseases in the Czech Republic, and also the introduction of diagnosis of some RDs by new-generation sequencing. Implementation of the project brought about an appreciable enhancement of the awareness of RDs among the public and the professional community. Furthermore, 3 D images of paediatric patients were entered in a dedicated facial scan database. The images were obtained by using a 3 D facial scanner, acquired within the scope of the project. The 3 D scans serve to prepare developmental standards for the paediatric population. They find use in the monitoring of the development of patients with a syndromological disease.

Cooperation developed within the scope of the project between specialised centres in the Czech Republic, such as the University Hospital Brno specialising in the 'butterfly wings' skin disease. Palate examination standards were developed in the form of typical virtual models for 4 age categories: 5 years (10x), 12 years (20x), 15 years (20x), and 18 years (20x), in collaboration with the Department of Dentistry, 2nd Faculty of Medicine, Charles University, and the Motol University Hospital.

Among the important project contributions was also cooperation with patient groups for various RDs. What is more, experience in social care of such patients was exchanged with the

Norwegian partner FRAMBU, a governmental organisation involved in the RD issue in Norway.

The National Coordination Centre for Rare Diseases managed to involve important Czech RD healthcare providers in the international European Reference Network (ERN). Specialised Czech centres are engaged in 24 European reference networks.

Conclusion: Implementation of the project has contributed appreciable experience usable in further development of early diagnosis and care of both paediatric and adult patients with RDs and their families in the Czech Republic. Care of RD patients must be based on an interdisciplinary approach with links to prenatal diagnosis and genetic consultancy.. The higher the awareness of RDs and the greater the availability of more specialised centres for rare diseases, the better for the patients, their families, as well as for the health insurance companies.

Keywords: rare diseases, molecular genetic diagnosis, RD awareness raising, patient groups, specialised centres

Literatura

- 1) Národní koordinační centrum pro vzácná onemocnění. Dostupný online na: <http://nkcvo.cz>, 09-09-2018;
- 2) Vzácná onemocnění u dětí, Motolské pediatrické semináře 2. Jan Lebl a kolektiv autorů, Galén, 2018, ISBN 978-80-7492-381-4
- 3) Orphanet. Dostupný online na: <https://www.orpha.net>. 09-09-2018;

Kontaktní adresa

Ing. Ivana Funková, MBA,

Fakultní nemocnice v Motole, Ústav biologie a lékařské genetiky

2.LF UK a FN Motol, V Úvalu 84, 150 06 Praha 5 – Motol,

Česká republika, email: ivana.funkova@fnmotol.cz

CIELE A PERSPEKTÍVY VYUŽITIA PROGRESÍVNYCH INFORMAČNÝCH TECHNOLÓGIÍ V ZDRAVOTNÍCTVE

FURDA Robert, Greguš Michal

Katedra informačných systémov, Fakulta managementu, Univerzita Komenského, Bratislava

Abstrakt

Úvod: Progresívne informačné technológie sa v čoraz väčšej miere presadzujú aj v zdravotníctve, kde digitálna transformácia sleduje trendy iných odvetví. Často sa spomínajú projekty, ktoré zavádzajú nielen technológie ako “Big Data”, alebo veľké dáta, “Data Mining”, alebo skúmanie dát, a analytika, ale aj fragmenty umelej inteligencie, akými sú napríklad rozoznávanie hovorenej a textovej informácie, alebo niektoré z technológií „Machine Learning“, ako napríklad „Deep Learning“. Výskumníci v spolupráci so zdravotníckymi špecialistami prenášajú nové poznatky na báze týchto technológií často formou menších projektov, využitím napríklad servitizácie a iných možností servisných služieb do zdravotníckej praxe (Molnar et al., 2016; Furda and Gregus, 2017).

Metodika a materiál: Kombináciou metód, akými sú prehľad literatúry a rozšírená tématická analýza, sme skúmali možnosti ako zadefinovať nosné témy a predbežný návrh architektúry systému multikanálového spracovania dát od pacientov a ich spätné poskytovanie.

Výsledky: Na základe našich zistení sme v rámci digitálnej transformácie navrhli dekompozíciu architektúry systému, ktorá pozostáva z piatich základných komponentov: zhromažďovanie dát, predspracovanie dát, modul analytiky, vizualizácia a štatistika, bezpečný prístup k uloženým dátam.

Záver: Vstup, spracovanie a analýza dát v zdravotníctve sa preferujú napríklad u onkologických pacientov s nádormi, u oftalmologických pacientoch s diabetickou retinopatiou, či slepotou, alebo pri plánovaní rádiochirurgických zákrokov (Furdova, 2012; Furdova et al., 2017). Uplatnenie progresívnych informačných technológií v zdravotníctve formou servisných služieb v procese digitálnej transformácie prispeje k vyššej kvalite života.

Kľúčové slová: digitálna transformácia, zdravotníctvo, progresívne technológie, servisná služba

OBJECTIVES AND PERSPECTIVES OF THE ADVANCED INFORMATION TECHNOLOGIES USAGE IN HEALTHCARE

FURDA Robert, GREGUS Michal

*Department of Information Systems, Faculty of Management,
Comenius University, Bratislava, Slovakia*

Abstract

Introduction: Advanced information technologies are increasingly being pursued in healthcare, where digital transformation follows trends in other industries. Often, there are projects that introduce not only technologies such as "Big Data", or large data, "Data Mining" or data exploration, as well as analytics, in addition also fragments of artificial intelligence, such as speech and text recognition, or some of the technology "Machine Learning", such as "Deep Learning". Researchers, in collaboration with healthcare professionals, are transferring new knowledge based on these technologies often through smaller projects, using, for example, servitization and other service options for healthcare practice (Molnar et al., 2016; Furda and Gregus, 2017).

Methods and Material: By combining methods such as literature review and extended thematic analysis, we have explored the possibilities of defining the main themes and the preliminary design of the architecture of the multi-channel data processing system from patients and their retrospective provision.

Results: Based on our findings, we have designed a decomposition of the architecture of the system, which consists of five basic components: data collection, data pre-processing, analytics module, visualization and statistics, secure access to stored data.

Conclusion: Data entry, processing, and analysis of healthcare are preferred, for example, in oncology patients with tumors, ophthalmological patients with diabetic retinopathy or blindness, or in the planning of radiosurgical procedures (Furdova, 2012; Furdova et al., 2017). Applying advanced information technologies in healthcare through service delivery in the process of digital transformation will contribute to higher quality of life.

Keywords: Digital Transformation, Healthcare, Advanced Technology, Service

Literatúra / References

- 1 Furda, R. and Gregus, M. (2017) Conceptual View on Healthcare Digitalization - An Extended Thematic Analysis. *International Journal of Big Data and Analytics in Healthcare*, 2 (1): 35–54.
- 2 Furdova, A. (2012) The causes of visual impairment and blindness in the world according to WHO data. *Health and Social work*, 7 (4): 17–21.
- 3 Furdova, A., Sramka, M., Chorvath, M., et al. (2017) Clinical experience of stereotactic radiosurgery at a linear accelerator for intraocular melanoma. *Melanoma Research*, 27 (5): 463–468. doi:10.1097/CMR.0000000000000364.
- 4 Molnar, E., Molnar, R. and Gregus, M. (2016) “The Use of the Knowledge-based System in the Servitization.” *In The Spring Servitization Conference*. Manchester, 16 May 2016. Aston University Birmingham. pp. 68–82.

Kontaktná adresa / Contact address:

Ing. Robert Furda

Katedra informačných systémov, Fakulta managementu, Univerzita Komenského,
Bratislava, Slovakia

addr.: Odbojárov 10

P.O.BOX 95

820 05 BRATISLAVA 25

Slovak Republic

phone: +421903445290

mail: i.r.furda@gmail.com, Robert.Furda@fm.uniba.sk

SOCIÁLNE A PSYCHOLOGICKÉ PROBLÉMY PACIENTOV PO RADIKÁLNYCH OPERÁCIÁCH PRE TUMORY V OBLASTI OKA A OČNICE

FURDOVÁ Alena, MARKOVÁ Anna, ZAHORJANOVÁ Pavlína,
KOLLÁROVÁ A.

*Klinika oftalmológie, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského a Univerzitná nemocnica,
Nemocnica Ružinov, Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Po radikálnych operačných zákrokoch alebo po ožiarení pacientov sa riešia aj problémy s následnými kozmetickými defektami v oblasti oka alebo tváre. Po liečbe sa sleduje sa najmä vplyv stresu, smútenia, depresie a osobnostných charakteristík ako možných faktorov podieľajúcich sa na ich vzniku. Výsledky výskumov doposiaľ nepotvrdili kauzálny vzťah medzi intrapsychickými premennými a onkologickým ochorením, ale potvrdil sa ich vplyv na priebeh ochorenia a jeho liečbu (Furdová and Oláh, 2010; Furdova and Sramka, 2014; Kaliki and Shields, 2017).

Metodika a materiál: V súbore s nádormi oka a očnice sme sledovali lokalizáciu, typ nádoru, rozsah operačného výkonu a aplikáciu individuálnych protéz, epitéz po zákroku.

Výsledky: V súbore 118 pacientov, ktorí boli operovaní na Klinike oftalmológie LFUK a UNB v Bratislave v r. 2010 – 2017, sme indikovali enukleáciu (odstránenie očnej gule) 98x, odstránenie očnej gule aj s časťou orbitálneho tkaniva 6x a u 6 pacientov sme indikovali radikálnu kompletnú exenteráciu. V súbore sme potvrdili u 87 pacientov malígny melanóm, z toho u 85 pacientov vychádzal z uveálneho tkaniva. U 30 pacientov sa potvrdil non-Hodgkinov lymfóm a u 3 pacientov sa indikovala exenterácia pre sebaceózný karcinóm a bazocelulárny karcinóm.

Záver: Liečba onkologických ochorení je nákladná nielen pre zdravotnícky systém, ale aj pre samotného pacienta. Diagnostika aj liečba nádorov v oblasti oka je nesmierne náročná, zložitá. U pacientov po operačných zákrokoch aj celkovej liečbe sa vyskytujú vážne sociálno-ekonomické aj psychologické problémy. Chirurgická liečba v pokročilých štádiách, keď nádor prerastá do okolia, vedie k rozsiahlejším radikálnym operáciám v oblasti tváre. Rozsah a charakter operačných výkonov závisí od charakteru nádorového procesu, v pokročilých štádiách sú často indikované aj mutilujúce postupy (enukleácia očnej gule, exenterácia očnice). Tieto vedú k depresívnym stavom a psychologickým problémom pacientov (Furdova et al., 2012, 2010).

Kľúčové slová: nádory očnice, zhubné nádory oka, nádory oka a adnexov,

SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL PROBLEMS IN PATIENTS AFTER RADICAL SURGICAL THERAPY FOR TUMORS OF THE EYE AND ORBIT

FURDOVÁ Alena, MARKOVÁ Anna, ZAHORJANOVÁ Pavlína,
KOLLÁROVÁ A.

Dept. of Ophthalmology, Medical School, Comenius University, Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: After radical surgery or after irradiation of patients, problems with subsequent cosmetic defects in the area of the eye or face are also solved. After treatment, the effects of stress, depression, and personality traits are seen as potential factors contributing to their development. The results of the studies have not yet confirmed the causal relationship between intrapsychiatric variables and oncological diseases, but their influence has been confirmed on the course of the disease and its treatment (Furdová and Oláh, 2010; Furdova and Sramka, 2014; Kaliki and Shields, 2017).

Methods and Material: In a group of patients with eye and eye tumors who underwent surgery we monitored localization, type of tumor, range of surgical performance and application of individual prostheses, epithesis.

Results: In a group of 118 patients, we indicated the enucleation (removal of the eyeball) in 98 patients, removal of the eyeball with a part of the orbital tissue in 6 patients, and in 6 patients we indicated radical complete exenteration. We confirmed the malignant melanoma in 87 patients, of which 85 were based on uveal tissue. In 30 patients, non-Hodgkin's lymphoma was confirmed. In 3 patients exenteration was necessary sebaceous carcinoma and basal cell carcinoma.

Conclusion: Treatment of oncological diseases is expensive not only for the healthcare system, but also for the patient. Diagnosis and treatment of tumors in the eye area is extremely difficult, complicated. There are also serious socio-economic and psychological problems in patients after surgery and general treatment. Surgical treatment in advanced stages, when the tumor grows into surrounding tissues leads to more radical radical surgery in the face. The extent and nature of the surgical procedures depends on the nature of the tumor process, and in the advanced stages are often indicated mutilative procedures (enucleation of the eyeball or orbital exenteration). This leads to depression and psychological problems of the patient (Furdova et al., 2012, 2010).

Keywords: orbital tumors, malignant eye tumors, tumors of the eye and adnexa,

Literatúra / References

- 1** Furdova, A., Chynoransky, M. and Krajcova, P. (2010) Orbital melanoma. *Bratislavské lekárske listy*, 112 (8): 466–468.
- 2** Furdová, A. and Oláh, Z. (2010) *Nádory oka a okolitých štruktúr*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.
- 3** Furdova, A., Olah, Z., Svetlosakova, Z., et al. (2012) [The current state of the evidence of malignant tumors of the eye and its adnexa (dg. C69) in the Slovak Republic and in the Czech Republic]. *Ceska a Slovenska Oftalmologie*, 68 (5): 195–201. doi:PMID: 23461371.
- 4** Furdova, A. and Sramka, M. (2014) *Uveal malignant melanoma and stereotactic radiosurgery: Intraocular uveal melanoma and one-day session stereotactic radiosurgery at linear accelerator*. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- 5** Kaliki, S. and Shields, C.L. (2017) Uveal melanoma: relatively rare but deadly cancer. *Eye*, 31 (2): 241–257. doi:10.1038/eye.2016.275.

Kontaktná adresa / Contact address:

doc. Mgr. MUDr. Furdová Alena, PhD., MPH, FEBO

Klinika oftalmológie LFUK a UNB

Nemocnica Ružinov

Pažítková 4

821 01 Bratislava

tel.: +421 2 48234 607

e-mail: alikafurdova@gmail.com

PREŽÍVANIE PACIENTOV S UVEÁLNYM MELANÓMOM PO JEDNORÁZOVEJ STEREOTAKTICKEJ RÁDIOCHIRURGII

¹FURDOVÁ Alena, ²ŠRAMKA Miron, ³KRÁLIK Gabriel.

¹*Klinika oftalmológie, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského a Univerzitná nemocnica,
Nemocnica Ružinov, Bratislava*

²*Klinika stereotaktickej rádiokirurgie, Onkologický ústav sv. Alžbety
a Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava*

³*Katedra lekárskej fyziky, Lekárska fakulta, Slovenská lekárska univerzita v Bratislave*

Abstrakt

Úvod: Jednorazová dávka stereotaktickej rádiokirurgie (SRS) je relatívne zriedkavým spôsobom pri liečbe choroidálneho melanómu. Pre plánovanie liečby sa používa fúzia obrazov magnetickej rezonencie (MRI) a počítačovej tomografie (CT). Táto liečba sa používa v podobe jednorazovej dávky SRS s jednou frakciou 35,0 Gy podávanou s priestorovou presnosťou s použitím kolimačného systému. Tím špecialistov sa skladá z oftalmológov, neurochirurgov, lekárskech fyzikov a radiačných onkológov. Všetci sú zodpovední za schému ožarovacieho plánu SRS. Fúzia obrázkov z oboch zobrazovacích techník je vhodná na presné špecifikovanie anatomických štruktúr a diferenciáciu objemu nádoru. (Dieckmann et al., 2006; Furdova et al., 2017).

Metodika a materiál: Retrospektívna štúdia u skupiny 170 pacientov s uveálnym melanómom po jednorazovej stereotaktickej rádiokirurgii na Slovensku.

Výsledky: U 170 pacientov bol vek pacientov v skupine (149 choroidálnych melanómov, 21 melanómov ciliárneho tela) v rozmedzí od 20 do 92 rokov s mediánom 59 rokov. Počet mužov bol 81 (47,7%) a počet žien 89 (52,3%). Stredný objem nádoru bol na začiatku 0,5 cm³ (s rozmedzím od 0,2 do 1,6 cm³). Terapeutická dávka bola 35,0 Gy pri 99% histogramu objemu dávky. U 22 pacientov (12,9%) bola potrebná sekundárna enukleácia kvôli komplikáciám (sekundárny glaukóm). Enucleation free interval sa pohyboval od jedného do šiestich rokov.

Záver: Miera prežitia v intervale piatich rokov a potreba sekundárnej enukleácie v dôsledku komplikácií po jednorazovej stereotaktickej rádiokirurgii je porovnateľná s ostatnými ožarovacími technikami, ako je brachyterapia, ožarovanie gama nožom alebo protónovým lúčom (Furdova et al., 2012, 2010).

Kľúčové slová: malígny melanóm, stereotaktická rádiokirurgia, vnútroočné nádory

Podporené grantom KEGA 016 UK-4/2018 a APVV-17- 0369

SURVIVAL RATES AFTER SINGLE DOSE STEREOTACTIC RADIOSURGERY FOR UVEAL MELANOMA

¹FURDOVÁ Alena, ²ŠRAMKA Miron, ³KRÁLIK Gabriel.

¹*Dept. of Ophthalmology, Medical School, Comenius University, Bratislava, Slovakia*

²*Dept. of Stereotactic Radiosurgery, St. Elisabeth Oncology Institute
and St. Elisabeth University of Health and Social Work, Bratislava*

³*Department of Medical Physics, Faculty of Medicine, Slovak Medical University, Bratislava*

Abstract

Introduction: The single dose SRS is a relatively rare method in treatment of choroidal melanoma. Image fusion of a contrast - enhanced MRI and CT is used for treatment planning coordinates. This treatment is used in a way of single dose SRS with one fraction of 35.0 Gy administered with a spatial accuracy using a collimating system. The team of specialists consists of an ophthalmologist, neurosurgeon, medical physicist and radiation oncologist. All of them are responsible for SRS planning scheme of irradiation. Image fusion of a contrast – enhanced MRI and CT images is used for treatment planning coordinates. Fusion of the images from both imaging techniques is suitable for accurate specifying of anatomical structures and differentiation of gross tumor volume. (Dieckmann et al., 2006; Furdova et al., 2017).

Methods and Material: Retrospective study in group of 170 patients with uveal melanoma after single dose stereotactic radiosurgery in Slovakia.

Results: In 170 patients group (149 choroidal melanoma, 21 ciliary body melanoma) age of patients ranged from 20 to 92 years with the median 59 years. The number of male was 81 (47.7%) and number of female 89 (52.3%). The median tumor volume at baseline was 0.5 cm³ (with range from 0.2 to 1.6 cm³). The therapeutic dose was 35.0 Gy by 99% of dose volume histogram. In 22 patients (12.9%) secondary enucleation was necessary due to complications (secondary glaucoma). Enucleation free interval ranged from one to six years.

Conclusion: Survival rates in five year's interval, and necessity of secondary enucleation, due to complications after single dose stereotactic radiosurgery, is comparable to other irradiation techniques, like brachytherapy, gamma knife or proton beam irradiation (Furdova et al., 2012, 2010).

Keywords: malignant melanoma, stereotactic irradiation, malignant eye tumors

Supported by grant KEGA 016 UK-4/2018 and APVV – 17- 0369

Literatúra / References

1. Dieckmann, K., Georg, D., Bogner, J., et al. (2006) Optimizing LINAC-based stereotactic radiotherapy of uveal melanomas: 7 years' clinical experience. *International Journal of Radiation Oncology • Biology • Physics*, 66 (4): S47–S52.
doi:10.1016/j.ijrobp.2006.01.005.
2. Furdova, A., Chynoransky, M. and Krajcova, P. (2010) Orbital melanoma. *Bratislavské lekárske listy*, 112 (8): 466–468.
3. Furdova, A., Olah, Z., Svetlosakova, Z., et al. (2012) [The current state of the evidence of malignant tumors of the eye and its adnexa (dg. C69) in the Slovak Republic and in the Czech Republic]. *Ceska a Slovenska Oftalmologie*, 68 (5): 195–201. doi:PMID: 23461371.
4. Furdova, A., Sramka, M., Chorvath, M., et al. (2017) Clinical experience of stereotactic radiosurgery at a linear accelerator for intraocular melanoma. *Melanoma Research*, 27 (5): 463–468. doi:10.1097/CMR.0000000000000364.

Kontaktná adresa / Contact address:

doc. Mgr. MUDr. Furdová Alena, PhD., MPH, FEBO

Klinika oftalmológie LFUK a UNB

Nemocnica Ružinov

Pažítková 4

821 01 Bratislava

tel.: +421 2 48234 607

e-mail: alikafurdova@gmail.com

EKTATICKÉ OCHORENIA ROHOVKY A SÚČASNÉ MOŽNOSTI ICH KOREKCIE A LIEČBY

KAPITÁNOVÁ Karolina^{1,2}

¹ UVEA Mediklinik s.r.o., Martin - Priekopa

² Očná klinika Jesseniovej LF Univerzity Komenského a Univerzitnej nemocnice, Martin

Abstrakt

Úvod: Rohovka je transparentná očná štruktúra, predstavujúca najdôležitejšiu časť ľudského oka z hľadiska refrakčného významu. Jej optická mohutnosť dosahuje až tri štvrtiny celkovej optickej sily oka. Ektatické ochorenia rohovky sú skupinou patologických zmien rohovky, pre ktorú je typické postupné stenčovanie a nadmerné vykleňovanie rohovky. To vedie predovšetkým k vzniku nepravidelného astigmatizmu, prípadne aj k myopizácii, ako aj k iným zmenám na refrakčnej a anatomickej úrovni oka. Takéto zmeny zakrivenia rohovky podstatným spôsobom zhoršujú zrakovú ostrosť pacientov. Sú vždy obojstranné, a preto znamenajú pre pacienta závažný zrakový problém.

Metodika: Cieľom práce je poukázať na rohovkové ektázie, ich závažnosť, možnosti liečby v súčasnej oftalmológii a ich prognózu. Najčastejším ochorením z tejto skupiny rohovkových patológií je v našich podmienkach nepochybne keratokónus. Zriedkavejšie sa stretávame s pelucidnou marginálnou degeneráciou, ostatné ektázie rohovky ako keratoglobus, Terrienova degenerácia či zadný keratokónus sú raritnými diagnózami. V modernej diagnostike sa uplatňuje rohovková počítačová topografia, schopná vyhodnotiť zakrivenie prednej aj zadnej plochy rohovky, hrúbku rohovky, a to vo forme farebných prehľadových máp. V liečbe sa v súčasnosti využíva rohovkový cross-linking (CXL) ako metóda spomalenia progresie ektatických ochorení rohovky, ale aj implantácie rohovkových segmentov z polymetylmetakrylátu, aplikácia sklerálnych kontaktných šošoviek, prípadne u pokročilých foriem predná lamelárna keratoplastika, či perforujúca keratoplastika.

Záver: Ektatické ochorenia rohovky sú skupinou diagnóz, ktorá má na najlepšiu korigovanú zrakovú ostrosť pacienta často výrazne negatívny vplyv. Znižujú tak kvalitu života pacienta, ako aj jeho pracovné a spoločenské uplatnenie. Postihnutie obidvoch očí závažnosť týchto ochorení ďalej zvyšuje. Aktuálne dostupné diagnostické a terapeutické moderné metódy zaznamenávajú neustály vývoj a napredovanie.

Kľúčové slová: rohovka, ektázia, keratokónus, rohovkový cross-linking (CXL)

ECTACTIC DISEASES OF CORNEA AND CURRENT POSSIBILITIES THEIR CORRECTION AND THERAPY

KAPITÁNOVÁ Karolina^{1,2}

¹ *UVEA Mediklinik s.r.o., Martin - Priekopa*

² *Očná klinika Jesseniovej LF Univerzity Komenského a Univerzitnej nemocnice, Martin*

Abstract

Introduction: Cornea is a transparent eye structure with the greatest refractive power among the eye structures. It's refractive power represents three quarters of the whole refraction in the human eye. Ectatic corneal diseases are a group of corneal pathologies, which are characterized by progressive corneal thinning and ectasia. This leads to the development of the irregular astigmatism with or without myopisation or other refractive and anatomical changes in the cornea. Corneal ectasias are always bilateral. This fact together with their major negative influence on the patient's visual acuity means, that corneal ectasia are always serious vision harming diagnoses.

Methods: An aim of this work is to emphasize the corneal ectasia as a group of corneal pathologies and to refer about their importance, diagnosis, treatment and prognosis. Keratoconus is the most frequent corneal ectasia present in our conditions. Pellucid marginal degeneration is diagnosed little less frequently and keratoglobus, Terrien's degeneration or posterior keratoconus are rare. Recently, the corneal topography represents the very modern approach to the diagnostic process. It is able to create a corneal map with an information about the anterior and posterior corneal curvatures and about the corneal thickness, too. Up-to-date treatment is focused on the reduction of the disease progression, which is possible with the corneal cross-linking (CXL). Corneal intrastromal ring segment implantation or application of the rigid scleral contact lenses made of polymethylmetacrylate are also available. In more progressive cases there is often used deep anterior lamellar keratoplasty or sometimes even penetrating keratoplasty as a treatment of choice.

Conclusion: Corneal ectatic disorders are a group of diagnoses which has a serious negative influence on the patient visual acuity. They have a potential to decrease the whole quality of life, as well as the social and working abilities of the patient. Bilateralism of these diseases further elevates their impact on the patient's routine life. New hope is present in the modern diagnostic and treatment protocols, which are improving relatively fast.

Keywords: cornea, ectasia, keratoconus, corneal cross-linking (CXL)

Referencie / Referencies:

1. Alio JL a kol. Keratoconus. Recent advances in diagnosis and treatment (2017). Cham: Springer international publishing Switzerland, ISBN: 978-3-319-43879-5
2. Bowling B a kol. Kanski's clinical ophthalmology, 8th edition. A systematic approach (2015). Philadelphia: Elsevier - Saunders Ltd., ISBN: 978-0-702-05572-0
3. Jinabhai A, Radhakrishnan H, O'Donnell C (2011). Pellucid corneal marginal degeneration: a review. Contact Lens Anterior Eye. 34: 56–63.

Kontaktná adresa / Contact address:

Karolína Kapitánová, MUDr.

1. UVEA MEDIKLINIK s.r.o.,
Zelená 1A, 036 01 Martin – Priekopa,
Slovenská republika
2. Očná klinika JLF a UN Martin,
Kollárova 2, 036 59 Martin, Slovenská republika
E-mail: kapitanova.k@gmail.com

АНАЛИЗА ПРИМЕНЕ АНТИДЕПРЕСИВА

Александра Крсмановић¹; Наташа Томић²; Љиљана Томић¹; Драган Зечевић¹,
Станислав Сабо³

¹ Фармацеутски факултет, Универзитет „Бијељина“, Бијељина, Босна и Херцеговина,

¹ Zavod за фармакологију, токсикологију и клиничку фармацију, Медицински факултет,
Универзитет у Новом Саду, Хајдук Вељкова 3, 21000 Нови Сад, Србија.

² Ургентни центар, Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Хајдук Вељкова
21000 Нови Сад, Србија.

³ Висока школа здравства и социјаног рада Св Елизабете Словачка

Апстракт

Увод Антидепресиви се у пределу Балкана пишу недовољно,

Циљ рада био је процијенити цјелокупну употребу и доступност антидепресива (Н06А) код пацијената у Србији, Републици Српској и Словачкој.

Методе Подаци о употреби лијекова су обједињени из годишњих извјештаја Агенције за лијекове и медицинска средства у Републици Србији, Здравственог осигурања Републике Српске и МЦР-а у Републици Словачкој. Подаци о цијенама и накнади су обједињени из Фонда здравственог осигурања Србије, Фонда здравственог осигурања Републике Српске и Министарства здравља Словачке. Сви лијекови су класификовани према АТЦ систему.

Резултати су изражени у дефинисаним дневним дозама (ДДД) по 1000 становника дневно (ДИД). Цјелокупна употреба антидепресива је била најнижа у Републици Српској (10.0ДДД), а највиша у Републици Словачкој (38.06ДДД). Доступност антидепресива који су на позитивној листи је била најнижа у Републици Српској.

Закључак Цјелокупна употреба лијекова из групе антидепресива у све три земље је релативно ниска. Dodatni изазов представља присуство ограниченог броја антидепресива на позитивној листи Фонда здравственог осигурања Републике Српске.

Кључне ријечи: антидепресиви, употреба,

ANALYSIS OF USE OF ANTIDEPRESSIVES

Александра Крсмановић³; Наташа Томић⁴; Љиљана Томић¹; Драган Зечевић¹,
Станислав Сабо³

¹ *Фармацеутски факултет, Универзитет „Бијељина“, Бијељина, Босна и Херцеговина,*
¹ *Zavod za farmakologiju, toksikologiju i kliničku farmaciju, Медицински факултет,*
Универзитет у Новом Саду, Хајдук Вељкова 3, 21000 Нови Сад, Србија.

² *Ургентни центар, Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Хајдук*
Вељкова 21000 Нови Сад, Србија.

³ *Висока школа здравства и социјалног рада Св Елизабете Словачка*

Abstract

Introduction The prescription of antidepressants depends on availability and level of refutation.

The aim of the study was to evaluate the overall use and availability of antidepressants (N06A) in patients in 2015 in Serbia, the Republic of Srpska and Slovakia.

Methods Data on drug use are consolidated from the annual reports of the Agency for Medicines and Medical Devices in the Republic of Serbia, the Health Insurance of Republika Srpska and the MCR in the Republic of Slovakia. Data on prices and fees are consolidated from the Health Insurance Fund of Serbia, the Health Insurance Fund of the Republic of Srpska and the Ministry of Health of Slovakia. All medicines are classified according to the Anatomical-Therapeutic-Chemical Classification System (ATC system).

The results are expressed in defined daily doses (DDD) per 1000 inhabitants per day (DID). The overall use of antidepressants was the lowest in the Republic of Srpska (10.0DDD), and the highest in the Republic of Slovakia (38.06DDD). The availability of antidepressants on the positive list was the lowest in the Republic of Srpska, not counting that the drugs from the SSRI group belong to the positive list.

Conclusion The overall use of drugs from the group of antidepressants in all three countries is relatively low, which implies the possibility that there are wrong diagnoses of affective disorders in general practice. An additional challenge is the presence of a limited number of antidepressants on the positive list of the Health Insurance Fund of Republic of Srpska.

Literatura / References:.

1. 1.Nederlof M, Cath DC, Stoker LJ, Egberts TCG, Heerdink ER. Guidance by physicians and pharmacists during antidepressant therapy: patients' needs and suggestions for improvement.
2. BMC Psychiatry. 2017 Dec 4;17(1):388. doi: 10.1186/s12888-017-1522-9 de Vries YA, de Jonge P, Kalverdijk L, Bos JH, Schuiling-Veninga CC, Hak E. Poor guideline adherence in the initiation of antidepressant treatment in children and adolescents in the Netherlands: choice of antidepressant and dose. Eur Child Adolesc Psychiatry. 2016 Nov;25(11):1161-1170. Epub 2016 Mar 17.
3. Huang YC, Wang LJ, Chong MY. Differences in prescribing psychotropic drugs for elderly with depression. Acta Neuropsychiatr. 2016 Oct;28(5):296-303. doi: 10.1017/neu.2016.4. Epub 2016 Feb 22.

Contact adress:

Aleksandra Krsmanović

Doc. Dr. Ljiljana Tomić

Farmaceutski fakultet, Univerzitet Farmaceutski fakultet, Univerzitet „Bijeljina“ Bijeljina;

Pavlovića put bb, 76 300 Bijeljina,

Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

E-mail: univerzitetbn@hotmail.com

* * * * *

PRVÉ PRÍZNAKY LYMFÓMOV OČNICE

MARKOVÁ Anna ¹, FURDOVÁ Alena ², SEKÁČ Juraj ³

^{1,2,3} *Klinika oftalmológie LF UK a UN Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Lymfóm očnice je zriedkavým ochorením, no v uplynulých rokoch s nárastom vo výskyte. V danej lokalite je typickým non-Hodgkinov lymfóm (NHL), ktorý môže mať indolentný alebo agresívny charakter. Lymfóm sa môže prezentovať ako primárna alebo sekundárna malignita orbity. Prvé príznaky, ktoré privedú pacienta do oftalmoonkologickej ambulancie sú nešpecifického charakteru a preto je dôležitou diferenciálna diagnostika.

Materiál a metódy: V práci prebehla retrospektívna analýza 35 pacientov s diagnostikovaným NHL, evidovaných na Klinike oftalmológie LF UK a UN Bratislava za obdobie od 1. januára 2009 do 31. decembra 2016 so zameraním na prvotné príznaky pacientov s lymfómom oblasti očnice, ich vek v čase diagnózy, subtyp lymfómu, dynamiku vo výskyte ochorenia za sledované obdobie. Získané údaje sme štatisticky spracovali a vyhodnotili.

Výsledky: Zistili sme, že najčastejším spomedzi zaznamenaných prvých príznakov bol symptóm v podobe červeného oka a najmenej častým zhoršenie zraku. Najdlhšie trvanie sme zaznamenali pri opuchu mihalníc. Najskôr priviedlo pacienta na vyšetrenie rezanie očí. Priemerný vek u pacientov bol 60 rokov. Najväčšie zastúpenie mal MALT lymfóm. Vo výskyte ochorenia sme pozorovali stúpajúcu tendenciu.

Záver: Lymfóm očnice je najčastejším malígnym ochorením v danej lokalite. Ochorenie postihuje najmä ženy vo vyššom veku. Pacient prichádza k oftalmológovi pre pretrvávajúce nešpecifické ťažkosti v podobe tzv. červeného či suchého oka. Definitívna diagnóza je stanovená na základe histopatologického vyšetrenia excidovaného nádorového tkaniva.

Kľúčové slová: orbita, lymfóm, non-Hodgkinov lymfóm, spojovka, infiltrácia spojovky

FIRST SIGNS OF ORBITAL LYMPHOMA

MARKOVÁ Anna ¹, FURDOVÁ Alena ², SEKÁČ Juraj ³

^{1,2,3} *Klinika oftalmológie LF UK a UN Bratislava*

Abstract

Introduction: Lymphoma affecting the orbital locality occurs rarely, but the occurrence has increased over the years. Non-Hodgkin lymphoma (NHL) is the most common type arising in the orbit and has indolent or aggressive character. Lymphoma presents primary or secondary in the orbit. First signs the patient is coming with are unspecific and that makes the differential diagnosis very important.

Materials and methods: Retrospective analysis of 35 patients with diagnosed non-Hodgkin's lymphoma, from the Department of Ophthalmology, Faculty of Medicine, Comenius University in Bratislava in the period from January 1 2009 to December 31 2016, focused on the first signs of the disease located in the area of the orbit, on the age the diagnosis was assessed, subtype of the lymphoma, dynamics of the incidence in observed period. Acquired data were statistically processed and evaluated.

Results: We assessed, that the most common of the first signs was the red eye and the least was visual impairment. The longest lasting symptom was swelling of eyelids. Eye itching was the symptom that brought the patient to investigation in the shortest time. The average age of patients was 60 years. The most common subtype was MALT lymphoma. We observed growing tendency in the occurrence of the disease.

Conclusion: Lymphoma of the orbit is the most common malignancy in this location. The disease affects mostly women of higher age. Patient is coming to the ophthalmologist because of unspecified problems like red or dry eye. Definitive diagnosis is based on histopathological examination of excised tumor tissue.

Key words: orbit, lymphoma, non-Hodgkin lymphoma, conjunctiva, conjunctival infiltration

Literatúra / References

- 1 SHARMA T., MANJUNATH KAMATH M.: *Diagnosis and Management of Orbital Lymphoma* (American Academy of Ophthalmology) EyeNet Magazine [online]. 2015, [cit. 2018-01-07]. Dostupné na internete: <http://www.aaopt.org/eyenet/article/diagnosis-management-of-orbital-lymphoma/>

2. FURDOVÁ A., OLÁH Z.: *Nádory oka a okolitých štruktúr*. CERM, Brno, 2010, 152 s. ISBN: 978-80-720-4689-8
3. MOHAN H.: *Patológia*, 1. slovenské vydanie 6. vydania Textbook of Patology, 2010, 374-390. ISBN: 978-80-970-1566-4
4. BRISCOTE D., SAFIER CH., TON Y. et al.: *Characteristics of orbital lymphoma: a clinicopathological study of 26 cases*, International Ophthalmology, [online]. 2018, [cit. 2018-01-07]. Dostupné na internete: <https://link.springer.com/>
5. NCZI: *Incidenca zhubných nádorov v Slovenskej republike 2010*, 2017, 188s. ISBN 978-80-89292-55-4
6. FURDOVÁ A., MARKOVÁ A., KAPITÁNOVÁ K., ZAHORJANOVÁ P., *Výsledky liečby pacientov s lymfómovým ochorením v oblasti očnice*, Čes. a slov. Oftal., 73, 2017, No. 5-6, p. 211-217

Kontaktná adresa / Contact address:

MUDr. Anna Marková

Klinika oftalmológie LFUK a UNB

Ružinovská 6, 821 01 Bratislava

e-mail: annamarkova11@gmail.com

JAVNO ZDRAVSTVENI ZNAČAJ ZAGAĐENJA REČNIH VODA

SABO Stanislav¹, KRSMANOVIĆ Aleksandra², ŠRAMKA Miron¹

¹ *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv Alžbety Bratislava*

² *Univerzitet Bjeljina, Bosnia and Hercegovina*

Sažetak

Uvod Glavni izvor zagađanja rečnih voda u razvijenim državama su industrijski i komunalni otpad koji neretko, bez prethodnog prečišćavanja završe u rekama kao pogodnom recipijentu. U radu su prezentovani rezultati merenja opštih parametara zagađanja vode reke Tise.

Cilj istraživanja je određivanje stepena zagađenosti sliva reke Tise kao i kategorizacija tih voda prema važećim zakonskim regulativama. Značaj ovog istraživanja je utoliko veći, ukoliko znamo da je Tisa od velikog međunarodnog značaja i ukoliko se zna da je u proteklih nekoliko godina bila krajnje odredište raznim zagađenjima.

Metodologija: Izvršeno je 654 merenja parametara kvaliteta vode. Analiza vode je vršena na licu mesta, na plovećim laboratorijama. Određivanje parametara HPK, BPK5, TOC, TSS, nitrata i površinski aktivnih materija, (PAM) je vršeno SEKOMAM UV PASTEL analizatorom. Rastvoreni kiseonik, je određivan elektrohemijski-elektrodama.

Rezultati i diskusija Tokom vremena kvalitet vode u reci se pogoršavao. Koncentracija rastvorenog kiseonika je tokom istraživanja reka je bila većim delom u trećoj klasi. Parametar BPK je bio u trećoj i drugoj klasi, a parametar HPK je većim delom bio u drugoj i prvoj klasi.

Ključne reči: zagađanje, mere, rečna voda

PUBLIC HEALTH SIGNIFICANCE OF POLLUTION OF RIVER WATER

SABO Stanislav¹, KRSMANOVIĆ Aleksandra², ŠRAMKA Miron¹

¹ *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv Alžbety Bratislava*

² *Univerzitet Bjeljina, Bosnia and Hercegovina*

Abstract

Introduction: The Main sources of contamination of river water in developed countries are industrial and municipal waste as well as waste water which ends to river as final recipients. This paper presents results of measuring concentration of the pollution parameters.

(dissolved oxygen, BPK, HPK, TOC, TSS, PAM and Nitrates) in the water of the Tisa river..

Aim: The goal was assesment of ecological status of Tisa river basin as well as quality control and heavy metal concentration.

Methods The polution was measured from the samples using standardized methods. Determination of HPK, BPK5, TOC, TSS, nitrates and surfactants, (PAM) was performed SEKOMAM UV PASTEL analyzer. Disolved oxigen was determined elektrochemically.

Results and conclusion The values of the dissolved oxygen, BPK and HPK, were mostly in the third class, of TSS and PAM in the second and of the nitrates in the first class. The quality of Tisa river has felt from the second to the third class.

Key words: river water, pollution, regulation

Literatura / References:

- 1.Okvirna direktiva EU o vodama, Slavko Bogdanović, Beograd, 2005
- 2.Ekološko istraživanje "Tisa 2005", Međuopštinska komisija za praćenje stanja Tise, Tiski cvet, Novi Sad, 2006
- 3.Framework for community action in the field of water policy, directive 2000/60/EC

Kontaktná adresa / Contact address:

Stanislav Sabo

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.,

Nám. 1. Mája 1

Bratislaa, Slovenská republika

e-mail: msramka@ousa.sk

TRANSFORMÁCIA PREMENNÝCH

PALUN Miroslav, VALACH Michal, VALACHOVÁ-SUBYOVÁ Katarína.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Ústav sv. Cyrila a Metoda, Partizánske

Abstrakt

Úvod: Autori príspevku riešia problematiku transformácie premenných v programe IBM SPSS Statistics, ktorý je v dnešnej dobe pri riešení štatistických analýz najpoužívanejším prostriedkom, ktorý umožní spracovateľovi dať rýchlu analýzu. Výhodou tohto programu je jeho permanentný vývoj, ktorý je odrazom nielen získaných teoretických poznatkov z oblasti štatistiky ale taktiež je orientovaný na potreby užívateľov.

Jadro práce: Transformácia premenných je bežnou súčasťou pri pracovaní štatistických analýz. Existuje viacero spôsobov ako vykonať transformáciu premenných. My sme zvolili v tomto príspevku postup výpočtu novej hodnoty. Transformácia výpočtu novej premennej je v princípe odvodenie je hodnôt z iných už existujúcich premenných pri dodržaní určitých pravidiel. Pri transformácii je potrebné aplikovať aritmetické a logické operácie, rôzne funkcie a iné prostriedky.

Záver: Uvedeným postupom sa vytvorila nová premenná, ktorú môžeme podrobiť ďalšej analýze pri hľadaní vzájomných vzťahov skúmanej problematiky.

Kľúčové slová: Transformácia. Premenné. Analýza. Štatistické operácie. Funkcie.

TRANSFORM- COMPUTE VARIABLE

PALUN Miroslav, VALACH Michal, VALACHOVÁ-SUBYOVÁ Katarína.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Ústav sv. Cyrila a Metoda, Partizánske

Abstract

Introduction: The authors of the paper address the issue of transformation of variables in the IBM SPSS Statistics program, which is currently the most used means of analyzing statistical analyzes, which will enable the processor to give a quick analysis. The advantage of this

program is its permanent development, which reflects not only the theoretical knowledge gained in the area of statistics but also it is user-oriented.

Core of Work: Transformation of variables is a common part of statistical analyzes. There are several ways to perform the transformation of variables. We have chosen this calculation to calculate the new value. Transforming the calculation of a new variable is in principle derived from values from other pre-existing variables while adhering to certain rules. In the transformation, arithmetic and logical operations, various functions and other means have to be applied.

Conclusion: This process has created a new variable that we can undertake in further analysis when searching for the relationships of the subject under consideration.

Keywords: Transformation. Variables. Analysis. Statistical operations. Functions.

Literatúra / References:

1. ANDĚL, J. 1985. *Matematická statistika*. SNTL, 1985.
2. PACÁKOVÁ, V. a kol. 2009. *Štatistické metódy pre ekonómov*. Prvé vydanie. Bratislava : Ekonóm, 2009. s. 411. ISBN 978-80-8078-284-9.
3. ŘEHÁK, J., BROM, O. 2015. *SPSS Praktická analýza dát*. Prvé vydanie. Brno: Computer Press, 2015. s. 336. ISBN 978-80-251-4609-5.

Kontaktná adresa/Contact address:

Miroslav PAĽUN, doc. PaedDr. Ing. PhD.,MHA., MBA, I-P IGIP, mim. prof.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Ústav sv. Cyrila a Metoda Partizánke, 95801

mpalun@gmail.com

Michal VALACH, PhDr., PhD., MBA.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Ústav sv. Cyrila a Metoda Partizánke, 95801

michalvalach@azet.sk

Katarína VALACHOVÁ SUBYOVÁ, PhDr., PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Ústav sv. Cyrila a Metoda Partizánke, 95801

ksubyova@azet.sk